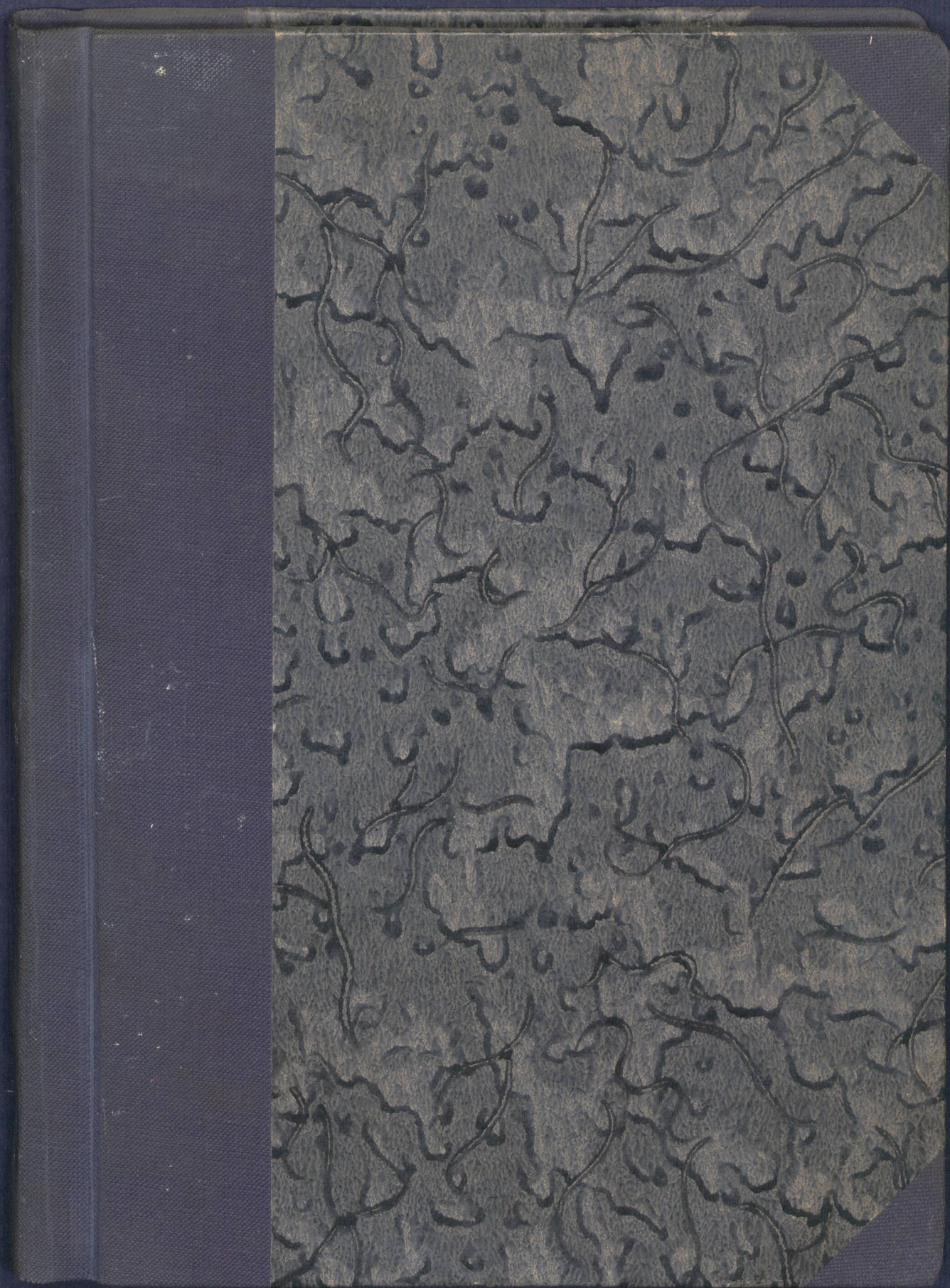
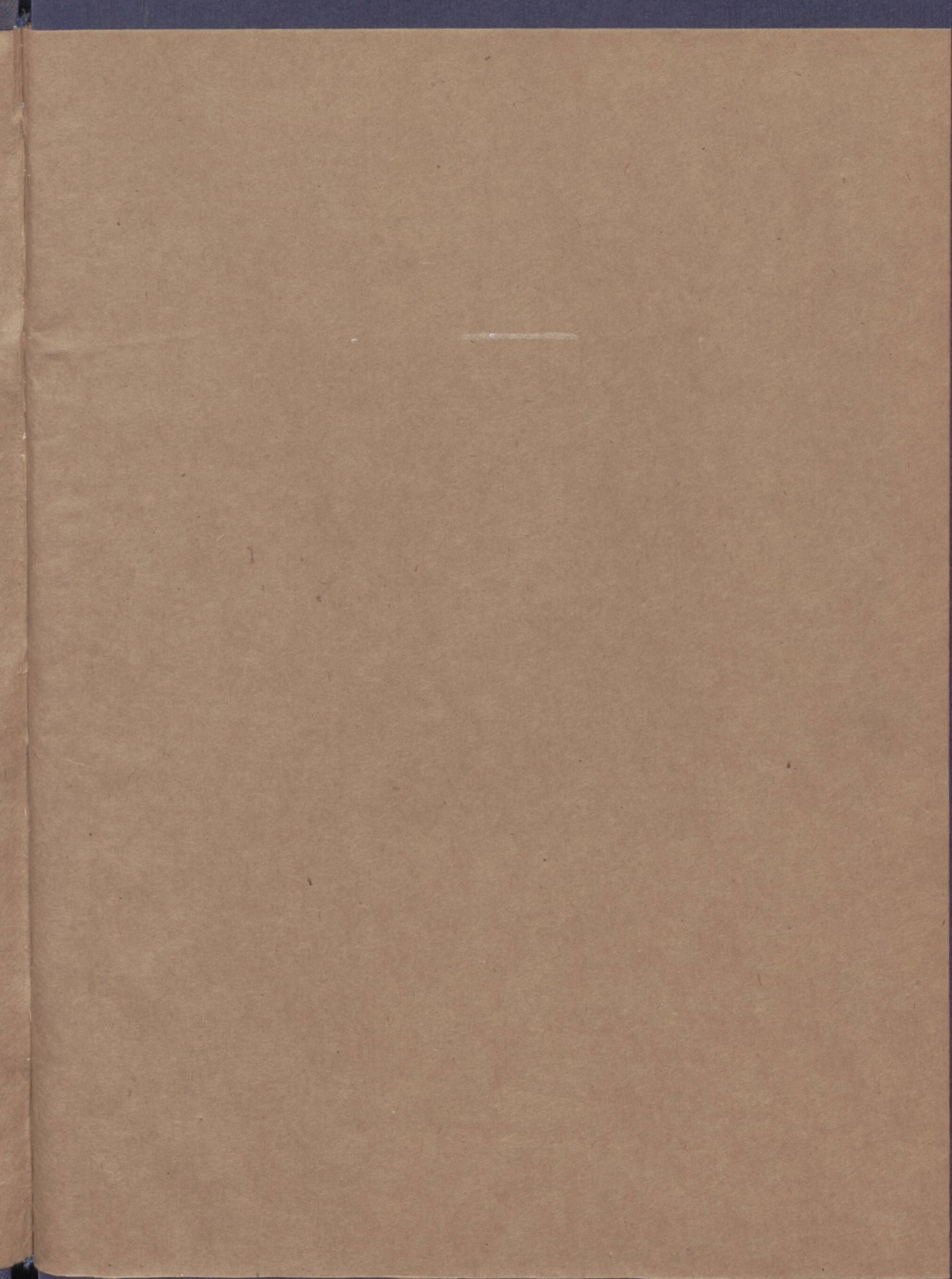
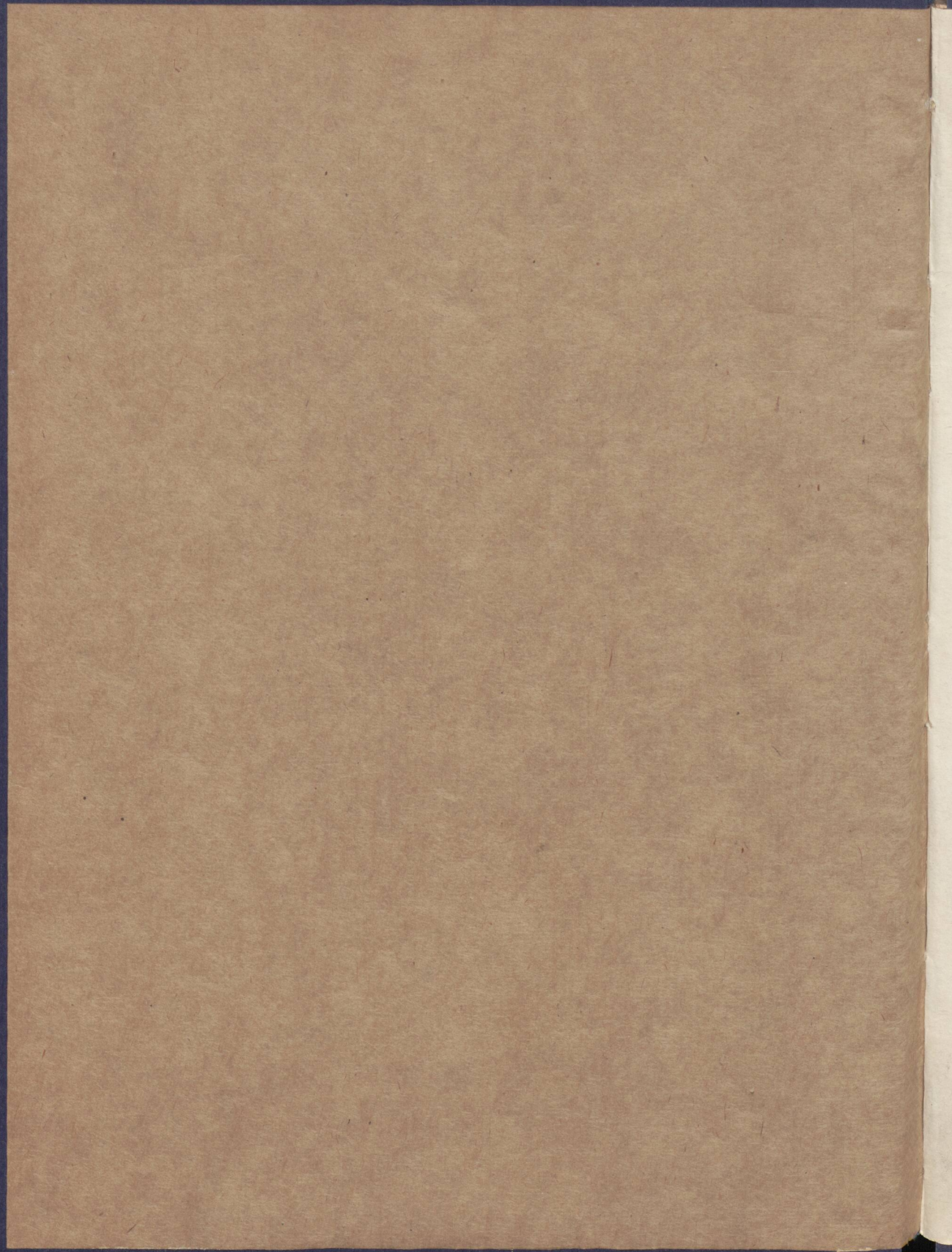

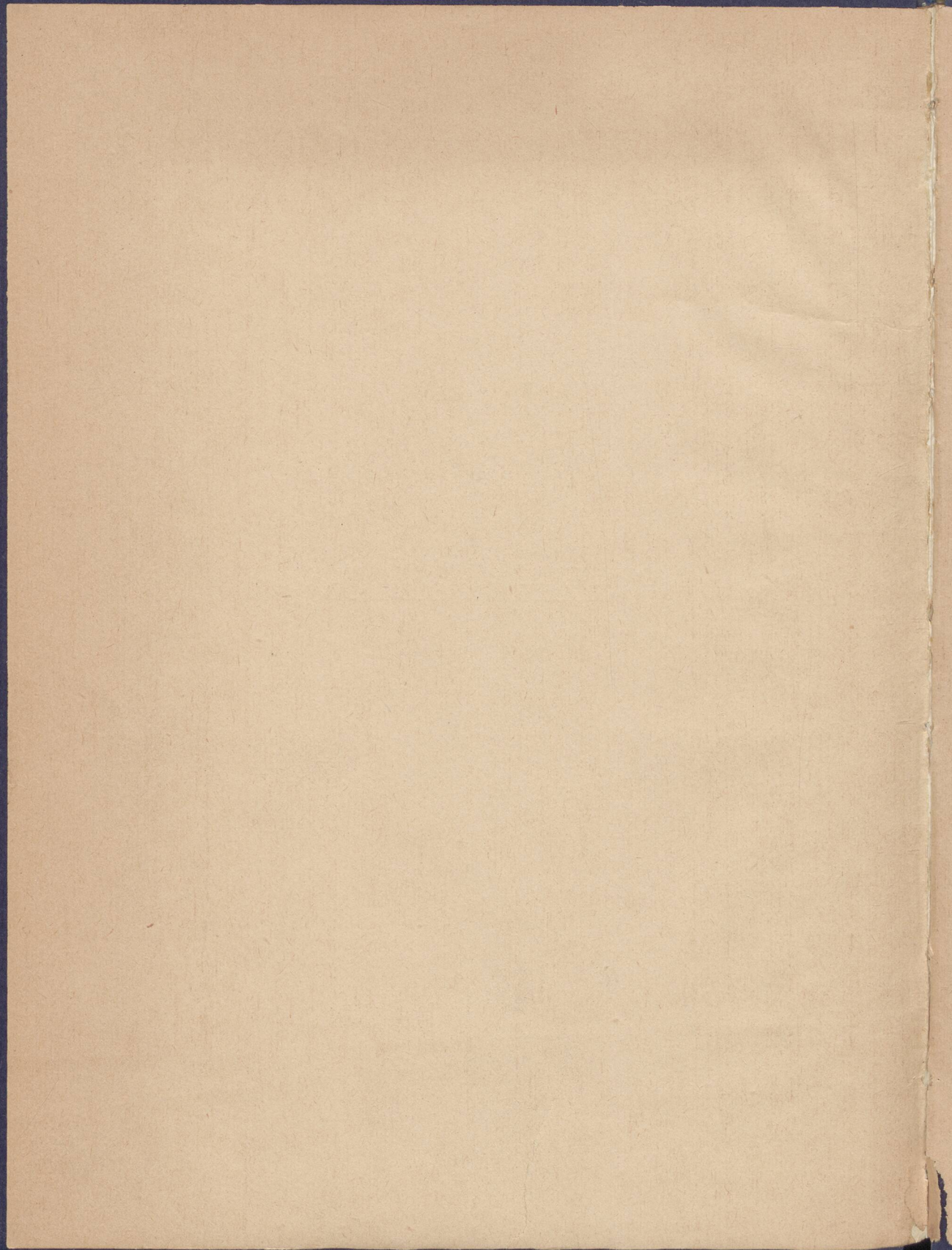

ROCZNIK WOYSKOWY
KRÓLESTWA POLSKIEGO

ROCZNIK WOYSKOWY
KRÓLESTWA POLSKIEGO

1817 — 1830

MATERJAŁY BIBLIOGRAFICZNE
ZEBRAŁ I OPRACOWAŁ
ALEKSANDER BIRKENMAJER

KRAKÓW 1929

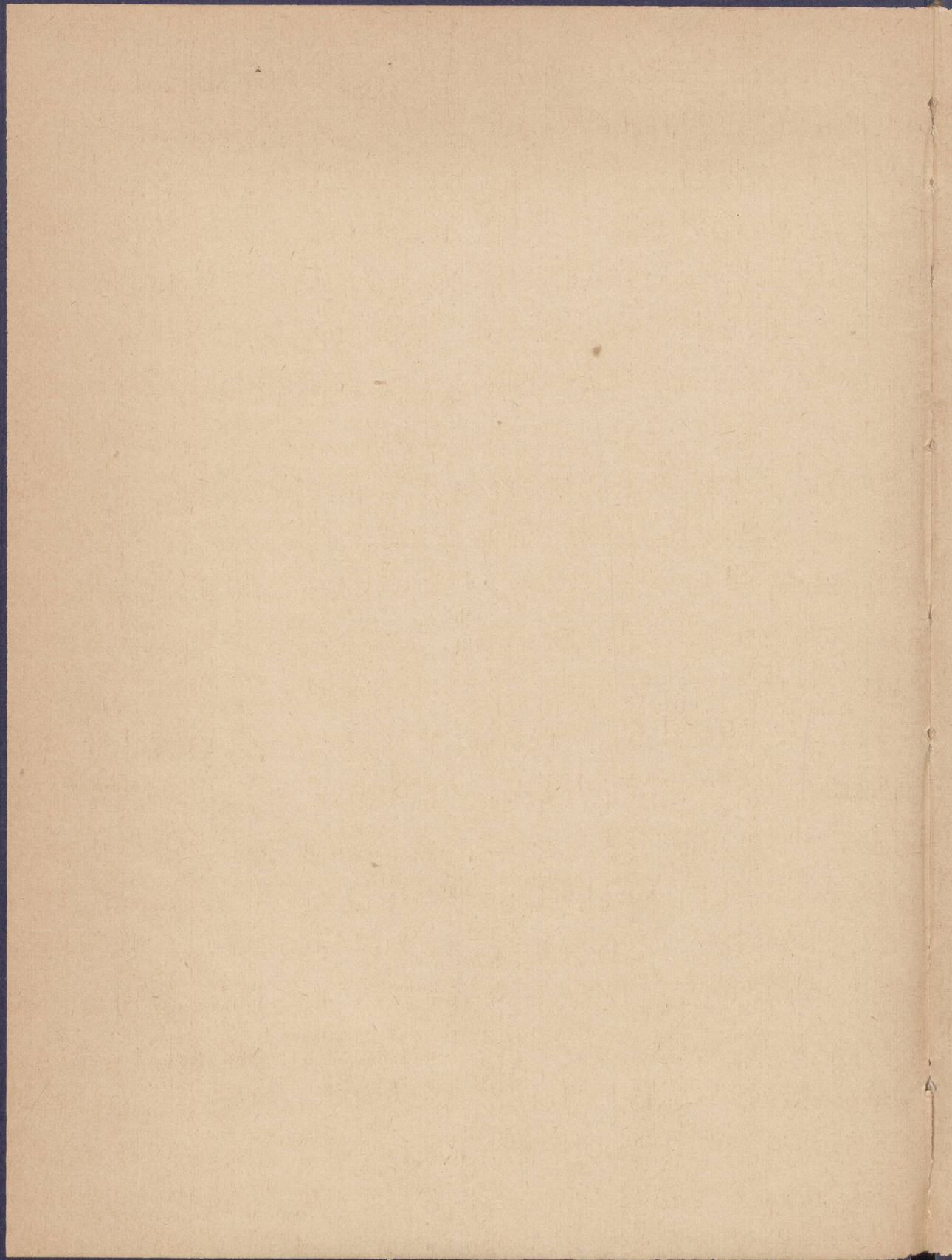
230977.11

Niniejszej książki wytłoczono 600 egzemplarzy
w drukarni D. O. K. Nr. V. w Krakowie

CZWARTEMU ZJAZDOWI BIBLIJOFILÓW POLSKICH

dedykuje drukarnia D.O.K. Nr. V. i autor

Zagajono już dyskusję na temat kierunków, w jakich rozwija się nasze bibliofilstwo. Zwrócono uwagę na to, że kierunki te są dosyć ciasne, jednostronne, że zamięłowania naszych bibliofilów kierują się ku nielicznym stosunkowo dziedzinom, a inne natomiast leżą prawie odłogiem. Do nich należy, między innymi, książka polska XIX-go stulecia. Zbieraczy dziewiętnastowiecznych książek polskich jest u nas, co prawda, sporo; ale najczęściej gromadzą je oni z punktu widzenia nie-bibliofilskiego. Jedni zbierają wszystko bez wyboru; inni to, co ich interesuje przez swoją treść. Mieliśmy — i mamy — w Polsce piękne księgozbiory prywatne z dziedziny historii, z dziedziny literatury, filologii, prawa, matematyki, nauk przyrodniczych, filozofji itd., o wiele rzadsze są np. kolekcje pierwszych wydań naszych poetów czy prozaików, albo też planowo uzupełniane zbiory polskich książek ilustrowanych. A przecież, jak świadczy przykład zachodniej Europy, a choćby i Rosji przedwojennej, takie właśnie zakresy zbieractwa stanowią wdzięczne i charakterystyczne pole dla kolekcjonerstwa bibliofilskiego.

Za jednostronnością zbierania idzie jednostronność opracowań. Poza bardzo nielicznymi wyjątkami brak w naszej bibliografji prac monograficznych tyczących się dziewiętnastowiecznej książki polskiej, łączących punkt widzenia bibliograficzny z bibliofilskim. A jednak tematów znalazłoby się wiele i poświęcenie im większej niż dotychczas uwagi opłaciłoby się sowicie, jak tego najlepszym dowodem jest nie tak dawno wydana przemiła „gawęda bibliofilska“ Aleksandra Semkowicza o *Wydaniach dzieł Adama Mickiewicza w ciągu stulecia*.

Niniejsza książka nie ma wprawdzie pretensji dorównać gawędzie p. Semkowicza tak pod względem ciekawości tematu, jak pod względem estetycznych walorów opracowania — ale mimo to chce stanąć obok niej w rzędzie „monografij bibliograficzno-bibliofilskich“. Podkreślam to dlatego, że początek

mojego zajęcia się *Rocznikiem Woyskowym Królestwa Polskiego* był często bibliofilski. Tak się mianowicie złożyło, że do mojego zbioru książek wpłynęło w różnych czasach parę tomików *Rocznika*. Nabytek ten ucieszył mnie tem więcej, że po części były to tomiki w oryginalnych oprawach, a więc powiększyły moją — niezbyt jeszcze obfitą — kolekcję polskich opraw pierwszej połowy XIX-go stulecia. Nic więc dziwnego, że zająłem się niemi bardziej szczegółowo i rozpocząłem po naszych bibliotekach poszukiwać innych podobnych egzemplarzy. Przy tej sposobności okazało się, że temat jest zajmujący także i dla bibliografa; wyszło mianowicie na jaw, że *Rocznik* wychodził — przynajmniej w niektórych latach — w szeregu odmiennych „wydań”, różniących się od siebie ilością i jakością tablic, papierem, a nawet sposobem wykonania karty tytułowej. Z doświadczeń, jakie pod tym względem poczyniłem, urósł materiał na niniejszą książkę.

Może zanadto szumnie nazwałem ją „monografią bibliograficzno-bibliofilską”. Z większą słuszością stosuje się do niej nazwa „materiałów bibliograficznych”, której użyłem na karcie tytułowej. Z pełną bowiem świadomością nałożyłem sobie pewne ograniczenia przy opracowaniu tematu. Nie wchodzę w wiele spraw, które „monografia” powinna poruszyć i rozstrzygnąć. *Rocznik Woyskowy* był wydawnictwem urzędowym, podającym skład osobowy korpusu oficerskiego armji Królestwa Polskiego w danym roku. Nie ulega wątpliwości, że dla tego wydawnictwa istnieć muszą w Warszawie oficjalne źródła archiwalne, które zapewne objaśniłyby niejedno. Nie starałem się nawet o dostęp do nich, wiedząc z góry, że zajęcia moje nie pozwoliłyby mi ich wyzyskać w tym stopniu kompletności, jaki byłby pożądanym. Tutaj mają więc jeszcze głos historycy naszej wojskowości. Nie licząc się do ich grona, pozostawiłem zupełnie na boku właściwą treść *Rocznika*; przypominam tylko, że treść tę zużytkował Bronisław Gembarzewski w swem wielkiem dziele o *Wojsku Polskiem* Królestwa Kongresowego (Warszawa 1903). Innemi słowy, czternaście tomów *Rocznika* (1817-1830) interesuje mnie li tylko jako zabytek sztuki drukarskiej, litograficznej i introligatorskiej owego czasu. Ale i pod tym względem moje „materiały” nie wyczerpują wszystkiego. Tyczą się to np. tablic

litografowanych, jakie dołączono do niektórych egzemplarzy *Rocznika* od r. 1819 poczynając. Podają one bądź to dystynkcje umundurowania, bądź też pełne umundurowanie rozmaitych kategorii wojskowych. Rzecz jasna, że skoro umundurowanie wojska polskiego podlegało zmianom w ciągu owych czternastu lat, tablice te z biegiem czasu się zmieniają. Otóż nie wszystkie takie zmiany weszły do moich „materiałów“. O ile dwie tablice, z różnych lat, nie różnią się między sobą w ogólnym rysunku i są napewno odbite z jednego i tego samego kamienia litograficznego, traktuję je jako identyczne, choćby rysunek tablicy późniejszej wykazywał w porównaniu z tablicą pierwotną drobne zmiany czy w kształcie czy w barwie dystynkcji lub munduru. Takie uproszczenie opisu uważałem za dopuszczalne z tej przyczyny, że — jak to wyjaśnię za chwilę — różne zachowane do dzisiaj egzemplarze *Rocznika* z tego samego roku mogą, na pozornie identycznych tablicach, wykazywać różnice omawianego tutaj rodzaju (tzn. jedne dawać rysunek i barwy właściwe, a inne nie), a przeto, chcąc być zupełnie dokładnym, musiałbym badać szczegółowo każdą pojedynczą tablicę wszystkich opisywanych egzemplarzy, na co nie mogłem sobie pozwolić; zamiast tego wolałem historykom naszej wojskowości dać całkiem wiarygodne wskazówki co do pytania, które z tych egzemplarzy posiadają tablice napewno autentyczne.

Innego rodzaju pominięcie dotyczy rodzaju papieru. *Rocznik* drukowany był na papierach różnej grubości i jakości. Dobór papieru pozostawał w związku z tem, czy dany egzemplarz miał być ilustrowany czy nie, a jeżeli ilustrowany, to w jaki sposób. Z reguły, oczywiście, im egzemplarz miał mieć piękniejsze tablice, tem i papier był lepszy. Ale nie zawsze: trafiają się egzemplarze nieilustrowane, albo ilustrowane tylko czarnymi tablicami, odbite jednak na tęgim i dźwięcznym papierze. Wyliczać, które z widzianych przezemnie egzemplarzy odbite są na papierze danego gatunku, zaprowadziłoby za daleko. Dlatego kwestję papieru zostawiłem całkiem na boku i dotykam jej tylko w paru przypadkach, gdzie miałem powód ku temu.

Baczną natomiast uwagę zwracałem na oprawy. Początkowo kierowała mnie do tego żyłka zbieracza opraw, boć, jak zaznaczyłem na wstępie, to był pierwotny punkt wyjścia mojego

zajęcia się tym tematem. Rychło jednak okazało się, że sprawa ma większe znaczenie, niż pierwotnie przypuszczałem. Rzec stoi w związku z historją naszego zbieractwa — lub raczej z historją naszej emigracji. Po upadku Powstania Listopadowego *Roczniki Woyskowe*, jako drogie sercu polskiemu pamiątki po armji Królestwa Kongresowego, były skrzętnie zbierane i usilnie poszukiwane przez patriotów. Rzec jasna, że najwięcej cenione były przytem egzemplarze ilustrowane. Ponieważ zaś, naogół, rzadsze są od egzemplarzy bez tablic, nie każdemu zbieraczowi udawało się zebrać większą ich liczbę. Leży przedemną rękopiśmienna notatka Stanisława Łodzi Baranowskiego († 1913), w której zasłużony ten kolekcjoner dzieł odnoszących się do polskiej wojskowości i dobroczyńca Biblioteki Jagiellońskiej pisze nie bez cienia melancholji: „Komplet ilustrowanych *Roczników* może być uważany za unikat“. I istotnie, nikt (zdaje się) w Polsce nie zebrał takiego kompletu — przynajmniej niema go w żadnej z bibliotek, jakie udostępniły mi swoje zasoby. Ale wielu do niego dążyło; nie mogąc zaś osiągnąć go w inny sposób, uzupełniali egzemplarze nieilustrowane tablicami wyciętymi z innych lat *Rocznika*, posiadanych w dublecie. Postępowali tak zresztą nie tylko zbieracze, ale także i antykwarze, którym za ilustrowane *Roczniki* płacono doskonale, gdy chodziło o skompletowanie serii¹. Stąd właśnie pochodzą owe nieautentyczne tablice, o których już nadmieniałem. O ile więc spotkamy ilustrowany egzemplarz *Rocznika*, noszący na sobie oprawę późniejszą, nie mamy żadnej gwarancji, czy tablice należą do tego właśnie roku, jaki widnieje na karcie tytułowej. Inaczej natomiast ma się rzecz, gdy egzemplarz posiada oprawę oryginalną, bardzo charakterystyczną, jak to niżej zobaczymy; jeżeli pozatem nie wykazuje uszkodzeń, możemy ufać, że tablice są autentyczne. Z tego właśnie powodu uwzględnienie oprawy ma w naszym przypadku duże znaczenie. Ale i tutaj nie mogłem iść zadaleko. Zajmuję się tylko materiałem użytym do oprawy (tak po zewnętrznej, jak i po wewnętrznej stronie kompaturek) oraz tłokami, umieszczonemi na środku zwierciadła przedniej i tylnej okładki — które przez analogję możnaby krótko nazwać

¹ Celem stworzenia takich fałszowanych kompletów posuwano się nawet do tego, że przeinaczano rok na karcie tytułowej.

„superekslibrisami“; innych tłoków, ujmujących te zwierciadła w ramy lub zdobiących grzbiety książki, w zasadzie nie opisuję, zachowując to sobie do innej sposobności, przy której mam zamiar podać więcej przykładów wytwornych opraw warszawskich z pierwszej połowy XIX-go wieku.

Ograniczywszy tym sposobem zakres niniejszych „materjałów“, zaznaczę przecież, że dają one bez porównania więcej, niż to, co dotychczas o *Roczniku Wojskowym* było wiadomo naszej bibliografji. Karol Estreicher, w *Bibliografji Polskiej XIX-go stulecia* (IV, Kraków 1878, str. 66) zbył *Rocznik* całkiem krótko, ograniczył się widocznie do (ówczesnych) egzemplarzy Akademji Umiejętności (1817-1830) i Biblioteki Jagiellońskiej (1819, 1824, 1825, 1830), zupełnie nie rozróżnił odmiennych „wydań“ z każdego roku, liczbę tablic podał najczęściej błędnie, a liczbę stron niejednolicie. Wiele rzeczy poprawili autorowie *Polskiej Bibliografji Wojskowej* (Część I, T. I, Warszawa 1923, str. 131-133) Kazimierz Daszkiewicz i Janusz Gąsiorowski; ale i ich dane są bardzo niezupełne i częściowo mylne. Innych bibliograficznych prac o *Roczniku*, poza luźnymi wzmiankami, nie spotkałem.

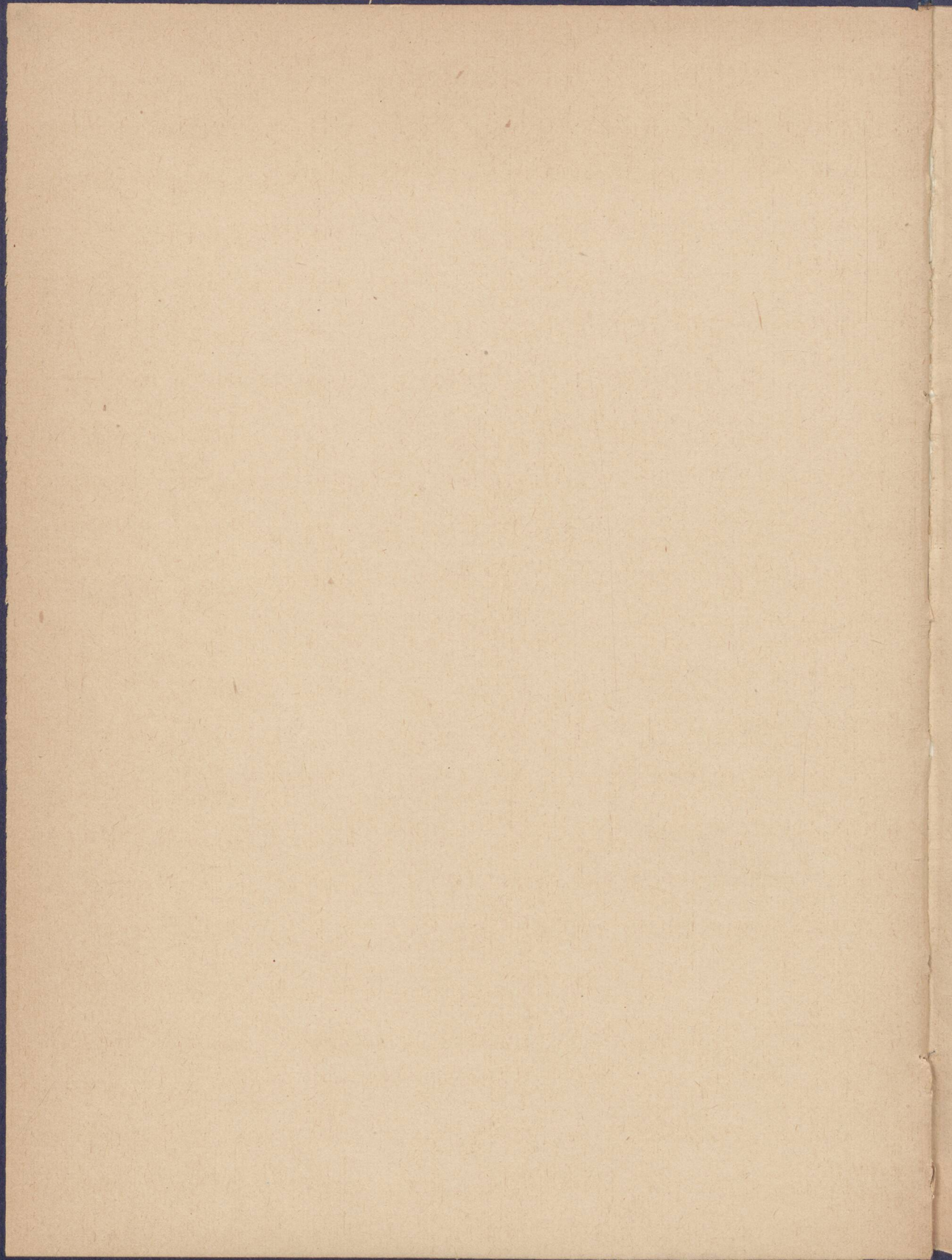
Moje „materjały“ oparłem na bezpośredniem zbadaniu wszystkich egzemplarzy, jakie mi były dostępne, a które znajdują się w następujących bibliotekach polskich: Biblioteka Kórnicka; Biblioteka Akademji Umiejętności, Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka XX. Czartoryskich, Biblioteka Gabinetu Historji Sztuki U. J. i Biblioteka Muzeum Narodowego (Muzeum Czapskich) w Krakowie; Biblioteka fund. W. Baworowskiego, Biblioteka Uniwersytecka i Biblioteka Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich we Lwowie; Biblioteka Raczyńskich i Biblioteka Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu; Archiwum Główne, Biblioteka Ord. Krasińskich, Biblioteka Narodowa (zbiory rapperswilskie), Biblioteka Przeździeckich, Biblioteka Publiczna, Biblioteka Uniwersytecka, Centralna Biblioteka Wojskowa, Biblioteka Ord. Zamoyskich i Muzeum Narodowe (Muzeum Wojska) w Warszawie. Z bibliotek zagranicznych uwzględniłem przepyszny i posiadający wyjątkowe znaczenie komplet Pruskiej Biblioteki Państwowej w Berlinie oraz (niekompletny) egzemplarz Biblioteki Polskiej w Paryżu. Zbiorów prywatnych nie tknąłem,

poza własną biblioteką; widziałem natomiast parę luźnych i naogół nieciekawych egzemplarzy po antykwarniach.

Zarządom wszystkich wymienionych bibliotek, które mi udostępniły swoje egzemplarze *Rocznika*, czasem na dłuższy przeciąg czasu, składał na tem miejscu serdeczne podziękowanie. Do szczególnej wdzięczności poczuwam się względem P.P. Dyr. Bronisława Gembarzewskiego i Dyr. Marjana Łodyńskiego w Warszawie, którzy nie tylko w oficjalnym charakterze władarzy kierowanych przez się zbiorów służyli mi swoją cenną pomocą.

Że praca niniejsza, zaczęta przed kilkoma laty i dorywczo w wolnych chwilach posuwana naprzód, ukazuje się na światło dzienne i to w bibliofilskiej szacie zewnętrznej, jest to zasługą P. Generała Dywizji Stanisława Wróblewskiego, dowódcy Okręgu Korpusu № V, członka Towarzystwa Miłośników Książki w Krakowie, któremu za to należy się szczerza wdzięczność nie tylko od autora, ale także od wszystkich, którzy w niej znajdą pouczenie lub rozrywkę.

CZĘŚĆ OGÓLNA

Rocznik Woyskowy Królestwa Polskiego ukazywał się corocznie na przestrzeni czternastu lat 1817-1830. W dwu pierwszych latach pojawiło się tylko jedno jego „wydanie“, bez tablic; od r. 1819-go zaczęto wydawać, obok egzemplarzy nieilustrowanych, egzemplarze z tablicami litografowanymi i to w paru odmianach. W latach 1819-1822 jedne egzemplarze otrzymywały tablice jednobarwne (czarne), przedstawiające dystynkcje „ubiorów“ (mundurów) różnych rodzajów broni (Sztaby, Gwardja Królewska itd.); inne wyposażone zostały w tablice kolorowe, przyczem tablice te pokrywały się co do liczby i treści z tablicami jednobarwnymi. Od r. 1823 zaprzestano wydawania egzemplarzy z tablicami jednobarwnymi; w roku tym ukazało się tylko jedno ilustrowane wydanie, z tablicami kolorowymi, tejsamej co poprzednio treści. W r. 1824 dodano nową serję barwnych tablic, przedstawiającą pełne postacie oficerów i żołnierzy w odpowiednich „ubiorach“ (Generał Kawalerji w wielkim ubiorze, Generał Piechoty w ubiorze polowym itd., Strzelec Konny Gwardji Królewsko-Polskiej itd.). Liczba tablic, początkowo niewielka (11 w r. 1819, 14 w r. 1823), wzrosła skutkiem tego bardzo znacznie (63 w r. 1824, a w r. 1825 nawet 64). Ale tę wielką liczbę tablic posiadają tylko dwa *Roczniki*, z r. 1824 i 1825, a ten ostatni nawet nie we wszystkich egzemplarzach; w tym samym bowiem roku wydano również egzemplarze o barwnych tablicach (w liczbie 14) przedstawiających jedynie dystynkcje „ubiorów“. W ogólnym tedy rezultacie należy rozróżnić cztery różne „wydania“ *Roczników*: wydanie bez tablic, wydanie z tablicami jednobarwnymi (tylko dystynkcje, liczba tablic od 11 do 14), wydanie z pełną ilością tablic kolorowych (po większej części tylko dystynkcje, ale w latach 1824-1825 tak dystynkcje jak i pełne postacie), oraz wydanie z niepełną ilością tablic kolorowych (tylko dystynkcje); to ostatnie wydanie „istniało“, jak widzieliśmy, tylko dla r. 1825. Gwoli zwięzłości wysłowienia

nadamy tym wydaniom osobne nazwy, przyczem od Daszkiewicz-Gąsiorowskiego zapożyczmy termin „wydanie ozdobne“ na oznaczenie wydania o pełnej liczbie kolorowych tablic. Wydanie bez tablic będziemy nazywać „wydaniem prostem“, wydanie z tablicami jednobarwnymi (1819-1822) „wydaniem zwykłym“, a wydanie z niepełną liczbą tablic kolorowych (1825) „wydaniem półozdobnym“.

Jak to już z powyższego wynika, nie dla wszystkich lat *Rocznika* istnieją wszystkie cztery wydania. Jakże mianowicie wydania napotkałem dla każdego *Rocznika* z osobna, o tem mówię w szczegółowej części niniejszych materiałów. Dla ułatwienia przeglądu zamieszczam tutaj zestawienie ogólne wedle lat, posługując się skrótami: P—wydanie proste, Z—wydanie zwykłe, O—wydanie ozdobne, PO—wydanie półozdobne. Chcąc przytem dać wskazówki naszym bibliofilom, jakich wydań z danego roku powinni poszukiwać ze względu na ich rzadkość, wprowadzam do tegoż zestawienia jeszcze i skróty p, c, r, br, które oznaczają: „pospolite“, „częste“, „rzadkie“, „bardzo rzadkie“. Pospolitem nazywam wydanie, które—w wymienionych już księgozbiorach — napotkałem conajmniej w 11 egzemplarzach; częste stwierdziłem w 7-10 egzemplarzach; rzadkie trafiło mi się widzieć w 4-6 egzemplarzach; bardzo rzadkie znam tylko z dwu lub trzech egzemplarzy.

	P	Z	O	PO
1817	p	-	-	-
1818	p	-	-	-
1819	br	r	r	-
1820	r	br	c	-
1821	c	r	c	-
1822	r	r	c	-
1823	c	-	c	-
1824	p	-	r	-
1825	p	-	br	br
1826	p	-	br	-
1827	p	-	br	-
1828	p	-	br	-
1829	p	-	r	-
1830	p	-	r	-

Nawiązując do tego zestawienia, pragnę jeszcze powiedzieć parę słów o rzadkości *Rocznika*. Częściowo mówi już o tem samo zestawienie, ale pod warunkiem, że weźmiemy pod uwagę tę okoliczność, iż tylko parę bibliotek zachowuje obok siebie różne wydania z tegosamego roku; z reguły, jeżeli biblioteka posiada wydanie ozdobne (lub zwykłe) danego *Rocznika*, to nie poszukuje wydania prostego z tegoż roku, albo—jeżeli je kiedy posiadała—to go wyłączyła do dubletów. Stąd pochodzi, że w latach 1819-1822, kiedy obok siebie istnieją 3 różne wydania, zestawienie powyższe, samo przez się, doprowadza nas do paradoksalnego wniosku, że wydanie ozdobne jest naogół częstsze od wydania prostego i zwykłego (wbrew samemu brzmieniu tej ostatniej nazwy, którą dla moich notatek dość dawno temu ustaliłem na podstawie poszukiwań, ograniczonych pierwotnie tylko do zbiorów krakowskich). Ale poza temi czterema latami, oraz rokiem 1823 (gdzie wydanie ozdobne jak równie „częste“, jak wydanie proste), „pospolitem“ jest tylko wydanie proste, a wydanie ozdobne (i półozdobne) jest rzadkie, a czasem bardzo rzadkie. Wobec takiego stanu rzeczy wydało mi się pożyteczne wymienić, w części szczegółowej, *expressis verbis* wszystkie widziane przezemnie egzemplarze wydania ozdobnego i półozdobnego — tembardziej, że niemal wszystkie te egzemplarze zasługują na uwagę także przez swoją oprawę. Egzemplarzy wydania prostego i wydania zwykłego nie wymieniam¹ natomiast, poza temi wyjątkami, które mają w sobie coś osobliwego (ręczne kolorowanie, oprawa lub oryginalna okładka itp.). Tutaj zaś nie od rzeczy będzie wyliczyć, które z bibliotek posiadają jakie lata *Rocznika* w wydaniu ozdobnem i półozdobnem:

Berlin. Pruska Biblioteka Państwowa. Wyd. ozdobne 1819-1830.
Kraków. Biblioteka Polskiej Akademji Umiejętności. Wyd. ozdobne 1827.

¹ Kogoby interesowały te właśnie wydania *Rocznika*, znajdzie najpełniejszą ich serję w Bibliotece Polskiej Akademji Umiejętności w Krakowie. Egzemplarz ten (sygn. 7035) zawiera wydania zwykłe z tych wszystkich czterech lat (1819-1822), dla których to wydanie wogóle istnieje; dla dzieśięciu innych lat (1817, 1818, 1823-1830) są tutaj wydania proste (dla r. 1827 ponadto jeszcze i wydanie ozdobne). Brakujące w tym „komplecie“ wydania proste z lat 1819-1822 zebrać można np. z Centralnej Biblioteki Wojskowej (1819-1821) i Ossolineum (1820-1822).

- Kraków. Księgozbiór autora. Wyd. ozdobne 1820. Wyd. pół-ozdobne 1825.
- „ Biblijoteka XX. Czartoryskich. Wyd. ozdobne 1820, 1821 (2 egz.), 1822, 1823, 1826, 1830. Wyd. pół-ozdobne 1825.
- „ Biblijoteka Jagiellońska. Wyd. ozdobne 1819-1822, 1824-1826, 1830.
- Lwów. Biblijoteka fund. W. Baworowskiego. Wyd. ozdobne 1821.
- „ Biblijoteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Wyd. ozdobne 1823, 1829.
- Paryż. Biblijoteka Polska. Wyd. ozdobne 1820.
- Warszawa. Biblijoteka Archiwum Głównego. Wyd. ozdobne 1819, 1829.
- „ Biblijoteka Ord. Krasieńskich. Wyd. ozdobne 1819, 1820, 1823, 1828-1830. Wyd. półozdobne 1825.
- „ Biblijoteka Muzeum Narodowego (Muzeum Wojska). Wyd. ozdobne 1820, 1821 (2 egz.), 1822-1824, 1828.
- „ Biblijoteka Narodowa (Zbiory Rapperswilskie). Wyd. ozdobne 1821-1823, 1829.
- „ Biblijoteka Przeździeckich. Wyd. ozdobne 1820, 1821 (2 egz.), 1822, 1823, 1827, 1830.
- „ Miejska Biblijoteka Publiczna. Wyd. ozdobne 1819, 1824 (bez tablic).
- „ Biblijoteka Uniwersytecka. Wyd. ozdobne 1820.
- „ Centralna Biblijoteka Wojskowa. Wyd. ozdobne 1822.
- „ Biblijoteka Ord. Zamoyskich. Wyd. ozdobne 1819, 1820, 1823, 1829.

Widzimy stąd, że Baranowski miał słuszość, twierdząc, iż „komplet ilustrowanych *Roczników* może być uważany za unikat“; takiego kompletu nie posiada żadna ze znanych mi biblijotek i — ściśle biorąc — posiadać go nie może, boć przecież za dwa pierwsze lata (1817-1818) wogóle wydań ozdobnych nie było. Pierwszą serję tablic do *Rocznika* wykonała Litografia Kwatermistrzostwa Generalnego Wojska dopiero w r. 1819, pracą kapitana Józefa Lexa i porucznika Tomasza Polakiewicza; tablice te w formie całych, niepociętych arkuszy, posiada Muzeum Wojska (oddział Muzeum Narodowego) w Warszawie, w tece mieszczą-

cej całoroczny dorobek Litografii Sztabu Kwat. Gen. Woj. z wymienionego roku. Jeżeli więc wogóle może być mowa o „komplecie ilustrowanych *Roczników*“, to tylko w tem znaczeniu, że jest to komplet ozdobnych wydań z lat 1819-1830 poprzedzony egzemplarzami wydań prostych z r. 1817 i 1818, w których wydrukowane w tekście dystynkcje mundurów zostały ręcznie pomalowane. Ale nawet taki komplet należy do bardzo wielkich rzadkości. Znam tylko jeden jego przykład, a to egzemplarz Pruskiej Biblioteki Państwowej w Berlinie (sygn. 8° Ud 7500), pochodzący „Ex bibliotheca Augustissimi Regis Friderici Wilhelmi III“. O tym egzemplarzu, który z pewnością jest darem W. Ks. Konstantego dla wymienionego króla pruskiego, przyjdzie nam jeszcze niejednokrotnie wspomnieć. Fragment podobnego kompletu, atoli obejmujący tylko lata 1818, 1820-1824, 1828, posiada Muzeum Wojska w Warszawie (sygn. 40463-40469) z daru urzędników Delegacji Polskiej w Komisjach Reewakacyjnej i Specjalnej w Moskwie z dnia 18. XI. 1924 r. Wedle tradycji ma on pochodzić z biblioteki samego W. Ks. Konstantego, co jednak wydaje mi się trochę wątpliwe, bo nie znalazłem na nim sygnatur Biblioteki Belwederskiej, jakimi opatrzone były książki Wielkiego Księcia, z których trzydzieści parę, w doskonałych oprawach warszawskich, sam posiadam¹. Posiadam zresztą także egzemplarz *Rocznika* 1820, który wedle dość wiarygodnego świadectwa został „kupiony w Petersburgu na licytacji pozostałości po Wielkim Księciu Konstantym Pawłowiczu Naczelnym Wodzu tegoż (Polskiego) Wojska“ (zob. część szczegółową pod wymienionym rokiem).

Ale i niejednolite komplety *Rocznika*, składane z egzemplarzy różnych wydań, są dość rzadkie. W Krakowie takie komplety posiadają co prawda 3 biblioteki (Akademia², Czartoryscy, Jagiel-

¹ Być jednak może (a nawet jest prawdopodobne), że nalepki sygnaturowane znajdowały się na futerałach, w których zwyczajnie przechowywano ozdobnie oprawne *Roczniki*, jak to wykazuję w dalszym ciągu.

² Komplet Akademii jest o tyle jednolity, że (poza przybyszowym drugim egzemplarzem *Rocznika* 1827) składa się z samych wydań prostych i zwykłych (tych ostatnich dla wszystkich czterech lat 1819-1822, kiedy wogóle istniały) i posiada jednolitą starą oprawę, co najpóźniej z połowy XIX-go wieku (ale nie „wydawniczą“). Egzemplarz ten pochodzi z biblioteki Cyprjana Walewskiego i stanowił dla Karola Estreichera podstawę opisu *Roczników w Bibliografii Polskiej XIX stulecia*.

łońska), a w Warszawie 4 (Kraśińscy, Muzeum Wojska, Centralna Wojskowa, Zamoyscy) — ale na tem i koniec, jeżeli chodzi o księgozbiory mi znane; nawet w Ossolineum brak jednego tomu (1819)¹. Wiele zaś bibliotek posiada tylko fragmenty całości; zato w niektórych istnieją po dwa egzemplarze z jednego i tegosamego roku (czasem w różnych wydaniach, co zrozumiałe, a czasem nawet dokładne dublety).

Różnice między wydaniem nie ograniczają się do samych tylko tablic. O różnicach w papierze już wspomniałem; z reguły wydanie ozdobne (półozdobne) odbite jest na lepszym, niż proste i zwykłe. Ale trafiają się i egzemplarze tych dwu ostatnich wydań na dobrym, tegim papierze. Atoli na te różnice, jako chwijne, nie zwracałem dokładniejszej uwagi, nie uważając ich za dość ważne na to, by je uwzględniać przy pierwszej próbie bibliograficznej klasyfikacji *Roczników*, jaką mają być niniejsze materiały.

Dość konsekwentną i istotną różnicę pomiędzy wydaniem stanowi natomiast sposób wykonania karty tytułowej. *Roczniki* na lata 1817 i 1818 mają tytuły drukowane, *Rocznik* na r. 1819 tytuł litografowany, we wszystkich trzech istniejących wydaniach. Od r. 1820 rozpoczyna się dwoistość tytułów: z reguły wydanie ozdobne i wydanie zwykłe (o ile istnieje) mają tytuł litografowany, a wydanie proste drukowany; ale i tu są wahania (zob. część szczegółową)².

Wreszcie przychodzą różnice w sposobie oprawienia wzgl. zbroszurowania. Jak już wspomniałem, sprawa ta ma duże znaczenie, gdy chodzi o pytanie, które egzemplarze *Rocznika* posiadają autentyczne tablice, a także dla historii warszawskiego introligatorstwa z czasów Królestwa Kongresowego, dlatego szerzej się nad nią rozwiode.

Znaczna część *Roczników*, zachowanych w naszych księgozbiorach, została oprawiona dopiero po r. 1830, albo też i wcześniej, ale na prywatne zamówienie; te nas tutaj mniej obchodzą. Z drugiej jednak strony zachowało się i sporo egzemplarzy bądźto w oprawach, które mamy prawo nazwać „opra-

¹ Także w Bibliotece Przeździeckich brak tylko jednego tomu (1824).

² Istnieje przytem pewnego rodzaju paralelizm między sposobem wykonania karty tytułowej a (pierwotną) oprawą danego egzemplarza; zob. str. 31.

wami wydawniczymi" (reliure d'éditeur), bądź też w oryginalnem zbroszurowaniu, t. j. tak, jak się bezpośrednio po wydaniu dostały na półki księgarskie.

Egzemplarze w takiej „oryginalnej broszurze” nie są rzadkie; widziałem je dla wszystkich 14-tu lat, kiedy *Rocznik* wychodził. Najczęściej są to egzemplarze wydania prostego, ale także wydania zwykłego, a nawet ozdobnego. Zbroszurowane są one z reguły w tęgi połyskujący papier różnych kolorów: niebieski, zielony, żółty, czerwony itd., w różnych odcieniach; wyjątkowo w zwykły gruby szary lub niebieskawy papier owoczesny. Szerzej mówię o tych różnych rodzajach okładek w części szczegółowej niniejszych materiałów. Tutaj zaznaczę tylko, że aż do r. 1827 okładki są „ślepe”, t.j. bez nadruku tytułu; natomiast w latach 1828, 1829 i 1830 obie okładki mają nadruk, a mianowicie na przedniej wydrukowany jest tytuł, a na tylnej „sygnet” przedstawiający wojownika greckiego w pełnej postaci, stojącego na tle armaty, pęków chorągwi itd. Podobizny tych okładek znajdzie czytelnik na tabl. VII-IX.

Na pograniczu między egzemplarzami „oryginalnie zbroszurowanymi” i egzemplarzami w „oprawach wydawniczych” stoją egzemplarze oprawione w cienki kartonik, z reguły oklejony ciemnogrnatowym papierem, bez żadnych ozdób. Zachowało się ich niewiele, bo widocznie późniejsi właściciele zastępowali wiotką oprawę tego typu bardziej trwałą i — w ich mniemaniu — odpowiednią. Na szczęście, niektórzy z nich, rozumiejący, że bibliofil (i bibliotekarz!) powinien otaczać jednakową pieczę „tekst” książki i jej pierwotną szatę zewnętrzną, polecali introligatorowi wlepić usunięte kartonikowe okładki (ale oczywiście „przycięte” do formatu bloku książkowego!) na miejscu tzw. „forsecu”. Widziane przezemnie egzemplarze w oprawach kartonikowych, wzgl. z takimi kartonikowymi „wklejkami”, należą do wydania prostego (1827, 1829) i ozdobnego (1820).

Przechodzę do egzemplarzy w oprawach wydawniczych. Tę nazwę uważam w danym przypadku za zupełnie usprawiedliwioną, a to dlatego, że chociaż oprawy, które mam na myśli, nie są między sobą zupełnie identyczne, nawet dla egzemplarzy *Rocznika* z jednego i tego samego roku, to przecież posiadają charakterystyczne cechy roboty seryjnej, wykonanej na zlecenie

nie nabywców *Rocznika*, ale jego wydawców, t.j. Kwatermistrzostwa Generalnego Wojska wzgl. samego Naczelnego Wodza. Że wszystkie one wyszły z jednego i tegosamego źródła (nie mówię warsztatu, bo nie mam dowodu, czy są one dziełem jednego czy paru zakładów introligatorskich, a nawet wykaże niżej, że prawdopodobnie czynnych tu było 2 introligatorów), widać już stąd, że—aczkolwiek, jak rzekłem, zachodzą między nimi znaczne różnice w szczegółach—to przecież ogólny schemat ich zdobienia jest jeden i tensam. W samem środku przedniej okładki, a to samo odnosi się, z niewielu wyjątkami, i do tylnej, widnieje nieodmienne, od r. 1818, jeden z dwu emblematów, wyciśniętych złotem (rzadziej na ślepo, i to dopiero w latach 1828-1830): Orzeł polski, trzymający w szponach gałązkę dębu i gałązkę wawrzynu, oraz Krzyż Virtuti Militari. Mamy świadectwo, że w ten sposób oprawiano nie tylko *Rocznik Wojskowy*, ale także i egzemplarze innych wydawnictw wojskowych, przeznaczone dla dostojników armji Królestwa Polskiego. W bibliotece mojej są „Przepisy o Znakach honorowym, niemniéj lista imienna... wojskowych... Znakiem honorowym ozdobionych w roku 1830“, wydane „w Warszawie w Drukarni Wojskowej, 1830“, pochodzące z Biblioteki Belwederskiej W. Ks. Konstantego, bardzo pięknie oprawione w safjan koloru granatowego, ze złotymi i ślepymi tłoczeniami; na środku przedniej okładki wyciśnięty Orzeł polski, tensam co na *Rocznikach* z lat 1824-1826 (Nr. IV następującego poniżej zestawienia), na środku tylnej Krzyż Virtuti Militari, tensam, co na *Rocznikach* z lat 1822-1830 (Nr. IV zestawienia).

Dalszej wskazówki, że istotnie za czasów Królestwa Kongresowego sporządzano w Warszawie oprawy wydawnicze, w szczególności dla dzieł wojskowych, dostarcza inna książka mojej biblioteki, a to „Zdania o tegoczesném wojowaniu. Dzieło Pruskiego Maiora C. Decker... z Niemieckiego przełożył Antoni Wroniecki Podpułkownik... Warszawa r. 1828. Nakładem Wydawcy, w Drukarni przy ulicy Mazowieckiej Nr. 1349“. I ten egzemplarz pochodzi z biblioteki W. Ks. Konstantego, a jest oprawiony w czerwony safjan z złotymi wyciskami. Otóż identycznie oprawny egzemplarz posiada także i Biblioteka Jagiellońska — skąd prawdopodobny wniosek, że mój egzemplarz

nie był oprawiony na zamówienie W. Księcia, ale dostał się do jego biblioteki już oprawiony, oczywiście staraniem wydawcy (t. j. ppłka Wronieckiego).

Wszelkie jednak dowody okrzężne są tu właściwie zbyteczne, bo niemal stanowczego dostarcza egzemplarz *Rocznika*, znajdujący się dzisiaj w Pruskiej Bibliotece Państwowej w Berlinie. Wiemy już, że dostał się tam „Ex bibliotheca Augustissimi Regis Friderici Wilhelmi III“, który (jak możemy śmiało przypuścić) miał go w darze od W. Ks. Konstantego — oprawa bowiem nie jest berlińska, ale warszawska, z Orłami polskimi i Krzyżami Virtuti Militari. Przytem podkreślić należy, że każdy z 14-tu tomów tego kompletu ma oprawę, bodaj w jednym szczególe, różną od oprawy każdego innego — skąd wniossek, że serja ta nie została oprawiona naraz, lecz każdy tom był oprawiany natychmiast po wydaniu go drukiem. Inaczej mówiąc, Naczelnny Wódz Wojska Polskiego kazał co roku oprować część nakładu *Rocznika* i niektóre tak oprowne egzemplarze przysyłał w darze panującym oraz zapewne członkom domu carskiego (egz. Muzeum Wojska w Warszawie), innemi — być może — obdarowywał generałów, a jeszcze inne — zapewne — można nawet było nabyć w Kwatermistrzostwie Generalnem (egzemplarze w „kartonażu wydawniczym“, o czem za chwilę).

Uzasadnwszy tym sposobem nazwę „opraw wydawniczych“ *Rocznika*, przystępuję teraz do ich opisu. Rozpadają się one na dwie kategorie. Pierwszą stanowią oprawy w pełną skórę, drugą oprawy oklejone tylko barwnym papierem.

Oprawy w pełną skórę — którą z reguły był safjan ciemnego koloru (najczęściej granatowy, w różnych odcieniach), i to nie gładki, lecz o delikatnem karbowaniu („groszkowaniu“) poprzecznem lub podłużnem — mają tę wspólną cechę, że zwierciadła obu okładek obwiedzione są ramką, którą początkowo (1817-1819, a po części i w r. 1820) tworzyła poprostu cienka złota linijka; później ramka ta staje się coraz bogatsza, oprócz złotej linijki występują w niej najpierw (1820-1824) tłoczenia na ślepo, przy pomocy radełek o różnych deseniach, dalej (1825-1827) złote kółeczka w wewnętrznych „kątach“ ramki; bogatsze tłoczenia, ślepe i złote, znajdujemy jedynie na okładkach *Roczników* 1827 (niektórych), 1828, 1829 i 1830. Szczegó-

łowo ich nie opisuję, dla przyczyn już podanych, zaznaczając tylko ogólnie, że różnaitość używanych przez introligatora (czy introligatorów) rolek i tłoków jest zadziwiająca i na każdym niemal oddzielnym egzemplarzu spotkać można coś nowego. Regularnie zato, przynajmniej co do treści, powtarzają się tłoki, odbijane na środku jednej i drugiej okładki (od r. 1818). Jak już wiemy, są to dwa emblematy: Orzeł polski i Krzyż *Virtuti Militari*. Ale i tu nie mamy bynajmniej do czynienia z jednym tylko tłokiem dla każdego z tych emblematów. Przeciwnie, na widzianych dotychczas egzemplarzach spotkałem aż 6 różnych odmian Orła i 5 różnych odmian Krzyża. Reprodukuję je wszystkie na tabl. I—III, ponieważ jednak nie wszystkie odmiany dadzą się łatwo odróżnić od innych, podaję tutaj ich cechy charakterystyczne i przybliżoną chronologię.

Zaczynam od Krzyża *Virtuti Militari*, bo ten jest wcześniejszy. Niema go coprawda na jedynej oprawie z r. 1817, jaką znam; okładki tego egzemplarza (berlińskiego), poza złotą linijką ujmującą je w ramy, nie mają żadnej innej ozdoby. W trzech następnych latach (1818-1820) na obu okładkach znajdujemy Krzyż odbijany złotem. W latach 1821—1823, a po części także w latach 1825-1826, taki sam lub podobny (złoty) Krzyż występuje tylko na tylnej okładce. Na *Rocznikach* 1824 i 1827 oraz na większości *Roczników* 1825-1826 Krzyża niema wogóle. Wreszcie w latach 1828-1830 wybijano go znowu, również na tylnej tylko okładce, ale prawie zawsze w znacznie większym formacie i na ślepo. Ogółem mamy do czynienia z 5-cioma różnymi odmianami:

I (1818-1819). Krzyż bez wstąg, odbijany na złocie. Orzełek ciemny na złotem (pionowo szrafirowaniem) tle.

II (1820, 1821, 1823). Krzyż bez wstąg, odbijany na złocie. Orzełek ciemny na złotem (pionowo szrafirowaniem) tle. Odmiana podobna zatem do poprzedniej, ale Orzełek ma koronę i inny układ skrzydeł; pozatem w napisie *VIRTUTI MILITARI* litery są większe.

III (1820-1823). Krzyż bez wstąg, odbijany na złocie. Orzełek złoty na ciemnym tle, bez korony; wieniec laurowy (naokoło Orzełka) jest szeroki, litery w napisie *VIRTUTI MILITARI* raczej szerokie niż smukłe. Występuje tylko na oprawach w pełną skórę.

IV (1822, 1823, 1825, 1826, 1830). Krzyż bez wstąg, odbijany na złocie. Orzełek złoty na ciemnym tle, ale w koronie i smuklejszy; naokoło Orzełka wąski wieniec laurowy, litery w napisie VIRTUTI MILITARI smukłe. Odmiana rzadka; wedle moich dotychczasowych doświadczeń trafia się tylko na kartonazowych oprawach *Rocznika* (zawsze w łączności z tą odmianą Orła, której poniżej daję Nr. III); pozatem użył jej introligator wspomnianego już wyżej egzemplarza *Przepisów o Znakach honorowym* (1830), znajdującego się w mojej bibliotece.

V (1828-1830). Krzyż w wieniec laurowym, z wstęgami, odbijany na ślepo.

Orzeł występuje po raz pierwszy dopiero w r. 1821, ale zato idzie odtąd bez przerwy aż po r. 1830, zawsze tylko na przedniej okładce. Odmian jego jest aż 6. Dla ich odróżnienia, które dla odmian III, V i VI jest bardzo łatwe ze względu na różnice w wielkości i ogólnym pokroju, wystarczy zwracać uwagę na następujące szczegóły: ilość jagód na gałązce wawrzynu, którą Orzeł trzyma w szponach prawej (od widza) nogi; liście kończące tę gałązkę; ilość żółędzi na gałązce dębu, którą Orzeł trzyma w szponach lewej (od widza) nogi; sposób przewiązania obu tych gałązek; oraz (w przypadku odmiany II) na kształt szyi Orła. Oczywiście, obok tych są i inne różnice, których jednak nie uwzględniam w następującym tutaj zestawieniu odmian:

I (1821—1823). Jagód 4, z nich 3 po dolnej stronie gałązki, a 1 po górnej, tuż obok szpony Orła. Gałązka wawrzynu kończy się jednym liściem. Żółędzi 2, po jednej z obu stron gałązki. Gałązki przewiązane wstążeczką, której końce zwisają u dołu. Odmianę tę spotkałem tylko na oprawach w pełną skórę.

II (1821, 1823, 1827). Jagód 4, z nich 3 po dolnej stronie gałązki, a 1 po górnej, ale oddzielona liściem od szpony Orła. Gałązka wawrzynu kończy się jednym liściem, lekko w dół odchylonym. Żółędzi 2, obie po dolnej stronie gałązki. Gałązki przewiązane wstążeczką, której końce (dość sztywno) zwisają u dołu. Szyja Orła smuklejsza, niż we wszystkich innych odmianach.

III (1822, 1823, 1825-1827, 1830). Mały Orzełek, wyjątkowo tylko występujący na oprawach w pełną skórę (egz. berliński 1827),

a zresztą stosowany jedynie na kartonażach (i wówczas zawsze w połączeniu z Krzyżem Nr. IV). Jagód 3, z nich 2 po dolnej stronie gałązki, a 1 po górnej, oddzielona od szpony Orła dwoma listeczkami. Gałązka wawrzynu kończy się dwoma liśćmi. Żołędzi 3, z nich 2 po dolnej stronie gałązki, a 1 po górnej. Gałązki przewiązane wstążeczką, której końce sztywno zwisają u dołu.

IV (1824-1826, oraz na moim egzemplarzu *Przepisów o Znakach honorowym* z r. 1830). Jagód 3, z nich 2 (na krótkich szypułkach) po dolnej stronie gałązki, a 1 (na długiej szypułce) po górnej stronie, oddzielona od szpony Orła jednym liściem. Gałązka wawrzynu kończy się jednym liściem. Żołędzi 2, po jednej z każdej strony gałązki. Gałązki przewiązane wstążeczką, której końce widnieją u dołu pomiędzy końcami gałązek, ale tak sztywnie wykonane, że robią wrażenie drugiej pary takichże końców.

V (1828). Wielki Orzeł, tłoczony na ślepo. Jagód 8, z nich 5 po dolnej stronie gałązki, a 3 po górnej (2 tuż obok szpon Orła). Gałązka wawrzynu kończy się dwoma liśćmi. Żołędzi 4, po dwie z każdej strony gałązki. Długa wstęga, którą związane są gałązki, tworzy kokardę; końce jej powiewają szeroko z obu stron.

VI (1829—1830). Orzeł wielkości pośredniej między odmianami I, II i IV, a odmianą V. Jagód 2, po jednej z każdej strony gałązki. Gałązka wawrzynu kończy się trzema liśćmi. Żołędzi 2, po jednej z każdej strony gałązki. Wstęga, którą związane są gałązki, tworzy kokardę; końce jej dość szeroko powiewają z obu stron.

Oprócz ozdobnych okładek, oprawy w pełną skórę mają również ozdobne obcięcie, wyklejki („forsece“), kanty okładowe i grzbiety. Obcięcie jest z zasady wyzłocone; wyjątki trafiają się bardzo rzadko (*Rocznik* 1823 w Bibliotece Ossolińskich). Wyklejkę prawie zawsze stanowi czerwony jedwab, a tylko rzadko czerwony papier¹ (*Rocznik* 1819 w Archiwum Głównym w Warszawie, *Rocznik* 1820 w Bibliotece Przeździeckich, *Rocznik* 1821 w Bibliotece Jagiellońskiej, *Rocznik* 1829 w Bibliotece Ossolińskich). Regułą, i to bez wyjątku, jest także ozdo-

¹ W uszkodzonym egzemplarzu *Rocznika* 1822 w Bibliotece Rapperswilskiej wyklejka została usunięta.

bień kątów okładowych, bodaj złotą linijką, częściej złotym deseniem (bogate zwłaszcza w *Rocznikach* 1828-1830). Ograniczam się do tych ogólnikowych stwierdzeń, ażeby się nie powtarzać w części szczegółowej niniejszych materiałów, gdzie krótko opisuję każdą widzianą przeze mnie „oprawę wydawniczą” z osobna; o ile więc w opisach tych nie zaznaczam wyraźnie czegoś przeciwnego, rozumie się *tacite*, że oprawa w pełną skórę ma obcięcie złożone, czerwoną jedwabną wyklejkę i kanty ożywione użyciem złota. Wyjątek od tej zwięzłości muszę natomiast częściowo uczynić dla grzbietów.

Początkowo (1817-1824) grzbietom interesujących nas tutaj opraw dawano tylko skromną dekorację. Pola ich dzielono złotymi horyzontalnymi linijkami na 6 przedziałów¹; w drugim od góry przedziale wybijano (złotem) tytuł: *Rocznik Wojskowy* (przyczem rodzaj użytego pisma [antykwę, kursywę, majuskuły, minuskuły] podlega znacznym wahaniom), a w trzecim datę *Rocznika* (ale czasem ta data znajduje się już w drugim przedziale, a trzeci jest pusty). Przypadki, w których tytułu nie wybito, są bardzo rzadkie (*Rocznik* 1819 w Archiwum Głównym w Warszawie). Trochę bogaciej ozdobiono grzbiety *Roczników* 1825-1826 (1827), a mianowicie obok złotych linijek, tytułów i dat zastosowano jeszcze ślepe wybicia radełkowe, a pola pustych dotąd przedziałów ożywiono złotymi kółeczkami. Bardzo bogato dekorowane grzbiety mają zaś *Roczniki* 1827-1830. Są one podzielone na 5 przedziałów, i to w r. 1830 (a częściowo już w r. 1829 [egz. Bibl. Krasieńskich]) przy pomocy wystających bind; tytuł mieści się w drugim polu od góry, rok w czwartym polu. Inne pola ozdobione są deseniami tłoczonymi złotem i na ślepo, o bardzo urozmaiconych rysunkach. Niektóre z takich grzbietów reprodukuje na tabl. IV-VI, rozgrzeszając się temsamem od dokładniejszego ich opisu w części szczegółowej, gdzie tylko stwierdzam ich istnienie.

Ażeby skończyć z oprawami w pełną skórę, dodam, że chronione były tekturowymi futerałami, oklejonymi barwnym (granatowym lub fioletowym) papierem. Twierdzę to na podstawie

¹ *Rocznik* 1821 w Muzeum Wojska (egz. z daru Dra Wieliczko, sygn. 27595) oraz *Rocznik* 1823 w Bibliotece im. Ossolińskich mają grzbiet podzielony tylko na 5 przedziałów (tytuł i rok w jednym przedziale).

analogji z innemi wytwornemi oprawami dzieł wojskowych z owego czasu, jakie posiadam w swojej bibliotece — bo pozytywny przykład takiego futerału dla *Rocznika* znam tylko jeden¹. Posiada go *Rocznik* 1829 w Archiwum Głównem w Warszawie. Na jednej z jego „okładek“ jest wybita data 1829, skąd również można wnioskować, że podobne futerały sporządzano i w innych latach.

Przechodzę teraz do drugiej kategorii wydawniczych opraw *Rocznika*. Są to kartonaże, t.j. oprawy sporządzone z jednego kawałka dość grubej tektury, „łamanej“ na zgięciach, t.j. tam, gdzie oprawa łączy się z blokiem książkowym; tektura ta na całej swojej powierzchni zewnętrznej (obie okładki i grzbiet) jest oklejona błyszczącym, w karbiki wytłoczonym papierem barwy granatowej (o odcieniu jaśniejszym lub ciemniejszym) albo fioletowej (odcienia śliwkowego). Tego rodzaju oprawy były w owym czasie często sporządzane, m. in. dla innych także dzieł wojskowych, jak świadczy np. egzemplarz regulaminu p.t. „Przepis szyku i obrotów batalionu pociągu“ i t. d. (drugi tytuł rosyjski), wydanego „w Warszawie 1823² r. w Drukarni Woyskowej“, który posiada Biblioteka Jagiellońska (*Matem.* 678). Ten jednak egzemplarz ma okładki zupełnie gładkie, tzn. bez Orła polskiego i Krzyża Virtuti Militari, w przeciwieństwie do kartonazowych opraw *Rocznika*, o których zamierzamy tu mówić.

Kartonaże te są dziś o wiele rzadsze od opraw w pełną skórę, co jednak może być dziełem przypadku, boć jako mniej trwałe prędzej się zużywały i bywały zastępowane nową oprawą. W każdym razie, o ile napotkałem dotąd z górą 40 egzemplarzy *Rocznika* oprawionych „wydawniczo“ w pełną skórę, o tyle kartonaży zaledwie kilkanaście. Znane mi przykłady należą do lat 1820, 1822, 1823, 1825-1828 i 1830, co jednak nie znaczy zgoła, że w innych latach ich nie sporządzano (zwłaszcza nie ulega chyba wątpliwości, że istniały także w latach 1821³ i 1829).

¹ Drugi istniał niegdyś w Bibliotece Jagiellońskiej. Pamiętam go dość dokładnie z czasów, kiedy się jeszcze nie zajmowałem bliżej *Rocznikami*; po kilkoletniej przerwie szukałem go bezskutecznie.

² Tablice wykonane są „w Lit. Sztabu Kwat. Gen. w Warszawie r. 1824“, a więc data na tytule nieścisła.

³ Co do r. 1824 mam natomiast wątpliwość. Jakoż w r. 1825, którego „ozdobne“ wydanie przedstawia ścisłą analogję do „ozdobnego“ wydania z r. 1824, kartonaże spotkałem tylko na egzemplarzach wydania „półozdobnego“, którego dla r. 1824 nie znam.

Z r. 1825 i z r. 1826 znam po 3 egzemplarze (z nich po 2 praktycznie biorąc identyczne), a z r. 1822 i z r. 1823 po 2 egzemplarze (w obrębie każdego roku identyczne między sobą), z innych lat tylko po jednym przykładzie.

Okładki kartonaży nie miały początkowo żadnej innej ozdoby, prócz wycisku Orła polskiego lub Krzyża *Virtuti Militari*; później (1825-1828), o ile były oklejone granatowym papierem, mają prostą ramkę ze złotej linijki, a w latach 1827 i 1828 wewnątrz niej drugą, tłoczoną na ślepo; ramek tych brak na obu egzemplarzach oklejonych papierem fioletowym, jakże znam z tych lat (a mianowicie po jednym z r. 1825 i 1826)¹. Być zatem może, że czynnych tu było dwu różnych introligatorów, na co wskazują także i inne różnice, o których zaraz wspomnę. Orły polskie i Krzyże *Virtuti Militari*, odbijane na środku zwierciadła okładki, wykonane zostały temisamemi tłokami, co na oprawach w pełną skórę; ale nie wszystkie stosowane tam odmiany tych tłoków spotkałem na kartonażach (i na odwrót). Z pośród Krzyżów V. M. spotkałem na kartonażach tylko odmiany II, IV, V, zaś z pośród Orłów polskich tylko odmiany III—V. Zastosowanie tych emblematów jest przytem dostatecznie charakterystyczne na to, ażeby usprawiedliwić następujące zestawienie wyników, podanych w części szczegółowej:

Rocznik 1820 (egz. Bibl. Jagiellońskiej), oklejony papierem fioletowym. Na jednej i na drugiej okładce Krzyż w odmianie II.

Rocznik 1822. Oba egzemplarze (Bibl. Jagiellońskiej i Centr. Bibl. Wojskowej) oklejone papierem fioletowym. Na przedniej okładce Orzeł w odmianie III, na tylnej Krzyż w odmianie IV.

Rocznik 1823. Oba egzemplarze (Biblioteki Czartoryskich i Bibl. Przeździeckich) oklejone granatowym papierem. Na przedniej okładce Orzeł w odmianie III, na tylnej Krzyż w odmianie IV.

Rocznik 1825. Egzemplarze oklejone granatowym papierem (Bibl. Czartoryskich i Bibl. Krasieńskich) mają na przedniej okładce Orła w odmianie IV, tylna okładka pusta. Egzemplarz oklejony fioletowym papierem (w mojej bibliotece) ma na przedniej okładce Orła w odmianie III, na tylnej Krzyż w odmianie IV.

¹ Kartonaż z r. 1830, granatowy, znów nie ma ramki.

Rocznik 1826. Egzemplarze oklejone granatowym papierem (Bibl. Przeździeckich i Bibl. Rapperwilska) mają na przedniej okładce Orła w odmianie IV, tylna okładka pusta. Egzemplarz oklejony fioletowym papierem (Bibl. Czartoryskich) ma na przedniej okładce Orła w odmianie III, na tylnej Krzyż w odmianie IV.

Rocznik 1827 (egz. Muzeum Narodowego w Krakowie), oklejony granatowym papierem. Na przedniej okładce Orzeł w odmianie II, tylna okładka pusta.

Rocznik 1828 (egz. w mojej bibliotece), oklejony granatowym papierem. Na przedniej okładce Orzeł w odmianie V, na tylnej Krzyż w odmianie V. Oba te emblematy, jak zwykle, odbite na ślepo.

Rocznik 1830 (egz. Bibl. Przeździeckich), oklejony papierem granatowym. Na przedniej okładce Orzeł w odmianie III, na tylnej Krzyż w odmianie IV.

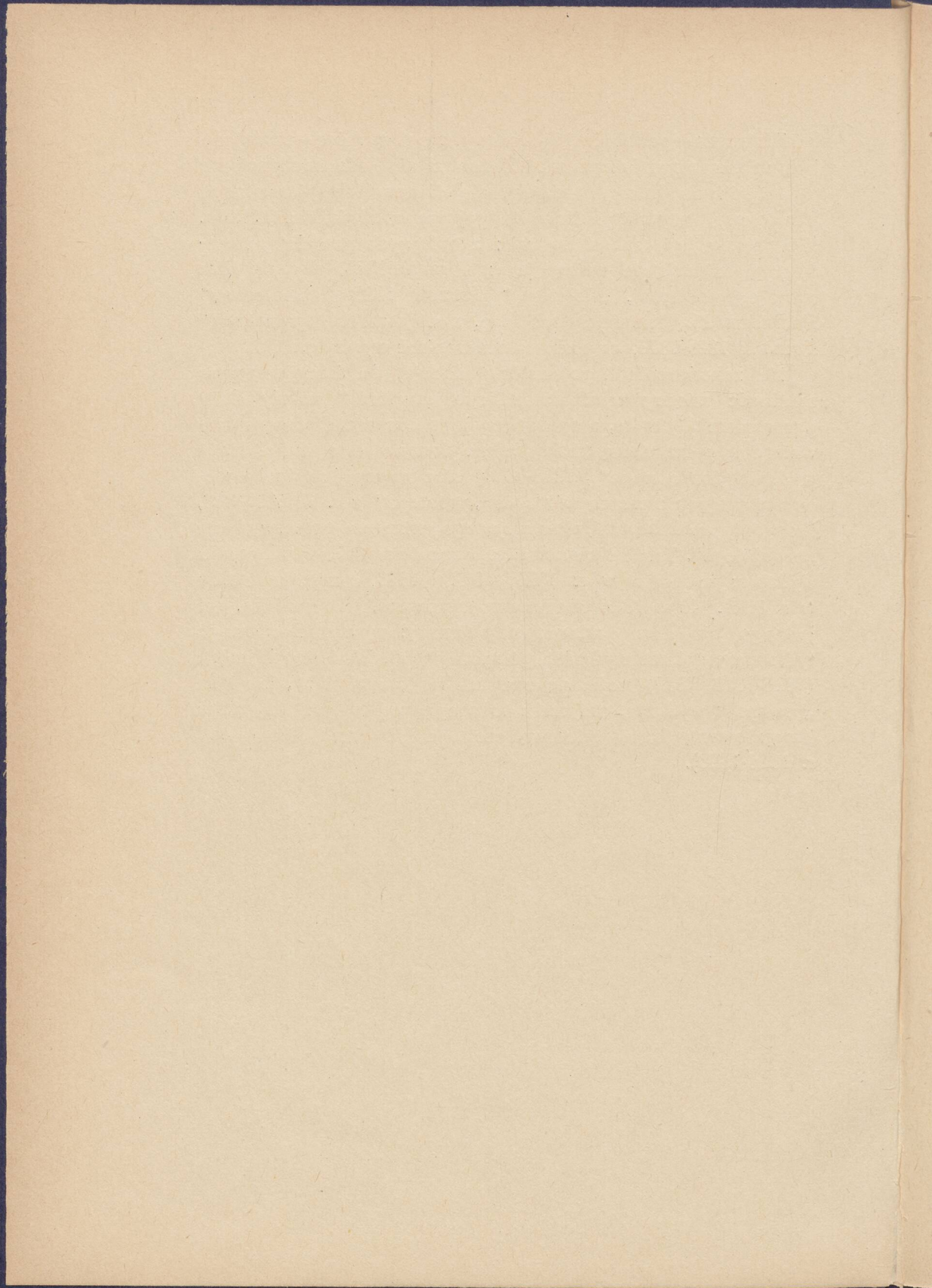
Jak widzimy z tego zestawienia, można więc tutaj wyróżnić 5 typów: 1) Krzyż Nr. II na obu okładkach (*Rocznik* 1820); 2) Orzeł Nr. III na przedniej okładce, a Krzyż Nr. IV na tylnej (*Rocznik* 1822, 1823 i 1830, oraz „fioletowe” *Roczniki* 1825 i 1826); 3) Orzeł Nr. IV na przedniej okładce, tylna okładka pusta („granatowe” *Roczniki* 1825 i 1826); 4) Orzeł Nr. II na przedniej okładce, tylna okładka pusta (*Rocznik* 1827); 5) Orzeł Nr. V na przedniej okładce, Krzyż Nr. V na tylnej okładce (*Rocznik* 1828). Różnica między typem 2-gim a 3-cim wydaje mi się dość istotna na to, ażeby podejrzewać pracę dwu różnych introligatorów.

Co do obcięć, to te początkowo nie były złożone, a co najwyżej barwione na żółto (*Rocznik* 1820 i 1822); od r. 1825 złożenie obcięć jest regułą (nie ma go tylko „fioletowy” *Rocznik* 1826). Wyklejkę prawie zawsze stanowi czerwony papier, a wyjątkowo tylko biały (*Rocznik* 1820, „fioletowy” *Rocznik* 1826) lub szary (*Rocznik* 1822). Kanty nie są zdobione.

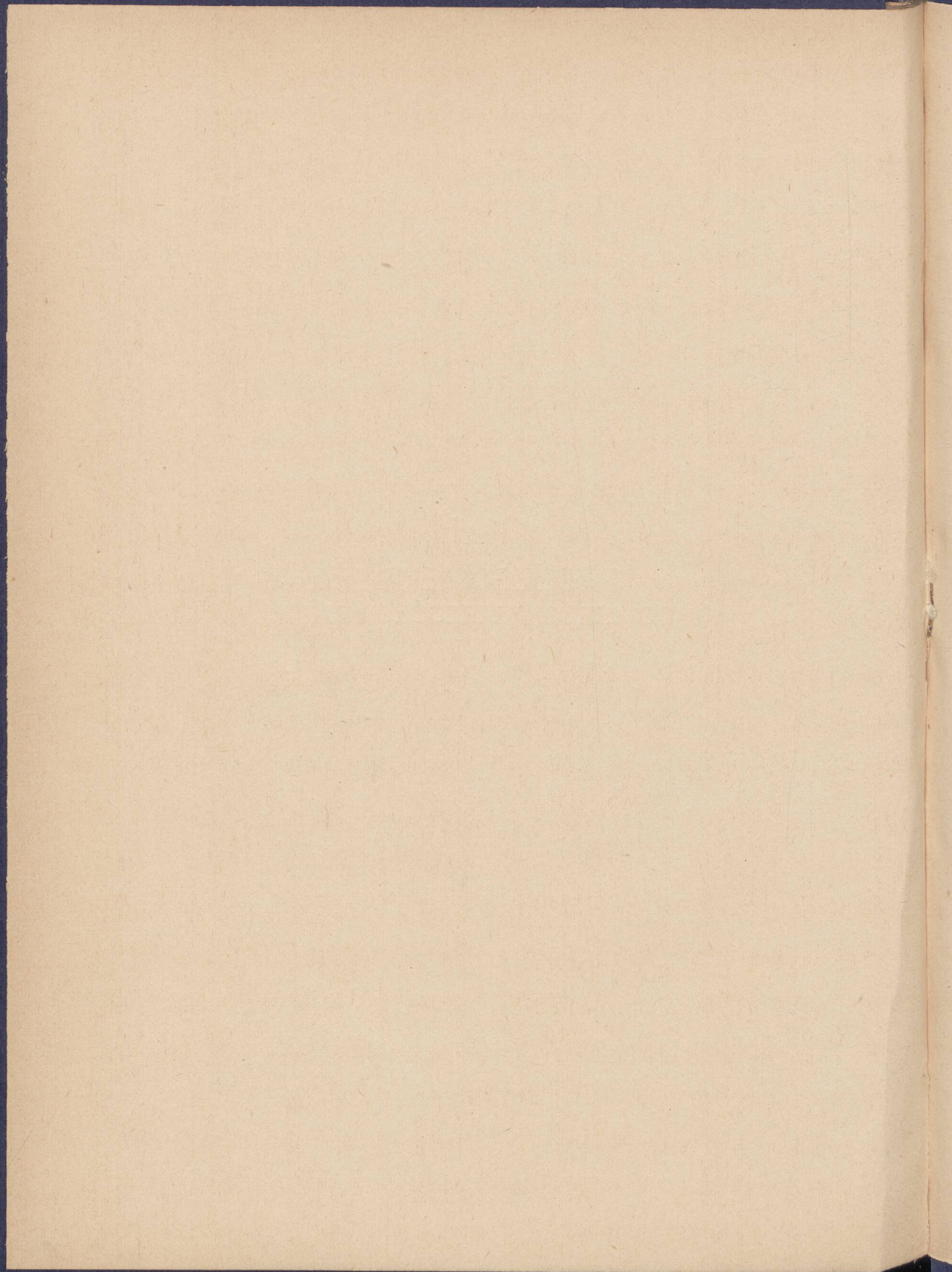
Dekoracja grzbietów wszędzie skromna. Pole ich podzielone złotemi horyzontalnymi linijkami na 5 lub 6 przedziałów; w drugim od góry przedziale wybity tytuł, a rok albo w trzecim, albo w czwartym (*Rocznik* 1822), albo razem z tytułem w drugim (*Rocznik* 1823 i „fioletowe” *Roczniki* 1825-1826). Inne przedziały puste.

Kartonaże—podobnie jak oprawy w pełną skórę—chronione były tekturowymi futerałami. Żaden z nich nie dochował się wprawdzie do naszych czasów, ale śladem ich pierwotnego istnienia są „języczki“ służące do wyjmowania książki z futerału. Nie zawsze je przecież dawano; z opisanych powyżej egzemplarzy posiadają je następujące: *Rocznik* 1820, *Rocznik* 1822 (oba egzemplarze), „fioletowy“ *Rocznik* 1825 i „fioletowy“ *Rocznik* 1826. Nie miały ich inne, a więc m. in. „granatowe“ *Roczniki* 1825-1826, co znów warto zapisać wyraźnie.

Na zakończenie tego ustępu dodaję, że istnieje pewna zależność między tem, do jakiego „wydania“ należy dany egzemplarz *Rocznika*, a sposobem jego oprawy. Oprawy wydawnicze w pełną skórę trafiają się wyłącznie na egzemplarzach wydania „ozdobnego“ (1818-1830) oraz na oryginalnie kolorowanych egzemplarzach wydania „prostego“ z r. 1817 i 1818, które były prekursorami, nieistniejącego jeszcze wówczas, wydania „ozdobnego“. Także i kartonaże dawano początkowo tylko temu wydaniu; tak było w r. 1820, 1822 i 1823, a zapewne także w r. 1821. Z r. 1824 nie znam dotychczas, jak rzekłem, ani jednego przykładu kartonażowej oprawy; w r. 1825 noszą ją tylko egzemplarze wydania „półozdobnego“. W dalszych latach (1826-1828, 1830) trafia się ona tak na „ozdobnem“, jak i na „prostem“ wydaniu, przyczem to drugie ma w tym przypadku litografowaną kartę tytułową (zob. część szczegółową pod r. 1826-1828).

PROLEGOMENA
DO CZĘŚCI SZCZEGÓŁOWEJ

W tej części szczegółowej opisuję z osobna *Rocznik Wojskowy* z każdego oddzielnego roku: 1817, 1818 itd. aż po rok 1830. Trzymam się przytem następującego schematu:

I. TYTUŁ. Na tytułach *Rocznika Wojskowego* stosowano różne kroje i stopnie pisma: wersaliki, kapitaliki, minuskułę, antykwę, kursywę itd., a nadto różne ozdobniki. Ażeby więc nie utrudniać pracy drukarni, w której wychodzą niniejsze materiały, nie daję bibliograficznego zdjęcia tych tytułów, a zastępuję je podobiznami oryginałów. Podaję natomiast wiadomość o tem, czy tytuł jest drukowany, czy litografowany. Jak wspomniałem, różnice w tym względzie zachodzą dość znaczne. Dwa pierwsze *Roczniki* (1817, 1818) mają tylko tytuły drukowane, *Rocznik* 1819 tylko tytuł litografowany; w następnych latach wychodziły tytuły podwójne, drukowane i litografowane. Pierwsze stosowano z reguły do egzemplarzy wydania „prostego“, drugie do egzemplarzy wydania „zwykłego“, „ozdobnego“ i „półozdobnego“; ale reguła ta nie jest bez wyjątków, które wymieniam z osobną w części szczegółowej.

Tytuły litografowane odbijano czasem przez parę lat z jednego i tego samego kamienia, zmieniając tylko datę lub inny jeszcze szczegół (np. cieniując litery). I tak tytuł *Rocznika* 1821 odbito z tego samego kamienia, co tytuł *Rocznika* 1820, następnie tytuł *Rocznika* 1823 z tego samego kamienia, co tytuł *Rocznika* 1822, wreszcie tytuły *Roczników* 1825—1830 z tego samego kamienia, co tytuł *Rocznika* 1824.

Podobne „utrzymywanie typu“ obserwujemy także w tytułach drukowanych. Drukowane tytuły *Roczników* 1820 i 1821 różnią się tylko datą, to samo tytuły *Roczników* 1823—1829 (trochę bardziej różny jest tytuł *Rocznika* 1830).

II. FORMAT I IŁOŚĆ STRONIC. Wszystkie tomy *Rocznika* wyszły w jednym i tym samym formacie bibliograficznym, a mianowicie w niewielkiej ósemce. Wypuszczano je jednak w świat wyłącznie w egzemplarzach przyciętych przez introligatora (na-

wet gdy były tylko zbroszurowane); dlatego podawanie formatu w centymetrach (jak to robią Daszkiewicz—Gąsiorowski) nie ma celu — tembardziej, że różnice wymiarów między egzemplarzami z jednego i tego samego roku bywają stosunkowo wielkie. Zaznaczam więc tutaj sumarycznie, że wymiar kolumny druku wynosi w przybliżeniu 12:7 cm, co zresztą każdy łatwo sprawdzi na wspomnianych podobiznach tytułów.

Na ilość stron należy, przy nabywaniu *Roczników*, zwracać baczną uwagę, ponieważ jest to najłatwiejsze kryterjum dla wykrywania fałszerstw, których — jak już wspomniałem — dopuszczali się niesumieni właściciele (czy tylko antykwarze?), zmieniający prawdziwą datę *Rocznika* na inną. Dane Estreichera są tu często nie całkiem dokładne, co poprawiam. Nie uwidoczniam natomiast myłek w numeracji stron.

W przypisach do tego ustępu podaję, na wiarę Estreichera, cenę księgarską niektórych *Roczników*. Z jakich źródeł Estreicher ma te informacje, nie wiem.

III. WYDANIA, IŁOŚĆ TABLIC. O różnych wydaniach *Rocznika* była już powyżej szeroko mowa i podałem też zestawienie wydań, jakie istnieją dla każdego roku. Ale tematu jeszcze nie wyczerpałem, odkładając do tego miejsca szczegóły, któreby tam rozrywały wątek.

Jak wiemy, dla dwu pierwszych lat *Rocznika* (1817, 1818) istnieje tylko jedno wydanie, a mianowicie „proste“. Tablic w tych *Rocznikach* niema więc zupełnie; jeżeli się znajdują w którym egzemplarzu, to jest on fałszowany. Zaświadcza o tem egzemplarz berliński, który przecież — jako wykonany dla panny — miałby tablice, gdyby istniały. O temsamem świadczy dalej wspomniana już teka Muzeum Wojska w Warszawie, mieszcząca w sobie dorobek Litografji Sztabu Kwatermistrzostwa Generalnego Wojska za rok 1819. Zamiast tablic, *Roczniki* 1817—1818 mają przecież ryciny w tekście, wydrukowane oczywiście czarno; w pierwszym jest ich 33, w drugim 31. Ryciny te (drzeworyty), przedstawiające dystynkcje mundurów różnych broni, były przeznaczone do ręcznego pomalowania; barwy, jakich należało użyć, są podane przy każdej rycinie¹.

¹ Np. *Rocznik* 1817 str. 49: „Opis Munduru. Mdr. granatowy. Kol., Wyl., Łapki i Naram. żółte. Guz. białe z granatem“.

I istotnie w egzemplarzach berlińskich są one pomalowane, co oczywiście wykonano na miejscu w Warszawie, przed wysłaniem egzemplarzy do Berlina. Trzeci taki egzemplarz, z r. 1818, jest w Muzeum Wojska w Warszawie, we wspomnianej serji nabytej w r. 1924 (sygn. 40463). Pozatem trafiają się te *Roczniki* 1817—1818 kolorowane *ex post*; żaden ze znanych mi dotąd przykładów nie jest jednak bez błędu.

Rocznik 1819 ma, w wydaniu „ozdobnem“ i „zwykłym“, 11 tablic. Przedstawiają one dystynkcje mundurów różnych broni, przyczem na tabl. 7-mej i 11-tej mamy tylko po jednej rycinie tych dystynkcji, a na reszcie tablic większą ich liczbę (2—7), stosownie do tego, z ilu gatunków broni, pułków itp. składała się ta kategoria wojska, której poświęcono daną tablicę¹. Rozkład rycin na każdej tablicy jest — w przeciwieństwie do *Roczników* z następnych lat — całkiem prosty: każdy „ubiór“ ma swoją odrębną rycinę i te umieszczone są obok siebie parami (ewent. nieparzysta wyrzucona w osobny „wiersz“ u szczytu tablicy, zaraz pod jej nagłówkiem).

Rocznik 1820-1821 mają, w wydaniu „ozdobnem“ i „zwykłym“, po 13 tablic. Są one w obu tych *Rocznikach* odbite z jednych i tychsamych kamieni i przedstawiają „ubiory“ różnych gatunków broni. Nie są to jednak, nawet w części, te same tablice, co w *Roczniku* 1819, co z łatwością poznać można już po tem, że dystynkcje nie są przedstawione z osobna (każda na odrębnej rycinie), ale grupowane w panoplie artystycznie skomponowane. Z reguły na każdej tablicy widnieje jedna taka panoplia, prócz tabl. 2-giej, która mieści na sobie 3 panoplie.

Rocznik 1822 ma, w wydaniu „ozdobnem“ i „zwykłym“, 14 tablic. Trzynaście z nich jest odbitych z tychsamych kamieni, co 13 tablic *Roczników* 1820-1821; jako czternastą (w porządku następstwa 10-tą) dodano zaś nową tablicę p.t. „Pociągi“ (1 panoplia).

Począwszy od r. 1823 zaniechano publikowania wydania „zwykłego“ (a przynajmniej nie spotkałem² takich wydań w zbiorach przezemnie księgozbiorach); dla *Roczników* 1823-1830

¹ Np. na tablicy (2-giej) zatytułowanej „Gwardya Królewska“ są osobno: „Półk Strzelców Konnych“, „Półk Grenadyerów“ i „Bateria Pozycyjna Artylleryi Konnej“.

² Poza sfalszowanymi egzemplarzami *Rocznika* 1827 w Muzeum Czapskich i w Centr. Bibliotece Wojskowej.

mamy więc tutaj do uwzględnienia jedynie wydanie „ozdobne” i „półozdobne” — to ostatnie tylko dla r. 1825.

Rocznik 1823 ma, w wydaniu „ozdobnem”, 14 tablic, przy czem w jednych egzemplarzach są to tesame tablice, co w analogicznym wydaniu *Rocznika* 1822, w innych zaś dawna tablica 9-ta („Korpus Kadetów”) została zastąpiona przez nową („Szkoła Aplikacyjna i Korpus Kadetów”, 1 panoplija).

Czternaście tablic *Rocznika* 1823 utrzymuje się przez wszystkie następne lata, w jakich *Rocznik* jeszcze wychodził, t. j. aż do r. 1830, ale rozszerzano je w różnych latach przez dodanie nowych tablic. Dodatki te najobfitsze są dla lat 1824-1825, w tym ostatnim jednak roku dla niektórych tylko egzemplarzy, podczas gdy inne mają jedynie 14 tablic *Rocznika* 1823. Następnie, po jednej nowej tablicy sporządzono w r. 1826 i 1830. A mianowicie:

Rocznik 1824 ma, w wydaniu „ozdobnem”, 63 tablic. Z tych tablice (1), (10), (14), (21), (28), (33), (38), (40), (48), (51), (53), (55), (57) i (62) są tesame, co w *Roczniku* 1823, reszta natomiast nowa (w liczbie 49). Nowe tablice posiadają zupełnie odmienny charakter, niż wszystkie inne, jakie się trafiały w dotychczasowych *Rocznikach*, a mianowicie nie przedstawiają one dystynkcyj umundurowania, ale pełne postacie oficerów i żołnierzy¹. Tablice te sporządzono niewątpliwie dla *Rocznika*, ale nabyć je można było również w postaci osobnego albumu p. t. *Ubiory Woyska Polskiego*. Album to, który widziałem dotychczas w jednym tylko kompletnym egzemplarzu (Bibl. Jagiell.), nie ma tutaj żadnego tytułu i składa się z samych tablic (przedzielonych bibułkami). Jest tych tablic 49, a mianowicie dokładnie tesame, co w „ozdobnem” wydaniu *Rocznika* 1824, z pominięciem wszelako tablic *Rocznika* 1823, t. j. tych, które przedstawiały li tylko dystynkcje mundurów. Skutkiem tego² wypada nam następująca konkordancja tablic albumu z tablicami³ „ozdobnego” wydania *Rocznika* 1824:

(1) = (2)	(3) = (4)	(5) = (6)	(7) = (7)
(2) = (3)	(4) = (5)	(6) = (8)	(8) = (9)

¹ Zob. wyżej str. 15.

² Oraz zmiany w następstwie po sobie tabl. (8) i (7).

³ Spis ich zob. w części szczegółowej pod rokiem.

(9) = (11)	(20) = (24)	(31) = (37)	(42) = (52)
(10) = (12)	(21) = (25)	(32) = (39)	(43) = (54)
(11) = (13)	(22) = (26)	(33) = (41)	(44) = (56)
(12) = (15)	(23) = (27)	(34) = (42)	(45) = (58)
(13) = (16)	(24) = (29)	(35) = (43)	(46) = (59)
(14) = (17)	(25) = (30)	(36) = (44)	(47) = (60)
(15) = (18)	(26) = (31)	(37) = (45)	(48) = (61)
(16) = (19)	(27) = (32)	(38) = (46)	(49) = (63)
(17) = (20)	(28) = (34)	(39) = (47)	
(18) = (22)	(29) = (35)	(40) = (49)	
(19) = (23)	(30) = (36)	(41) = (50)	

Egzemplarz Biblioteki Jagiellońskiej ma oprawę „wydawniczą” w czarny safjan ze skromnymi tłoczeniami na ślepo i na złocie, zwierciadła obu okładek puste, grzbiet podzielony na 6 pól, napisu na grzbiecie niema, obcięcie złoczone, kanty okładkowe zdobione, wyklejka z czerwonego jedwabiu.—Drugi egzemplarz, niekompletny (bo brak w nim tabl. 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 16, 21, 22, 26, 32 i 33, razem więc 13-tu tablic), jest w Muzeum Czapskich w Krakowie; składa się on z tablic luźno włożonych do futeralika tekturowego, współczesnego tablicom, na którego jednej stronie nalepiono karteczkę kształtu rombu, z napisem drukowanym: *UBIORY || Woyska Polskiego ||*.—Tablice albumu odbite są w większym nieco formacie (w egz. Bibl. Jag. 188×135 mm, w egz. Muz. Czap. 180×135 mm), niż tablice *Rocznika*.

Zespół tablic *Rocznika* 1824 przeszedł w całości do *Rocznika* 1825. *Rocznik* ten, w wydaniu „ozdobnem” (pełnem), ma 64 tablic; są to tesame tablice co w *Roczniku* 1824, pomnożone o jedną nową (z kolei 10-tą). Ale obok pełnego „ozdobnego” wydania istnieje dla tego roku (i tylko dla niego) również wydanie „półozdobne”, które ma tylko 14 tablic *Rocznika* 1823 (t.j. panoplie z dystynkcjami).

Roczniki 1826-1829 mają, w wydaniu „ozdobnem”, po 15 tablic. Nowością, wprowadzoną w r. 1826 a utrzymaną aż do r. 1830, jest tablica z kolei 2-ga, przedstawiająca (bez ogólnego tytułu) dystynkcje mundurów Komendanta Placu i Gwałtygera (1 panoplia); inne tablice są tesame, co w *Roczniku* 1823, czyli tesame, co w „półozdobnem” wydaniu *Rocznika* 1825.

Ostatni *Rocznik*, na r. 1830, ma, w wydaniu „ozdobnem”, 16 tablic. Z nich nowa jest ostatnia, przedstawiająca (bez

osobnego tytułu) dystynkcje mundurów Kompanji Szpitalowej i Kompanji Roboczej (1 panoplia); inne tablice są tesame, co w *Rocznikach* 1826-1829.

Jak widać z powyższego przeglądu, ilość tablic w oddzielnych *Rocznikach* jest dość zmienna, a mianowicie:

R. 1819 ma 11 tablic	R. 1823 ma 14 tablic	R. 1827 ma 15 tablic
R. 1820 „ 13 „	R. 1824 „ 63 „	R. 1827 „ 15 tablic
R. 1821 „ 13 „	R. 1825 „ 64(14) „	R. 1829 „ 15 tablic
R. 1822 „ 14 „	R. 1826 „ 15 „	R. 1830 „ 16 tablic

Zestawienie to może być pożyteczne, gdy chodzi o egzemplarze fałszowane, bo ułatwia odpowiedź na pytanie, z jakiego *Rocznika* zaczerpnięto tablice gwałtem przeniesione pod inny rok.

IV. EGZEMPLARZE WYDAŃ OZDOBNYCH; ORYGINALNE BROSZURY, KARTONAŻE I OPRAWY. Zgodnie z zapowiedzią¹, podaję wkońcu wiadomość o tych widzianych przezemnie egzemplarzach *Rocznika*, które przedstawiają coś osobliwego. Należą tutaj: egzemplarze wydania „ozdobnego“ (dla r. 1825 także „półozdobnego“), dalej egzemplarze w oryginalnej broszurze (ewent. kartoniku) i w wydawniczych oprawach obu wspomnianych już typów (kartonaz i oprawa w pełną skórę) — bez względu na to, do jakiego wydania należą chronione w ten sposób egzemplarze *Rocznika*. Innych cech indywidualnych (jak proveniencja itd.) nie uwzględniam, chyba wyjątkowo.

Trzymam się tutaj następującego porządku:

- 1) Egzemplarze oryginalnie zbroszurowane oraz w kartoniku.
- 2) Egzemplarze wydania „prostego“ w oryginalnych oprawach, a mianowicie dla lat 1817-1818 w oryginalnej oprawie w pełną skórę, a dla lat 1826-1828 w kartonażu wydawniczym.
- 3) Pod r. 1825: egzemplarze wydania „półozdobnego“, które wszystkie (jakie widziałem) są oprawne w wydawniczy kartonaz.
- 4) Wszystkie napotkane przezemnie egzemplarze wydania „ozdobnego“, a to:
 - a) Najpierw egzemplarze oprawione wydawniczo w pełną skórę (1819-1830);
 - b) potem egzemplarze w wydawniczym kartonażu (1820, 1822, 1823, 1826, 1830);

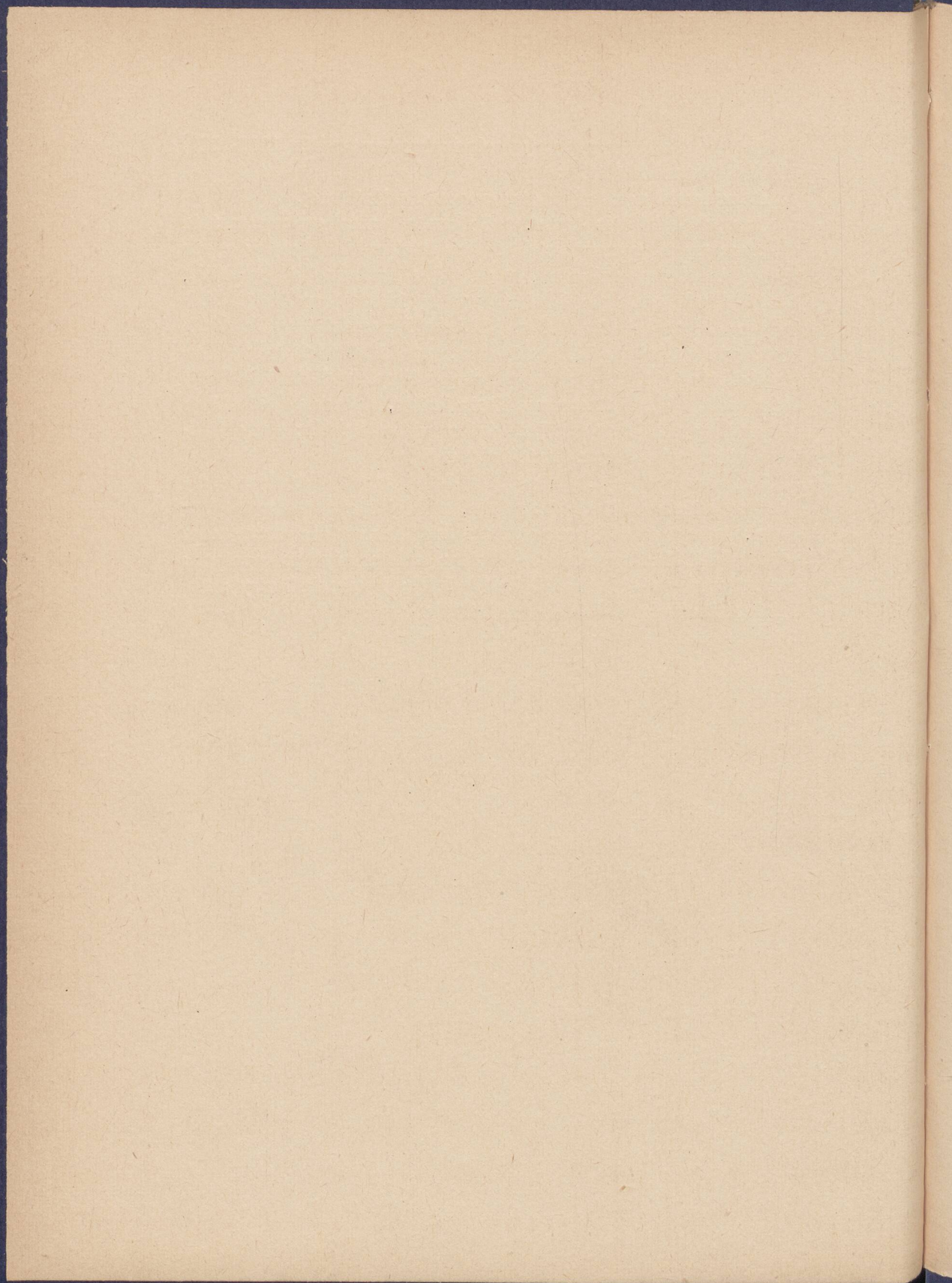
¹ Por. str. 17.

c) dalej egzemplarze w oryginalnem broszurowaniu (1819-1821, 1823) i kartoniku (1820);

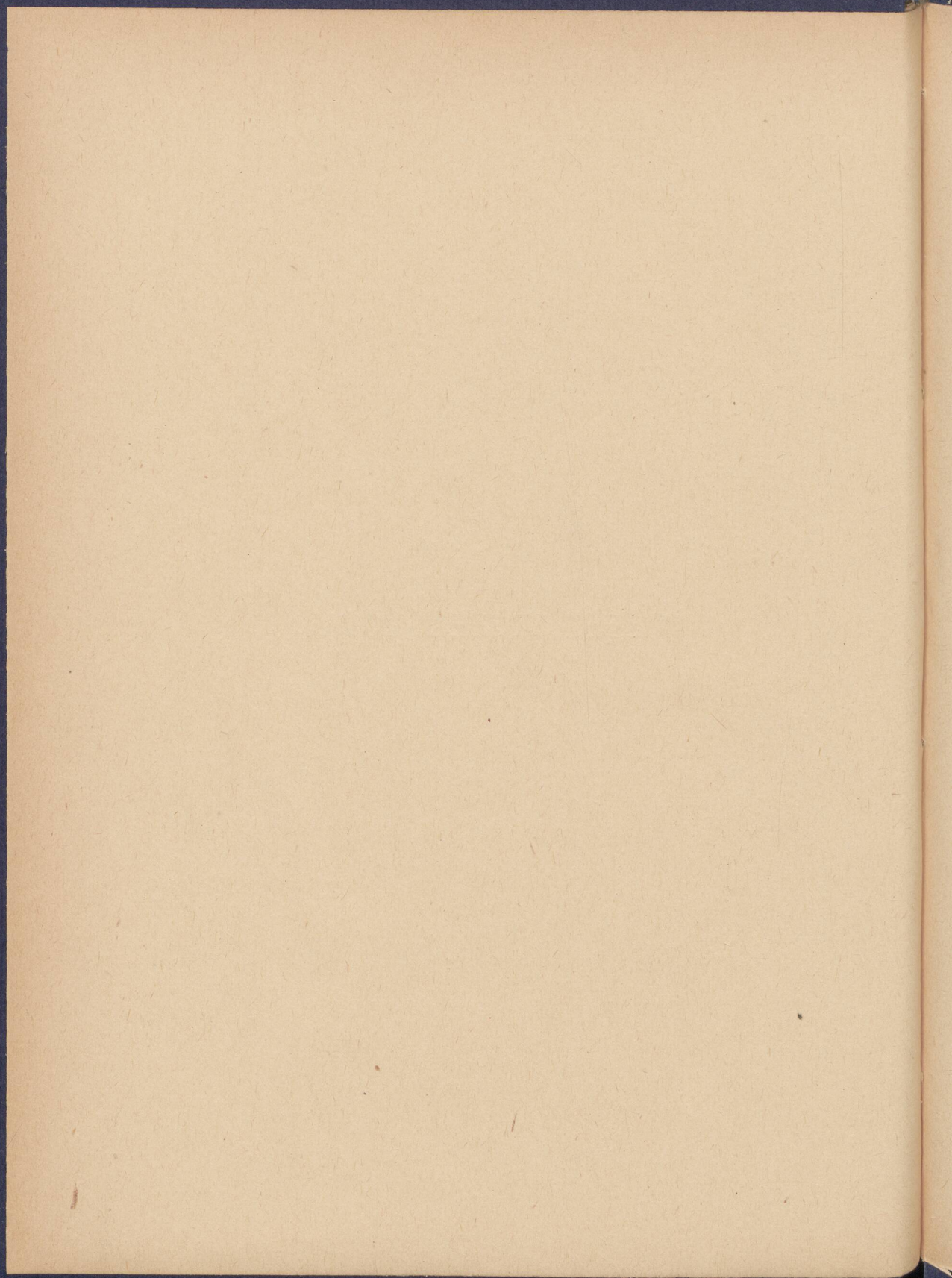
d) wreszcie egzemplarze w oprawie późniejszej.

Jak powiedziałem wyżej, o ile czegoś przeciwnego wyrażnie nie zaznaczam, rozumie się, że oprawa wydawnicza w pełną skórę ma obcięcie złożone, wyklejkę z czerwonego jedwabiu, kanty okładkowe ozdobione złotym wyciskiem, grzbiet podzielony na 6 przedziałów (od r. 1827 na 5 przedziałów), z wybiciem tytułu i roku. Zdobienie grzbietów i okładek (poza „superekslibrisami“, tj. Orłem polskim i Krzyżem Virtuti Militari) zaznaczam tylko ogólnikowo (złota linijka, tłoczenie [radelkiem lub pojedynczemi tłokami] na ślepo lub na złocie); podaję natomiast rodzaj i barwę użytej skóry.

Dla kartonaży zaś, jak przypominam, regułą (której nie zaznaczam) jest obcięcie niezłocene, wyklejka z czerwonego papieru, kanty okładkowe niezdobione. Normalnie zaznaczam więc tylko, dla tego rodzaju opraw: barwę użytego papieru; ramkę w około okładek (o ile istnieje); „superekslibrisy“; podział grzbietu na 5 lub 6 przedziałów.

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

1817.

Tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 1).

8°. Karta tyt. + str. 3-201 + knl. 2 (nie 3, jak pisze Estreicher). Karty nieliczbowane mieszczą na sobie „Wskaziciel“ czyli spis treści.

Znam tylko jedno wydanie, a mianowicie „proste“, t. j. bez tablic. W tekście są ryciny czarne w liczbie 33, a mianowicie:

na str. 49, 52, 55, 57, 59 dystynkcje mundurów Dywizji Gwardji Królewskiej (Grenadierowie, Strzelcy Piesi, Strzelcy Konni, Ułani, Artyllerja),

na str. 62, 65, 68, 71, 74, 77, 80, 83 dystynkcje mundurów Pułków (1-8) Piechoty Linjowej,

na str. 86, 89, 92, 95 dystynkcje mundurów Pułków (1-4) Strzelców Piesznych,

na str. 98, 101, 104, 107 dystynkcje mundurów Pułków (1-4) Strzelców Konnych,

na str. 110, 113, 116, 119 dystynkcje mundurów Pułków (1-4) Ułanów,

na str. 121 dystynkcje munduru Korpusu Żandarmerji,

na str. 123, 126, 128, 129, 131, 135 dystynkcje mundurów Korpusu Artyllerji i Inżynierów,

na str. 179 dystynkcje munduru Korpusu Inwalidów i Weteranów.

Ryciny te były przeznaczone do ręcznego pomalowania odpowiednimi barwami. Egzemplarz tak kolorowany (zaraz po wyjściu) posiada Pruska Biblioteka Państwowa w Berlinie. *Ex post* kolorowane egzemplarze są również w Bibl. Krasińskich (tutaj jednak ryciny na str. 129 i 135 niewykończone, a rycina na str. 179 zgoła niepomalowana) oraz w Bibl. TPN w Poznaniu (tu jednak niepomalowane ryciny na str. 123-135).

Trafia się w egzemplarzach oryginalnie zbroszurowanych w tęgi papier barwy zielonej lub granatowej (egz. w Archi-

ROCZNIK
WOYSKOWY
KRÓLESTWA POLSKIEGO,
NA ROK
1817.

w WARSZAWIE,
w Drukarni przy Nowolipiu Nro 646.

wum Gł., w Bibl. Krasiń. i w Bibl. Uniw. Warsz.; okładka wprawiona przez introligatora także w jednym z egzemplarzy w Centr. Bibl. Wojsk.), albo w zwykły gruby szary papier (egz. w Bibl. TPN w Poznaniu).

Egzemplarz w oprawie wydawniczej znam tylko jeden, a to w Pruskiej Bibl. Państwowej. Skóra (safjan) ma tu barwę granatową, okładki obwiedzione złotą linijką, zwierciadła obu okładek puste; grzbiet poza złotymi linijkami, tytułem i rokiem nie ma żadnej innej ozdoby.

1818.

Tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 2)¹.

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 3-228. (Estreicher podaje mylnie: „str. 228 i niel. 2“).

Znam tylko „wydanie proste“ czyli bez tablic. W tekście są ryciny czarne w liczbie 31, a mianowicie:

na str. 46, 50, 52 dystynkcje mundurów Dywizji Gwardji

Królewskiej (Strzelcy Konni, Grenadierowie, Artyllerja),

na str. 57, 60, 63, 66, 69, 72, 75, 78 dystynkcje mundurów

Pułków (1-8) Piechoty Linjowej,

na str. 81, 84, 87, 90 dystynkcje mundurów Pułków (1-4)

Strzelców Piesznych,

na str. 95, 98, 101, 104 dystynkcje mundurów Pułków (1-4)

Strzelców Konnych,

na str. 107, 110, 113, 116 dystynkcje mundurów Pułków (1-4)

Ułanów,

na str. 118 dystynkcje munduru Korpusu Żandarmerji,

na str. 123, 126, 128, 129, 131, 135 dystynkcje mundurów

Korpusu Artyllerii i Inżynierów,

na str. 181 dystynkcje munduru Korpusu Inwalidów i Weteranów.

Podobnie jak w *Roczniku* 1817 ryciny te były przeznaczone do ręcznego pomalowania odpowiednimi barwami. Egzemplarze tak kolorowane (zaraz po wyjściu) posiadają: Pruska Bibl. Państwowa w Berlinie oraz Muzeum Wojska w Warszawie (sygn. 40463). Drugi egzemplarz tegoż Muzeum (sygn. 4035, w kom-

¹ Estreicher przed słowami „na rok“ wstawia mylnie: „2gi“.

ROCZNIK
WOYSKOWY
KRÓLESTWA POLSKIEGO,
NA ROK

1818.

w WARSZAWIE.
w Drukarni przy Nowolipiu N^{ro} 646.

Ryc. 2. Tytuł *Rocznika* 1818.

plecie ofiarowanym przez Dominika Witke-Jeżewskiego w r. 1923) ma również ryciny kolorowane, ale *ex post* i wadliwie. Podobny egzemplarz posiada także Biblioteka Ord. Zamoyskich (gdzie nawet pomalowano Krzyż *Virtuti Militari* na tytule!).

Nowością w tym *Roczniku* są czarno wdrukowane ordery i krzyże przy nazwiskach odznaczonych niemi oficerów, oraz „Skorowidz” nazwisk (str. 193-227); oba te urządzenia utrzymały się w dalszych latach.

Trafia się w egzemplarzach oryginalnie zbroszurowanych w tęgi papier barwy granatowej (egz. w Bibl. Krasin. i w Bibl. Uniw. Warsz.) lub też w zwykły owoczesny papier okładowy barwy szaroniebieskiej (egz. w Bibl. Pol. w Paryżu i w Ossol., oba ze sfalszowaną datą 1819 na tytule).

Egzemplarze w oprawie wydawniczej posiadają:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy ciemnofioletowej (prawie czarnej), okładki obwiedzione złotą linią, na zwierciadłach obu okładek Krzyż *V. M.* w odmianie I; grzbiet poza złotymi linijkami, tytułem i rokiem nie ma żadnej innej ozdoby.

2. Muzeum Wojska (egz. sygn. 40463, z daru urzędników Delegacji Polskiej w Komisjach Reewakuacyjnej i Specjalnej w Moskwie 18. XI. 1924). Safjan barwy granatowej, zresztą jak poprzedni egzemplarz.

1819.

Wszystkie trzy wydania mają tytuł litografowany (zob. podobną na ryc. 3)¹. Drukarnia nie jest oznaczona, wbrew temu, co pisze Estreicher.

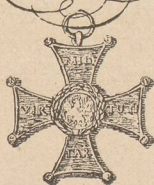
8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1-260².

¹ Dwa ostatnie wiersze tytułu mylnie odczytał Estreicher; brzmia one: „Litogr: Kapitan S: K: G: Lex i Por: A: P: Polakiewicz”. Litery S. K. G. oznaczają „Sztabu Kwatermistrzostwa Generalnego”, a litery A. P. „Artylerji Pieszej”; kapitanowi Lexowi było na imię Józef, porucznikowi Polakiewiczowi Tomasz. — W egzemplarzu Archiwum Głównego w Warszawie karta tytułowa (również litografowana) jest trochę odmienna, a mianowicie zamiast dwu ostatnich wierszy jest tylko jeden, o brzmieniu następującem: „Litgr: w Biorze Kwaterm: Gen:”.

² Wedle Estreichera cena tego *Rocznika* (zapewne w wydaniu „ozdobnem”) wynosiła 13 złp 10 gr.

Rocznik
WOYSKOWY
Królestwa Polskiego.

Na Rok 1819

w WARSZAWIE

Litogr. Książka S. K. G. Lit.
i. B. A. P. Polakowicz

Ryc. 3. Tytuł *Rocznika* 1819.

Wydanie „ozdobne” ma 11 tablic wykonanych w barwnej litografii, a mianowicie:

(1) Ubiory Sztabów (7 rycin dyst. mund.)	do str. 5,
(2) Gwardya Królewska (3 ryc. dyst. mund.)	” ” 49,
(3) Dywizya 1 ^a Piechoty (6 ” ” ”)	” ” 63,
(4) Dywizya 2 ^a Piechoty (6 ” ” ”)	” ” 84,
(5) Dywizya Strzelców Konnych (4 ryc. dyst. mund.)	” ” 107,
(6) Dywizya Ułanów (4 ryc. dyst. mund.)	” ” 120,
(7) Korpus Żandarmeryi (1 ryc. dyst. mund.)	” ” 133,
(8) Korpus Artylleryi i Inżynierów (7 ryc. dyst. mund.)	” ” 137,
(9) Oficerowie na Reformie (2 ryc. dyst. mund.)	” ” 161,
(10) Administracya Woenna (4 ” ” ”)	” ” 169
(11) Korpus Inwalidów i Weteranów (1 ryc. dyst. mund.)	” ” 193.

Wydanie „zwykłe” ma te same tablice, ale czarne¹; w wydaniu „prostym” tablic niema zupełnie².

Wydanie „zwykłe” i wydanie „ozdobne” trafiają się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy granatowej (egz. wyd. „zwykłego” w Bibl. Uniw. Warsz., egz. wyd. „ozdobnego” w Bibl. Krasiń. i w Bibl. Publ. Warsz.); podobnych egzemplarzy wydania „prostego” dotychczas nie spotkałem (egz. Centr. Bibl. Wojsk. ma jednak oryginalną okładkę wprawioną przez introligatora).

Widziałem następujące egzemplarze wydania „ozdobnego” w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy granatowej z odcieniem fioletowym, okładki obwiedzione złotą linią, na obu Krzyż V. M. w odmianie I, grzbiec jak pod r. 1817-1818. Na końcu doprawiony czterokartkowy rękopiśmienny dodatek, pięknie kaligrafowany, p.t. „Mutations survenues depuis la publication de l'Almanach militaire Année 1819”.

2. Biblioteka Jagiellońska. Safjan barwy czarnej, zresztą jak poprzedni.

¹ W Muzeum Wojska w Warszawie (komplet Witke-Jeżewskiego) jest egzemplarz wydania zwykłego z tablicami ręcznie (wadliwie) kolorowanymi.

² To wydanie proste *Rocznika* 1819 jest bardzo rzadkie; w uwzględnionych tu księgozbiorach spotkałem je tylko dwa razy (Bibl. Czart. i Centr. Bibl. Wojsk.). Daszkiewicz-Gąsiorowski twierdzi naprawdę, że jest także w Bibl. Pols. w Paryżu, ale to myłka, bo chodzi tam o *Rocznik* 1818 z poprawioną na tytule datą (zob. pod r. 1818). Wogóle informacje tych autorów co do zachowanych egzemplarzy są niedokładne, dlatego nie uwzględniam ich zupełnie, tembardziej, że nie rozróżniają oni wydania naprawdę „ozdobnego” od „zwykłego” i „półozdobnego”.

3. Archiwum Główne (z warjantem na karcie tytułowej; zob. wyżej). Jak poprzedni, ale wyklejka z czerwonego papieru i brak napisów na grzbiecie.

Dalej następujące egzemplarze w oryginalnem broszurowaniu (zob. wyżej):

4. Biblioteka Ord. Krasińskich.

5. Biblioteka Publiczna w Warszawie (egzemplarz zdefektowany przez brak tablicy 3-ciej i 4-tej).

Wreszcie w oprawie późniejszej:

6. Biblioteka Ord. Zamoyskich (tablica 1-sza jest tutaj mylnie umieszczona aż przed str. 37).

1820.

Wydanie „ozdobne“ i wydanie „zwykłe“ mają tytuł litografowany (zob. podobiznę na ryc. 4); wydanie „proste“ ma natomiast tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 5).

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1-267. (Estreicher podaje mylnie: „str. 6 i 267“).

Wydanie „ozdobne“ ma 13¹ tablic w barwnej litografii, a mianowicie:

(1) Sztaby (1 panoplja)	do str. 5,
(2) Gwardya Królewska (3 panoplje)	„ „ 53,
(3) Dywizya 1 ^a Piechoty (1 panoplja)	„ „ 67,
(4) Dywizya 2 ^a Piechoty (1 panoplja)	„ „ 89,
(5) Dywizya Strzelców Konnych (1 panoplja)	„ „ 111,
(6) Dywizya Ułanów (1 panoplja)	„ „ 124,
(7) Korpus Żandarmeryi (1 panoplja)	„ „ 137,
(8) Korpus Artylleryi i Inżynierów (1 panoplja)	„ „ 141,
(9) Korpus Kadetów (1 panoplja)	„ „ 162,
(10) Officerowie na Reformie (1 panoplja)	„ „ 165,
(11) Weterani Czynni (1 panoplja)	„ „ 171,
(12) Administracya Woienna (1 panoplja)	„ „ 175,
(13) Korpus Inwalidów i Weteranów (1 panoplja)	„ „ 199.

Wydanie „zwykłe“ ma tablice czarne; niema ich w wydaniu „prostem“².

¹ A nie 11, jak pisze Estreicher.

² Oba one są dość rzadkie (w uwzględnionych księgozbiorach widziałem 4 egzemplarze „prostego“, a 3 „zwykłego“)

Rocznik
WOYSKOWY

KRÓLESTWA POLSKIEGO

Na Rok 1820

W WARSZAWIE

u Litografii Sztabu Kwatern. G. Węgierska

Ryc. 4. Litografowany tytuł *Rocznika* 1820.

ROCZNIK
WOYSKOWY
KRÓLESTWA POLSKIEGO
Na Rok 1820.

w WARSZAWIE
—
w Drukarni Woyskowej.

Wszystkie trzy wydania trafiają się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy granatowej (egz. wydania „prostego” w Ossol., egz. wydania „zwykłego” w Bibl. Rappers., egz. wydania „ozdobnego” w Bibl. Krasień.; okładka zachowana przez intrologatora w egz. wydania „prostego” w Centr. Bibl. Wojsk.). Oprawę w zielony kartonik ma egz. wyd. „ozdobnego” w Bibliotece Czartoryskich.

Widziałem następujące egzemplarze wydania „ozdobnego” w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy granatowej, okładki obwiedzione złotą linijką i ramką tłoczoną na ślepo, na obu Krzyż V. M. w odmianie III, grzbiet jak pod r. 1817-1819.

2. Muzeum Wojska (egz. sygn. 40464, proven. jak pod r. 1818). Safjan barwy ciemnofioletowej, zresztą jak poprzedni.

3. Biblioteka Polska w Paryżu. Safjan barwy czarnej, zresztą jak poprzednie.

4. Biblioteka Przeździeckich. Skóra gładka brązowa, okładki obwiedzione tylko złotą linijką, wyklejka z czerwonego papieru, zresztą jak poprzednie.

5. Mój księgozbiór (egz. pochodzący od Napoleona Sierawskiego, porucznika Pułku Strzelców Konnych Gwardji b. Wojska Polskiego, który go kupił „w Petersburgu na licytacji pozostałości po Wielkim Księciu Konstantym Pawłowiczu Naczelnym Wodzu tegoż Wojska”). Jak poprzedni (Bibl. Przeźdz.), ale wyklejka z czerwonego jedwabiu.

Dalej egzemplarz w kartonażu wydawniczym:

6. Biblioteka Jagiellońska. Oklejony papierem barwy fioletowej, okładki bez ramki, na obu Krzyż V. M. w odmianie II, obcięcie barwione na żółto, wyklejka z białego papieru, grzbiet podzielony na 5 przedziałów.

Następnie egzemplarze w oryginalnem broszurowaniu wzgl. kartoniku (zob. wyżej):

7. Biblioteka Czartoryskich (kartonik).

8. Biblioteka Ord. Krasieńskich (broszura).

Wreszcie w oprawach późniejszych:

9. Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego.

10. Biblioteka Ord. Zamoyskich.

W Muzeum Czapskich w Krakowie znajduje się egzemplarz *Rocznika* 1820 bez tekstu t.j. złożony z samych tablic. Z podobnymi egzemplarzami spotkamy się także pod r. 1825 i 1827. Są to więc raczej albumy analogiczne do *Ubiorów Woyska Polskiego*, wydanych w r. 1824, o czym mówiłem we wstępie do tej części. Niemniej jednak (litografowane) tytuły tych trzech egzemplarzy są dokładnie takie same, co tytuły właściwych *Roczników* z danego roku (1820, 1825, 1827); odbijane były jednak, zarówno jak tablice, w nieco większym formacie. *Rocznik* 1820 w Muzeum Czapskich ma tablice oprawione w niewłaściwym porządku (1, 10, 8, 2, 6, 5, 3, 4, 12, 7, 11, 9, 13); mierzą one — po obcięciu przez introligatora — 190:155 mm.

1821.

Wydanie „ozdobne” i wydanie „zwykłe” mają tytuł litografowany (zob. podobiznę na ryc. 6). Jak świadczy błąd w ostatnim wierszu („Litografij”), tytuł ten odbito z tegosamego kamienia co tytuł *Rocznika* na r. 1820, zmieniając tylko datę. Wydanie „proste” ma tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 7), tylko datą różny od tytułu „prostego” wydania *Rocznika* z r. 1820.

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1-259.

Wydanie „ozdobne” ma takie same tablice, co analogiczne wydanie z r. 1820, w liczbie 13¹, tak mianowicie rozmieszczone:

(1) do str. 5	(6) do str. 122	(11) do str. 173
(2) „ „ 53	(7) „ „ 135	(12) „ „ 177
(3) „ „ 67	(8) „ „ 139	(13) „ „ 201.
(4) „ „ 88	(9) „ „ 160	
(5) „ „ 109	(10) „ „ 167	

Wydanie „zwykłe” ma tablice czarne²; niema ich w wydaniu „prostem”.

Wszystkie trzy wydania trafiają się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy jasnogranatowej (egz. wyd. „prostego” w Archiwum Gł., w Bibl. Uniw. Warsz., w TPN w Poznaniu

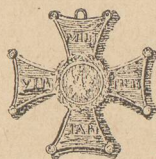
¹ A nie 11, jak pisze Estreicher.

² W komplecie Witke-Jeżewskiego (w Muzeum Wojska w Warszawie) jest egzemplarz tego wydania z tablicami ręcznie (wadliwie) kolorowanymi.

Rocznik
WOYSKOWY

KRÓLESTWA POLSKIEGO

Na Rok 1821.

W WARSZAWIE

Wydruk w Drukarni Księżej G. Wójcika

ROCZNIK
WOYSKOWY
KRÓLESTWA POLSKIEGO
Na Rok 1821.

w WARSZAWIE
w Drukarni Woyskowej.

Rys. 7. Drukowany tytuł *Rocznika* 1821.

i w Ossol.; okładka zachowana przez intrologatora w egz. tegoż wydania w Centr. Bibl. Wojsk.), „myszatej“ w żółtawe plamy (egz. wyd. „zwykłego“ w Bibl. Krasin. i w Bibl. Publ. w Warszawie) albo czerwonej (egz. wyd. „ozdobnego“ w Bibl. Rappers.).

Widziałem następujące egzemplarze wydania „ozdobnego“ w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy ciemnogrnatowej z odcieniem fioletowym, okładki obwiedzione złotą linijką i ramką tłoczoną na ślepo, na przedniej Orzeł w odmianie I, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie III, grzbiet jak pod r. 1817-1820.

2. Biblioteka Czartoryskich (egz. sygn. 3172.I). Safjan barwy czarnej, zresztą bliźniaczo podobny do poprzedniego.

3. Muzeum Wojska (egz. sygn. 40465, proven. jak pod r. 1818 i 1820). Safjan barwy granatowo-fioletowej, zresztą jak poprzednie.

4. Biblioteka Jagiellońska. Skóra gładka brązowa, wyklejka z czerwonego papieru, zresztą jak poprzednie.

5. Biblioteka fund. Baworowskiego. Safjan barwy czarnej, okładki obwiedzione złotą linijką i ramką tłoczoną na ślepo, na przedniej Orzeł w odmianie II, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie II, grzbiet nowy.

6. Muzeum Wojska (egz. sygn. 27595, dawniej własność Dra J. Wieliczko). Jak poprzedni; grzbiet podzielony na 5 przedziałów.

Dalej egzemplarz w oryginalnem broszurowaniu (zob. wyżej):

7. Biblioteka Rapperswilska. Egzemplarz mocno uszkodzony: brak mu przedniej okładki oraz większości tablic.

Wreszcie w oprawie późniejszej:

8. Biblioteka Czartoryskich (egz. sygn. 14031.I, na gorszym papierze).

9. Biblioteka Przeździeckich.

10. Biblioteka Przeździeckich (drugi egzemplarz pod tąsamą sygnaturą 11929). Egzemplarz ten nie ma dzisiaj tablic, bo je stąd przeniesiono do jednego z dwu egzemplarzy *Rocznika* 1826, zachowanych w tejże Bibliotece (zob. pod. r. 1826, egzemplarze wydania „prostego“ w kartonażu wydawniczym, Nr. B).

1822.

Wydanie „ozdobne“ i wydanie „zwykłe“ mają tytuł litografowany (zob. podobiznę na ryc. 8), wydanie „proste“ ma tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 9).

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1—272.

Wydanie „ozdobne“ ma 14¹ tablic w barwnej litografji; nowa jest tablica 10-ta, pozatem są to te same tablice, co w *Rocznikach* 1820 i 1821, tak mianowicie rozmieszczone:

(1) =	<i>Rocznik</i> 1820 i 1821, tabl. (1)		do str. 5,
(2) =	„ „ „ „	tabl. (2)	 „ „ 55,
(3) =	„ „ „ „	tabl. (3)	 „ „ 59,
(4) =	„ „ „ „	tabl. (4)	 „ „ 88,
(5) =	„ „ „ „	tabl. (5)	 „ „ 109,
(6) =	„ „ „ „	tabl. (6)	 „ „ 122,
(7) =	„ „ „ „	tabl. (7)	 „ „ 135,
(8) =	„ „ „ „	tabl. (8)	 „ „ 139,
(9) =	„ „ „ „	tabl. (9)	 „ „ 168,
(10)	Pociągi (1 panoplia)		„ „ 173,
(11) =	<i>Rocznik</i> 1820 i 1821, tabl. (10)		„ „ 177,
(12) =	„ „ „ „	tabl. (11)	 „ „ 183,
(13) =	„ „ „ „	tabl. (12)	 „ „ 187,
(14) =	„ „ „ „	tabl. (13)	 „ „ 211.

Wydanie „zwykłe“ ma tablice czarne; niema ich w wydaniu „prostem“.

Wydanie „proste“ i wydanie „zwykłe“ trafiają się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy ciemnogrnatowej (egz. wyd. „prostego“ w Bibl. Publ. w Warszawie), jasnogrnatowej (egz. wyd. „prostego“ w Ossol.) lub czerwonej (egz. wyd. „zwykłego“ w Bibl. Krasin. i w Bibl. Pol. w Paryżu, ten ostatni zdefektowany przez brak tabl. 9-tej, 10-tej i 12-tej).

Widziałem następujące egzemplarze wydania „ozdobnego“ w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy ciemnofioletowej okładki obwiedzione złotą linią i ramką tłoczoną na ślepo, na przedniej Orzeł w odmianie I, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie III, grzbiety jak pod r. 1817—1821.

2. Muzeum Wojska (egz. sygn. 40466, proven. jak pod r. 1818,

¹ A nie 11, jak pisze Estreicher.

ROCZNIK
Woyskowy
Królestwa Polskiego.

Na Rok 1822.

w WARSZAWIE
w Litografii Sztabu Kwaterm: Gl. Woyska,

Rocznik
WOYSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1822.

W WARSZAWIE.
W Drukarni Woyskowej.

ROCZNIK
Woyskowy
Królestwa Polskiego.

Na Rok 1823.

w WARSZAWIE
w Litografii Sztabu Kwaterm. Gł. Wojska.

Ryc. 10. Litografowany tytuł *Rocznika* 1823.

Rocznik
WOJSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1823.

w Warszawie
w Drukarni Wojskowej.

4. Biblioteka XX. Czartoryskich (Tabl. 9-ta nowa). Oklejony papierem barwy granatowej, okładki bez ramki, na przedniej Orzeł w odmianie III, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie IV, grzbiet podzielony na 5 przedziałów. Egzemplarz zdefektowany przez brak str. 121—122 i należącej tam 6-tej tablicy.

5. Biblioteka Przeździeckich (Tabl. 9-ta stara). Jak poprzedni, z tą różnicą, że barwa okładki trochę jaśniejsza, a wyklejka nowoczesna (bo restaurowany w czasach nowszych). Następnie egzemplarze w oryginalnem broszurowaniu (zob. wyżej):

6. Biblioteka Ord. Krasińskich. Egzemplarz ten nie ma dzisiaj tablic (a nadto „Wskaziciela“ i str. 1—16), ale zachował ślady gwałtownego ich wydarcia; niewątpliwie tedy należał pierwotnie do wydania „ozdobnego“.

7. Biblioteka Rapperswilska (Tabl. 9-ta stara). Wreszcie egzemplarz w oprawie późniejszej:

8. Biblioteka Ord. Zamoyskich (Tabl. 9-ta nowa).

1824.

Wydanie „ozdobne“ ma w większości egzemplarzy tytuł litografowany (zob. podobiznę na ryc. 12). Tytuł ten, mimo znacznego podobieństwa do analogicznych tytułów z r. 1822 i 1823, nie był odbity z tego samego, co one, kamienia. Jeden egzemplarz (Bibl. Jag.) ma tytuł drukowany (może wzięty skądinąd, bo oprawa późniejsza), jak i wydanie „proste“ (zob. podobiznę na ryc. 13); jest on, poza datą, identyczny z analogicznym tytułem *Rocznika* 1823.

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1-281. (Estreicher podaje niedokładnie: „k. 3, str. 281“)¹.

Wydanie „ozdobne“ ma 63² tablic w barwnej litografii; z tych tablice (1), (10), (14), (21), (28), (33), (38), (40), (48), (51), (53), (55), (57) i (62) są te same, co w *Roczniku* 1823, reszta natomiast nowa (w liczbie 49). Rozkład tablic jest następujący:

¹ Wedle Estreichera cena (wydania „ozdobnego“) wynosiła 1 talar.

² A nie 45, jak podaje Estreicher.

ROCZNIK
Wojskowy
Królestwa Polskiego.

Na Rok 1824.

w WARSZAWIE
w Litogr. Sztabu Kwaterm. G^o Wojska

Rocznik
WOJSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1824.

w Warszawie
Drukarzni Wojskowej.

(1) Sztaby (= <i>Rocznik</i> 1823, tabl. 1)	
(2) General Kawaleryi w wielkim ubiorze	} do str. 5,
(3) General Piechoty w ubiorze polowym	
(4) General-Adjutant J: C: K: Mości w wielkim ubiorze	} 28,
(5) Fligiel-Adjutant J: C: Królewskiéy Mości	
(6) Adjutant Gwardyi Królewskiéy pieszéy	
(7) Adjutant Kawaleryi i Officer Sztabu Głównego	
(8) Szef Sztabu Dywizyi w ubiorze obozowym	" " 39,
(9) Officer Wyższy Sztabu Kwaterm ^a Gen ^o Gwardyi	" " 40,
(10) Gwardya Królewska (= <i>Rocznik</i> 1823, tabl. 2)	" " 53,
(11) Strzelec Konny Gwardyi Królewsko Polskiéy	" " 54,
(12) Officer Niższy Grenadyerów Gwardyi Pieszéy	" " 58,
(13) Officer Wyższy Artyl: konn: Gwardyi Królewskiéy	" " 63,
(14) Dywizya 1 ^a Piechoty (= <i>Rocznik</i> 1823, tabl. 3)	" " 67,
(15) Podoff: Plut: Grenad: Pułku Lini: J: C: M: W: Xięcia Michała N ^o 1 w ubiorze letnim	" " 68,
(16) Pułk 5 ^{ty} Piechoty Liniowéy	" " 71,
(17) Podofficer Pułku 29 ^o Piechoty Liniowéy	" " 74,
(18) Officer Niższy Pułku 6 ^o Piechoty Liniowéy	" " 77,
(19) Pułk Strzelców Pieszych J: C: M: W: Xięcia Mikołaja N ^o 1	" " 80,
(20) Pułk 3 ^{ci} Strzelców Pieszych	" " 83,
(21) Dywizya 2 ^a Piechoty (= <i>Rocznik</i> 1823, tabl. 4)	" " 86,
(22) Dobosz Pułku 3 ^o Piechoty Liniowéy	" " 87,
(23) Officer Wyższy Pułku 7 ^o Piechoty Liniowey	" " 90,
(24) Pułk 4 ^{ty} Piechoty Liniowéy	" " 93,
(25) Muzykant Pułku 8 ^o Piechoty Liniowéy	" " 96,
(26) Pułk 2 ^{gi} Strzelców Pieszych	" " 99,
(27) Tambour Major Pułku 4 ^o Strzelców Pieszych	" " 102,
(28) Dywizya Strzelcow Konnych (= <i>Rocznik</i> 1823, tabl. 5)	" " 107,
(29) Strzelcy Konne Pułku 1 ^o w ubiorze polowym	" " 109,
(30) Strzelec konny Pułku 3 ^o w ubiorze stajennym	" " 111,
(31) Officer Wyższy Pułku 2 ^o Strzelców Konnych	" " 114,
(32) Trębacz Pułku 4 ^o Strzelców Konnych	" " 117,
(33) Dywizya Ułanów (= <i>Rocznik</i> 1823, tabl. 6)	" " 120,
(34) Podofficer Pułku 1 ^o Ułanów	" " 121,
(35) Ułan Pułku 39 ^o	" " 124,
(36) Ułan Pułku 29 ^o w ubiorze stajennym	" " 127,
(37) Officer Niższy Pułku 4 ^o Ułanów	" " 130,
(38) Korpus Żandarmeryi (= <i>Rocznik</i> 1823, tabl. 7)	} 133,
(39) Podofficer Żandarmów	
(40) Korpus Artylleryi i Inżynierów (= <i>Rocznik</i> 1823, tabl. 8)	" " 137,
(41) Kanonier Artylleryi Lekko-Konnéy	" " 145,
(42) Officer Artylleryi pieszéy w ubiorze obozowym	" " 148,
(43) Bombardyer Artylleryi Pieszéy	" " 149,
(44) Podofficer Artylleryi Garnizonowéy	" " 157,

(45) Kompania Rzemieślnicza	do str. 160,
(46) Officer Inżynierów	„ „ 163,
(47) Podofficer Saperów	„ „ 166,
(48) Szkoła Aplikacyjna i Korpus Kadetów (=Rocznik 1823, tabl. 9) „ „	169,
(49) Szkoła appl: a i Korpus Kadetów	„ „ 171,
(50) Professor Szkoły Wojsk: ey appl: ey i Korpusu Kadetów . . „ „	172,
(51) Pociągi (= Rocznik 1823, tabl. 10) }	„ „ 173,
(52) Officer Wyższy z Korpusu Pociągu }	
(53) Officerowie na Reformie (= Rocznik 1823, tabl. 11) }	„ „ 177,
(54) Officer nie będący w służbie czynnej }	
(55) Weterani Czynni (= Rocznik 1823, tabl. 12) }	„ „ 183,
(56) Officer Wyższy Weteranów czynnych . . . }	
(57) Administracja Wojskowa (= Rocznik 1823, tabl. 13) }	„ „ 187,
(58) Urzędnik Kommissyi Rządowej Wojska }	
(59) Rudytor	„ „ 192,
(60) Kapelan	„ „ 200,
(61) Lekarz Wojskowy	„ „ 202,
(62) Korpus Inwalidów i Weteranów (=Rocznik 1823, tabl. 14) }	„ „ 211.
(63) Weteran Inwalid }	

Wydania „zwykłego“ dotychczas nie spotkałem; w wydaniu „prostym“ tablic niema.

Wydanie „proste“ trafia się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy jasnogranatowej (egz. w Bibl. Krasiń., pochodzący wprost od generała Wincentego Krasińskiego) albo brudnoczerwonej (egz. w Archiwum Gł., w Bibl. Czart. i Bibl. Rappersw.), lub też w zwykły owoczesny papier okładkowy barwy szaroniebieskiej (egz. w Ossol.).

Widziałem następujące egzemplarze wydania „ozdobnego“ w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa (Tytuł litografowany). Safjan barwy ciemnogranatowej, okładki obwiedzione złotą linią i ramką tłoczoną na ślepo, na przedniej Orzeł w odmianie IV, tylna pusta, grzbiet jak pod r. 1817-1823.

2. Muzeum Wojska (egz. sygn. 40468, prowen. jak pod r. 1818 i 1820-1823; tytuł litografowany). Safjan barwy ciemnogranatowej, prawie czarnej, zresztą jak poprzedni.

Oraz następujące egzemplarze w oprawie późniejszej:

3. Biblioteka Jagiellońska (Tytuł drukowany). Egzemplarz zdefektowany przez brak tabl. 50-tej.

4. Biblioteka Publiczna w Warszawie (Tytuł litografowany).
Dzisiaj brak w nim tablic, ale jakość papieru wskazuje na to,
że był to pierwotnie egzemplarz wydania „ozdobnego“.

O albumie p. t. *Ubiory Woyska Polskiego*, który wyszedł
w tymże roku 1824, mówiłem w prolegomenach do tej części
szczegółowej.

1825.

Wydanie „ozdobne“ i wydanie „półozdobne“ mają tytuł lito-
grafowany (zob. podobiznę na ryc. 14); jest on, poza datą,
identyczny z analogicznym tytułem *Rocznika* 1824 (czyli odbity
z tegosamego kamienia). Wydanie „proste“ ma tytuł druko-
wany (zob. podobiznę na ryc. 15); jest on, poza datą, identy-
czny z analogicznymi tytułami *Rocznika* z r. 1823 i 1824.

8°. K. tyt.+knl. 2 (Wskaziciel)+str. 1-282. (Estreicher podaje
niedokładnie: „ k. 3, str. 282“).

Wydanie ozdobne ma 64 tablic w barwnej litografji; nowa
jest tablica (10), pozatem są to tesame tablice, co w *Roczniku*
1824, tak mianowicie rozmieszczone:

(1) = <i>Rocznik</i> 1824, tabl. (1)	}		do str.	5,
(2) = „ „ tabl. (3)				
(3) = „ „ tabl. (2)				
(4) = „ „ tabl. (4)	}		„ „	28,
(5) = „ „ tabl. (5)				
(6) = „ „ tabl. (6)				
(7) = „ „ tabl. (7)				
(8) = „ „ tabl. (8)	}		„ „	39,
(9) = „ „ tabl. (9)				
(10) = Adjutant placu i Gewaltiger			„ „	45,
(11) = <i>Rocznik</i> 1824, tabl. (10)			„ „	53,
(12) = „ „ tabl. (11)			„ „	54,
(13) = „ „ tabl. (12)			„ „	58,
(14) = „ „ tabl. (13)			„ „	63,
(15) = „ „ tabl. (14)			„ „	67,
(16) = „ „ tabl. (15)			„ „	68,
(17) = „ „ tabl. (16)			„ „	72,
(18) = „ „ tabl. (17)			„ „	75,
(19) = „ „ tabl. (18)			„ „	78,
(20) = „ „ tabl. (19)			„ „	81,

ROCZNIK
Wojskowy
Królestwa Polskiego.

Na Rok 1825.

w WARSZAWIE

w Litogr. Sztabu Kwatern. G^o Wojska

Rocznik
WOJSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1825.

w *Warszawie*
w Drukarni Wojskowéj.

(21) =	Rocznik 1824,	tabl. (20)		do str.	84,
(22) =	"	"	tabl. (21)		" " 88,
(23) =	"	"	tabl. (22)		" " 89,
(24) =	"	"	tabl. (23)		" " 92,
(25) =	"	"	tabl. (24)		" " 95,
(26) =	"	"	tabl. (25)		" " 98,
(27) =	"	"	tabl. (26)		" " 101,
(28) =	"	"	tabl. (27)		" " 104,
(29) =	"	"	tabl. (28)		" " 109,
(30) =	"	"	tabl. (29)		" " 111,
(31) =	"	"	tabl. (30)		" " 113,
(32) =	"	"	tabl. (31)		" " 117,
(33) =	"	"	tabl. (32)		" " 120,
(34) =	"	"	tabl. (33)		" " 123,
(35) =	"	"	tabl. (34)		" " 124,
(36) =	"	"	tabl. (35)		" " 127,
(37) =	"	"	tabl. (36)		" " 130,
(38) =	"	"	tabl. (37)		" " 133,
(39) =	"	"	tabl. (38)	}	" " 137,
(40) =	"	"	tabl. (39)		
(41) =	"	"	tabl. (40)		" " 141,
(42) =	"	"	tabl. (41)		" " 149,
(43) =	"	"	tabl. (42)		" " 152,
(44) =	"	"	tabl. (43)		" " 153,
(45) =	"	"	tabl. (44)		" " 161,
(46) =	"	"	tabl. (45)		" " 164,
(47) =	"	"	tabl. (46)		" " 167,
(48) =	"	"	tabl. (47)		" " 170,
(49) =	"	"	tabl. (48)	}	" " 173,
(50) =	"	"	tabl. (49)		
(51) =	"	"	tabl. (50)		" " 176,
(52) =	"	"	tabl. (51)	}	" " 177,
(53) =	"	"	tabl. (52)		
(54) =	"	"	tabl. (53)	}	" " 181,
(55) =	"	"	tabl. (54)		
(56) =	"	"	tabl. (55)	}	" " 187,
(57) =	"	"	tabl. (56)		
(58) =	"	"	tabl. (57)	}	" " 191,
(59) =	"	"	tabl. (58)		
(60) =	"	"	tabl. (59)		" " 204,
(61) =	"	"	tabl. (60)		" " 205,
(62) =	"	"	tabl. (61)		" " 207,
(63) =	"	"	tabl. (62)	}	" " 217.
(64) =	"	"	tabl. (63)		

Wydanie „półozdobne“ ma tylko 14 tablic barwnych, mianowicie z pośród powyżej wyliczonych tablice (1), (11), (15), (22), (29), (34), (39), (41), (49), (52), (54), (56), (58) i (63), czyli innymi słowy tablice *Rocznika* z r. 1823. Wydania „zwykłego“ dotychczas nie spotkałem; w wydaniu „prostym“ tablic niema.

Wydanie „proste“ trafia się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy czerwonej (egz. Bibl. Polsk. w Paryżu, w Gabinetzie Historji Sztuki U. J., w Ossol. i w TPN w Poznaniu; okładka zachowana przez introligatora w egz. Centr. Bibl. Wojsk.).

Wydanie „półozdobne“ znam z trzech egzemplarzy, które wszystkie są oprawione w kartonaż wydawniczy:

1. Biblioteka XX. Czartoryskich. Oklejony papierem barwy granatowej, okładki obwiedzione złotą linijką, na przedniej Orzeł w odmianie IV, tylna pusta, obcięcie złożone, grzbiet podzielony na 6 przedziałów. Egzemplarz zdefektowany przez brak str. 133-134 i 139-140 wraz z tablicą do str. 141.

2. Biblioteka Ord. Krasińskich. Bliźniaczko podobny do poprzedniego.

3. Mój księgozbiór. Oklejony papierem barwy fioletowej, okładki bez ramki, na przedniej Orzeł w odmianie III, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie IV, obcięcie złożone, grzbiet podzielony na 5 przedziałów.

Wydanie „ozdobne“ znam z dwu tylko egzemplarzy; oba mają oprawę wydawniczą w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy ciemnogramatowej z odcieniem fioletowym, okładki obwiedzione złotą linijką i ramką tłoczoną na ślepo, w rogach tej ramki małe złote kółeczka; na przedniej okładce Orzeł w odmianie IV, tylna pusta; grzbiet podzielony na 6 przedziałów złotymi linijkami i ślepeymi wyciskami radełkowymi, w drugim od góry tytuł, w trzecim rok, w innych małe złote kółeczka.

2. Biblioteka Jagiellońska. Safjan barwy czarnej, zresztą bliźniaczko podobny do poprzedniego.

W Archiwum Głównem w Warszawie znajduje się egzemplarz *Rocznika* 1825 bez tekstu, t. j. złożony z samych tablic. Jest ich 54, bo brak tablic 4, 9, 16, 17, 20, 21, 24, 30, 31 i 35 powyższego zestawienia (razem dziesięciu). Oprawa nowsza, przyczem introligator przyciął tablice na format 193:141 mm

i ułożył je w takim porządku: 1, 5, 6, 2, 3, 8, 7, 10-14, 42, 15, 18, 19, 22, 23, 25-29, 32-34, 37, 36, 38-41, 47, 43, 44, 46, 45, 48-50, 52-58, 60, 62, 61, 59, 51, 63, 64. Podobne egzemplarze istnieją dla lat 1820 i 1827 (zob. tamże).—Drugi egzemplarz podobnego, z samych tablic złożonego *Rocznika* na r. 1825 wszedł (z pominięciem tablic przedstawiających dystynkcje mundurów) do egzemplarza „prostego“ wydania *Rocznika* 1826 w Muzeum Wojska w Warszawie (zob. pod r. 1826).

1826.

Wydanie „ozdobne“ ma tytuł litografowany (zob. podobiznę na ryc. 16); jest on tylko w dacie różny od analogicznego tytułu *Roczników* 1824—1825 i odbity z tego samego kamienia. Wydanie „proste“ ma zwykle tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 17); jest on, poza datą, identyczny z analogicznymi tytułami *Rocznika* z lat 1823—1825. Trafiają się jednak egzemplarze tego wydania z tytułem litografowanym (2 egz. w Bibl. Przeźdz. i 1 w Bibl. Rappersw.).

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1—279. (Estreicher podaje niedokładnie: „k. 3, str. 279“).

Wydanie „ozdobne“ ma 15 tablic w barwnej litografii; nowa jest tablica (2), pozatem są to te same tablice co w *Roczniku* 1823, wzgl. w wydaniu „półozdobnym“ *Rocznika* z r. 1825. Rozkład tablic jest następujący:

(1) = <i>Rocznik</i> 1823, tabl.	(1) = <i>Rocznik</i> 1825, (1) . . do str.	5,
(2) <i>Tablica bez podpisu, przedstawiająca dystynkcję mundurów Komendanta Placu i Gewalttygera</i> (1 panoplia) . . do str.	46,	
(3) = <i>Rocznik</i> 1823, tabl.	(2) = <i>Rocznik</i> 1825, tabl. (11) „ „	53,
(4) = „ „ tabl.	(3) = „ „ tabl. (15) „ „	67,
(5) = „ „ tabl.	(4) = „ „ tabl. (22) „ „	87,
(6) = „ „ tabl.	(5) = „ „ tabl. (29) „ „	109,
(7) = „ „ tabl.	(6) = „ „ tabl. (34) „ „	123,
(8) = „ „ tabl.	(7) = „ „ tabl. (39) „ „	137,
(9) = „ „ tabl.	(8) = „ „ tabl. (41) „ „	141,
(10) = „ „ tabl.	(9) = „ „ tabl. (49) „ „	174,
(11) = „ „ tabl.	(10) = „ „ tabl. (52) „ „	179,
(12) = „ „ tabl.	(11) = „ „ tabl. (54) „ „	183,

ROCZNIK
Wojskowy
Królestwa Polskiego.

Na Rok 1826.

w WARSZAWIE

or. Litogr. Sztabu Kwaterm. J. Węgokal

Rocznik
WOYSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1826.

w Warszawie
w Drukarni Wojskowej.

(13) = *Rocznik* 1823, tabl. (12) = *Rocznik* 1825, tabl. (56) do str. 187,

(14) = „ „ tabl. (13) = „ „ tabl. (58) „ „ 193,

(15) = „ „ tabl. (14) = „ „ tabl. (63) „ „ 219,

Wydania „zwykłego“ dotychczas nie spotkałem; w wydaniu „prostym“ tablic niema.

Wydanie „proste“ trafia się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy granatowej, czerwonej (egz. w Bibl. Krasieńskich, w Bibl. Publ. Warsz., w Muzeum Wojska [egz. sygn. 60575, z daru B. Skupieńskiej 1926], w Ossol. i w TPN w Poznaniu) lub „myszatej“ (egz. w Archiwum Gł.). Nadto widziałem dwa egzemplarze tegoż wydania w kartonażu wydawniczym, a mianowicie:

A. Biblioteka Rapperswilska (sygn. 23472. I, tytuł litografowany). Oklejony papierem barwy granatowej, okładki obwiedzione złotą linią, na przedniej Orzeł w odmianie IV, tylna pusta, obcięcie złożone, grzbiet podzielony na 6 przedziałów.

B. Biblioteka Przeździeckich (jeden z dwu wspomnianych wyżej egzemplarzy, które oba mają tęsamą sygnaturę 11933 i tytuły litografowane). Bliźniaczo podobny do poprzedniego. Egzemplarz ten ma dzisiaj 13 tablic, ale te zostały tutaj sztucznie przeszczepione z *Rocznika* 1821, a mianowicie z zachowanego dotychczas egzemplarza tejże Biblioteki (zob. pod r. 1821, № 10).

Widziałem tylko jeden egzemplarz wydania „ozdobnego“ w oprawie wydawniczej w pełną skórę, a mianowicie:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy ciemnogramatowej z silnym odcieniem fioletowym, okładki obwiedzione złotą linią i ramką tłoczoną na ślepo, w rogach tej ramki małe złote kółeczka, na przedniej okładce Orzeł w odmianie IV, tylna pusta; grzbiet jak pod r. 1825.

Dalej jeden tylko egzemplarz w kartonażu wydawniczym, a mianowicie:

2. Biblioteka XX. Czartoryskich. Oklejony papierem barwy fioletowej, okładki bez ramki, na przedniej Orzeł w odmianie III, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie IV, obcięcie barwione na żółto, wyklejka z białokremowego papieru, grzbiet podzielony na 5 przedziałów.

Wreszcie jeden egzemplarz w oprawie późniejszej:

3. Biblioteka Jagiellońska.

W Muzeum Wojska w Warszawie (pod sygn. 4043, w komplecie Witke-Jeżewskiego) jest egzemplarz *Rocznika* 1826 z tytułem litografowanym (poprawianym) i 50 tablicami barwnymi. Cienki papier tego egzemplarza oraz analiza tablic przekonywa jednak, że był to pierwotnie egzemplarz wydania „prostego”, do którego sztucznie przeszczepiono tytuł i tablice „ozdobnego” wydania *Rocznika* 1825, z pominięciem atoli tych czternastu tablic, które przedstawiają dystynkcje mundurów (czyli innemi słowy z pominięciem tablic „półozdobnego” wydania owego *Rocznika* 1825). Układ tablic jest następujący:

(1) =	<i>Rocznik</i> 1825, tabl. (2)	} do str. 5,
(2) =	„ „ tabl. (3)	
(3) =	„ „ tabl. (4)	
(4) =	„ „ tabl. (5)	
(5) =	„ „ tabl. (6)	} „ „ 29,
(6) =	„ „ tabl. (7)	
(7) =	„ „ tabl. (10)	
(8) =	„ „ tabl. (8)	
(9) =	„ „ tabl. (9)	„ „ 39,
(10) =	„ „ tabl. (12)	„ „ 40,
(11) =	„ „ tabl. (13)	„ „ 54,
(12) =	„ „ tabl. (14)	„ „ 58,
(13) =	„ „ tabl. (16)	„ „ 63,
(14) =	„ „ tabl. (17)	„ „ 69,
(15) =	„ „ tabl. (18)	„ „ 72,
(16) =	„ „ tabl. (19)	„ „ 75,
(17) =	„ „ tabl. (20)	„ „ 78,
(18) =	„ „ tabl. (21)	„ „ 81,
(19) =	„ „ tabl. (23)	„ „ 84,
(20) =	„ „ tabl. (24)	„ „ 88,
(21) =	„ „ tabl. (25)	„ „ 91,
(22) =	„ „ tabl. (26)	„ „ 94,
(23) =	„ „ tabl. (27)	„ „ 97,
(24) =	„ „ tabl. (28)	„ „ 100,
(25) =	„ „ tabl. (30)	„ „ 103,
(26) =	„ „ tabl. (31)	„ „ 111,
(27) =	„ „ tabl. (32)	„ „ 113,
(28) =	„ „ tabl. (33)	„ „ 117,
(29) =	„ „ tabl. (35)	„ „ 120,
(30) =	„ „ tabl. (36)	„ „ 124,
(31) =	„ „ tabl. (37)	„ „ 127,
		„ „ 130,

(32) =	<i>Rocznik</i> 1825,	tabl. (38)		do str. 133,
(33) =	„	„	tabl. (40)	 „ „ 137,
(34) =	„	„	tabl. (42)	 „ „ 149,
(35) =	„	„	tabl. (43)	 „ „ 151,
(36) =	„	„	tabl. (44)	 „ „ 152,
(37) =	„	„	tabl. (45)	 „ „ 161,
(38) =	„	„	tabl. (46)	 „ „ 164,
(39) =	„	„	tabl. (47)	 „ „ 167,
(40) =	„	„	tabl. (48)	 „ „ 170,
(41) =	„	„	tabl. (50)	 „ „ 174,
(42) =	„	„	tabl. (51)	 „ „ 177,
(43) =	„	„	tabl. (53)	 „ „ 179,
(44) =	„	„	tabl. (55)	 „ „ 183,
(45) =	„	„	tabl. (57)	 „ „ 187,
(46) =	„	„	tabl. (59)	 „ „ 193,
(47) =	„	„	tabl. (60)	 „ „ 198,
(48) =	„	„	tabl. (61)	 „ „ 207,
(49) =	„	„	tabl. (62)	 „ „ 209,
(50) =	„	„	tabl. (64)	 „ „ 219.

Innemi słowy, opisywany egzemplarz jest połączeniem *Rocznika* 1826 (w wydaniu „prostym“) oraz albumu „ubiorów“ z r. 1825.

1827.

Wydanie „ozdobne“ ma tytuł litografowany (zob. podobiznę na ryc. 18); jest on tylko w dacie różny od analogicznych tytułów *Rocznika* z lat 1824 — 1826, i odbity z tego samego kamienia. Wydanie „proste“ ma tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 19); jest on, poza datą, identyczny z analogicznymi tytułami *Rocznika* z lat 1823—1826. Trafiają się jednak egzemplarze tego wydania z tytułem litografowanym (egzemplarze w kartoniku lub kartonazie, o których niżej).

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1—271. (Estreicher podaje niedokładnie: „str. 6 i 271“)¹.

Wydanie „ozdobne“ ma 15 tablic w barwnej litografii; są to te same tablice, co w *Roczniku* 1826, tak rozłożone:

¹ Wedle Estreichera cena (wydania „ozdobnego“) wynosiła 36 złp.

ROCZNIK
Wojskowy
Królestwa Polskiego.

Na Rok 1827.

w WARSZAWIE

w Litogr. Sztabu Kwaterm. G^o Wojska

Rocznik
WOJSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1827.

w Warszawie
w Drukarni Wojskowej.

(1) . . . do str. 5,	(6) . . . do str. 109,	(11) . . . do str. 175,
(2) . . . „ „ 46,	(7) . . . „ „ 123,	(12) . . . „ „ 179,
(3) . . . „ „ 53,	(8) . . . „ „ 137,	(13) . . . „ „ 183,
(4) . . . „ „ 67,	(9) . . . „ „ 141,	(14) . . . „ „ 189,
(5) . . . „ „ 87,	(10) . . . „ „ 171,	(15) . . . „ „ 213.

Wydania „zwykłego“ dotychczas nie spotkałem; trafiają się coprawda egzemplarze *Rocznika* 1827 z czarnymi tablicami, ale są to w rzeczywistości egzemplarze wydania „prostego“, do których przeszczepiono tablice z innych lat. Jeden taki egzemplarz posiada Muzeum Czapskich w Krakowie (zob. niżej), drugi Centr. Biblioteka Wojskowa w Warszawie (jeden z dwu egzemplarzy posiadanych przez tę Bibliotekę, oznaczony jako „wtórot Biblioteki Willanowskiej“). Ten ostatni ma tytuł litografowany (zob. wyżej) oraz 13¹ czarnych tablic, które są widocznie wzięte z *Rocznika* 1822 lub 1823². — W wydaniu „prostem“ tablic niema.

Wydanie „proste“ trafia się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy granatowej (egz. w Bibl. Krasin., w Bibl. Polsk. w Paryżu, w Ossol. i w TPN w Poznaniu; okładka zachowana przez intrologatora również w egz. tegoż wydania w Bibl. Przeźdz.), a także w kartoniku (tekturce) oklejonym wytłaczanym w karbiki papierem barwy granatowej, z wybiciem tytułu i roku na grzbiecie (egz. w Archiwum Gł., w Bibl. Czart. i w mojej bibliotece [egz. na grubym papierze, z obcięciem barwionem na żółto]; kartonik zachowany przez intrologatora we wspomnianym już egzemplarzu Centr. Bibl. Wojsk.). Nadto widziałem jeden egzemplarz tegoż wydania w kartonażu wydawniczym, a mianowicie:

A. Muzeum Czapskich. Oklejony papierem barwy granatowej, okładki obwiedzione złotą linijką i ramką tłoczoną na ślepo, na przedniej Orzeł w odmianie II, tylna pusta, obcięcie złożone, grzbiet podzielony na 6 przedziałów. Egzemplarz ten ma obecnie 13 czarnych tablic, ale są one najwidoczniej *ex*

¹ W porównaniu z prawdziwym „ozdobnem“ wydaniem brak tablic (2) i (9) tamtego wydania (tzn. tablic do str. 46 i 141). Brak pierwszej z nich jest całkiem naturalny, skoro pojawia się ona dopiero od r. 1826; drugą usunęto już po wklepieniu, czego ślad dotychczas pozostał.

² Tablica „Pociągi“ daje r. 1822 jako termin *a quo*; tablica 8-ma (licząc istniejące w tym egzemplarzu) ma starą formę („Korpus Kadetów“) odmienioną już w części nakładu *Rocznika* 1823 na „Szkoła Aplikacyjna i Korpus Kadetów“.

post do niego wlepione¹, a wzięte z *Rocznika* na r. 1820 lub 1821².

Widziałem tylko trzy egzemplarze wydania „ozdobnego“, wszystkie trzy w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Biblioteka Państwowa. Safjan barwy stalowogranatowej, okładki obwiedzione złotą linią i ramką tłoczoną na ślepo, w rogach tej ramki małe złote kółeczka, na przedniej okładce Orzeł w odmianie III, tylna pusta, grzbiet jak pod r. 1825 i 1826 (zob. tabl. IV).

2. Akademia Umiejętności (egz. sygn. 7035). Safjan barwy ciemnozielonej, okładki obwiedzione złotą linią i podwójną ślepą ramką, przy użyciu innych jeszcze ślepych tłoków oraz złotych kółeczek; na przedniej Orzeł w odmianie II, na tylnej ornament tłoczony na ślepo; grzbiet podzielony na 6 przedziałów ze skromnymi tłoczeniami na ślepo i na złocie (zob. tabl. IV).

3. Biblioteka Przeździeckich. Safjan barwy czarnej. Na okładkach brak złotych kółeczek, a ślepa ramka pojedyncza, zresztą jak poprzedni egzemplarz.

W Muzeum Wojska w Warszawie (pod sygn. 5841) jest egzemplarz *Rocznika* 1827, złożony z tytułu litografowanego oraz samych tablic w liczbie 16. Są to istotnie tablice *Rocznika* 1827, z dołączeniem jednak tablicy „Korpus Kadetów“, zarzuconej w r. 1823 (a w niniejszym egzemplarzu dublującej tablicę „Szkoła Aplikacyjna i Korpus Kadetów“). Ten przestarzały dodatek oraz stan egzemplarza (pozbawionego oprawy) nie pozwalają wątpić, że nie doszedł on nas w formie pierwotnej. Na to samo wskazuje błędny układ tablic, który w porównaniu z porządkiem tablic *Rocznika* 1827 jest następujący: 1, 9, 2-5, 8, 6, 7, 14, 12, 13, 15, 10, „Korpus Kadetów“, 11.

1828.

Wydanie „ozdobne“ ma tytuł litografowany (zob. podobiznę na ryc. 20); jest on tylko w dacie różny od analogicznych

¹ Poznać to można już po nieporządnym sposobie wlepiania (np. tablica 8-ma i 11-ta wystają poza kartki tekstu, a więc nie zostały tknięte nożem introligatora ani złoceniem), a zwłaszcza po tym, że tablica 1-sza została umieszczona przed str. 39, a nie — jak należało — przed str. 5.

² Świadczy o tym nie tyle sama ilość tablic (13), ile to, że brak tablicy „Pociągi“ (wprowadzonej w r. 1822), zaś tablica 9-ta („Korpus Kadetów“) ma starą formę, odmienioną w r. 1823.

ROCZNIK
Wojskowy
Królestwa Polskiego.

Na Rok 1828.

w WARSZAWIE
w Litogr. Sztabu Kwaterm. G^o Wojska

tytułów *Rocznika* z lat 1824-1827 i odbity z tego samego kamienia. Wydanie „proste” ma tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 21); jest on, poza datą, identyczny z analogicznymi tytułami *Rocznika* z lat 1823-1827. Trafiają się jednak egzemplarze tego wydania z tytułem litografowanym (egz. w Centr. Bibl. Wojsk. i w mojej bibliotece, o których niżej).

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1-249. (Estreicher podaje niedokładnie: „k. 3, str. 249”).

Wydanie „ozdobne” ma 15 tablic w barwnej litografii; są to te same tablice, co w *Roczniku* 1826 i 1827, tak rozłożone:

(1) . . . do str. 5,	(6) . . . do str. 99,	(11) . . . do str. 161,
(2) . . . „ „ 41,	(7) . . . „ „ 111,	(12) . . . „ „ 165,
(3) . . . „ „ 47,	(8) . . . „ „ 123,	(13) . . . „ „ 169,
(4) . . . „ „ 61,	(9) . . . „ „ 127,	(14) . . . „ „ 175,
(5) . . . „ „ 80,	(10) . . . „ „ 157,	(15) . . . „ „ 199.

Wydania „zwykłego” dotychczas nie spotkałem; w wydaniu „prostem” tablic niema.

Wydanie „proste” trafia się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy granatowej, ciemnozielonej lub czerwonej; obie okładki obwiedzione drukowaną bordjurą, na przedniej wydrukowany tytuł: ROCZNIK || WOJSKOWY || KROLESTWA POLSKIEGO. || (Sygnet przedstawiający głowę greckiego wojownika w otoku, otoczonym emblematami wojskowymi) || w Warszawie || 1828. ||, na środku zaś tylnej sygnet przedstawiający wojownika greckiego w pełnej postaci, stojącego na tle armaty, pęków chorągwi itd. (egz. w Archiwum Gł., w Bibl. Kórń., Bibl. Polsk. w Paryżu, Bibl. Publ. w Warszawie, w Ossol., w TPN w Poznaniu; okładki oryg. zachowane przez introligatora w egz. Bibl. Przeźdz., Bibl. Rappersw. i Centr. Bibl. Wojsk. [okładki ciemnozielone, podklejone tak tęgim papierem, że robią wrażenie kartoniku]). Obie okładki reprodukuje na tabl. VII-VIII.

Dalej widziałem jeden egzemplarz tegoż wydania „prostego” w kartonażu wydawniczym, a mianowicie:

A. Mój księgozbiór. Oklejony papierem barwy granatowej, okładki obwiedzione złotą linijką i ramką tłoczoną na ślepo, na przedniej Orzeł w odmianie V (tłoczony na ślepo), na tylnej Krzyż V. M. w odmianie V (również tłoczony na ślepo, jak

Rocznik
WOJSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1828.

w Warszawie
w Drukarni Wojskowej.

zawsze ta odmiana), obcięcie złożone, grzbiet podzielony na 6 przedziałów.

Widziałem dwa egzemplarze wydania „ozdobnego” w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy zgniłzielonej, okładki obwiedzione złotą linijką (ze złotymi gwiazdeczkami w rogach), na środku przedniej Orzeł w odmianie V (na ślepo), na środku tylnej Krzyż V. M. w odmianie V (na ślepo), a prócz tego na jednej i na drugiej ślepe odciski innych jeszcze tłoków (zob. tabl. II); bogata dekoracja grzbietu (zob. tabl. IV).

2. Muzeum Wojska (egz. sygn. 40469, proven. jak pod r. 1818, 1820-1824). Safjan barwy ciemnozielonej, okładki obwiedzione złotą linijką i podwójną ślepą ramką, przy użyciu innych jeszcze ślepych tłoków, na przedniej Orzeł w odmianie II, na tylnej ornament tłoczony na ślepo (jak Nr. 2-3 z r. 1827); bogata dekoracja grzbietu (zob. tabl. IV).

Wreszcie jeden egzemplarz w oprawie późniejszej:

3. Biblioteka Ord. Kasińskich.

1829.

Wydanie „ozdobne” ma tytuł litografowany (zob. podobiznę na ryc. 22); różni się on od analogicznych tytułów *Rocznika* z lat 1824-1828 nie tylko datą, ale i tem, że litery słowa ROCZNIK zostały zacieniowane; mimo to jest on jednak odbity z tego samego kamienia co tamte. Wydanie „proste” ma tytuł drukowany (zob. podobiznę na ryc. 23); jest on, poza datą, identyczny z analogicznymi tytułami *Rocznika* z lat 1823-1828. Trafiają się jednak egzemplarze tego wydania z tytułem litografowanym (egz. w mojej bibliotece, wspomniany niżej).

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1-253. (Estreicher podaje niedokładnie: „k. 3, str. 253”)¹.

Wydanie „ozdobne” ma 15 tablic w barwnej litografii; są to te same tablice, co w *Roczniku* 1826-1828, tak mianowicie rozłożone:

(1) . . . do str. 5,	(4) . . . „ „ 61,	(7) . . . do str. 115,
(2) . . . „ „ 40,	(5) . . . „ „ 81,	(8) . . . „ „ 127,
(3) . . . „ „ 47,	(6) . . . „ „ 103,	(9) . . . „ „ 131,

¹ Wedle Estreichera cena (zapewne wydania „prostego”) wynosiła 4 złp.

ROCZNIK
Wojskowy
Królestwa Polskiego.
Na Rok 1829.

w WARSZAWIE
w Litogr. Sztabu Kwaterm. Gł. Wojska

Rocznik
WOJSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1829.

w Warszawie
w Drukarni Wojskowej.

(10) . . . do str. 161, (12) . . . do str. 169, (14) . . . do str. 179,
(11) . . . „ „ 165, (13) . . . „ „ 173, (15) . . . „ „ 205.
Wydania „zwykłego“ dotychczas nie spotkałem; w wydaniu „prostem“ tablic niema.

Wydanie „proste“ trafia się oryginalnie zbroszurowane w tęgi papier barwy granatowej, czerwonej lub żółtawej, obie okładki obwiedzione drukowaną bordjurą (ale nieco inną, niż w r. 1828), na przedniej wydrukowany tytuł: **ROCZNIK || WOYSKOWY || KROLESTWA POLSKIEGO. ||** (Sygnet z głową greckiego wojownika) **|| w Warszawie || 1829. ||**, na środku zaś tylnej sygnet z wojownikiem greckim w pełnej postaci (egz. w Arch. Gł., w Bibl. Czart., w Bibl. Kórn., w Bibl. Publ. w Warsz., w mojej bibliotece, w TPN w Poznaniu; okładki oryg. zachowane przez introligatora w egz. Bibl. Przeźdz. i Centr. Bibl. Wojsk.). Obie okładki reprodukuje na tabl. IX-X. Nadto to samo wydanie trafia się w gładkim kartoniku barwy granatowej (drugi egz. w mojej bibliotece, z tytułem litografowanym).

Widziałem następujące egzemplarze wydania „ozdobnego“ w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy ciemnozielonej, okładki obwiedzione złotą ramką (w rogach złote podwójne kółeczka) i drugą ramką tłoczoną na ślepo (w rogach małe ślepe tłoki), na przedniej Orzeł w odmianie VI, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie V (na ślepo); bogata dekoracja grzbietu (zob. tabl. V).

2. Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Podwójne kółeczka w rogach złotej ramki odbite na ślepo, wyklejka z czerwonego papieru, zresztą bliźniaczo podobny do poprzedniego. W egzemplarzu tym brak obecnie tablicy (1), ale nie jest to stan pierwotny, jak świadczą uszkodzenia sąsiednich kart. Zamiast tej brakującej (barwnej) tablicy wlepiono po str. 40-tej czarną tablicę „Sztabów“, odbitą na papierze większego formatu (skutkiem czego musiano z niej zrobić tablicę „podwójną“).

3. Biblioteka Rapperswilska. Drobne różnice w wykonaniu ślepej ramki na okładkach oraz w dekoracji grzbietu (zob. tabl. V), pozatem bardzo podobny do poprzednich.

4. Archiwum Główne (2-gi egzemplarz). Bliźniaczo podobny do poprzedniego. Zachował futerał (zob. prolegomena do tej części szczegółowej).

5. Biblioteka Ord. Krasieńskich. Złota ramka wykonana in-
mi tłokami, dodana trzecia ramka tłoczona na ślepo (linijka
i tłoki w rogach), dekoracja grzbietu jeszcze bogatsza (zob.
tabl. V) — zresztą podobny do dwu poprzednich (a temsamem
i do Nr. 1-2).

Pozatem jeden egzemplarz w oprawie późniejszej:

6. Biblioteka Ord. Zamoyskich.

1830.

Wydanie „ozdobne“ ma tytuł litografowany (zob. podobiznę
na ryc. 24); jest on tylko w dacie różny od analogicznego
tytułu *Rocznika* z r. 1829 i odbity z tego samego kamienia.
Wydanie „proste“ ma z reguły tytuł drukowany (zob. podo-
biznę na ryc. 25), który tylko nieznacznie (poza datą) różni się
od analogicznych tytułów *Rocznika* z lat 1823-1829; trafiają się
jednak egzemplarze wydania „prostego“ z tytułem litografo-
wanym (egz. w Centr. Bibl. Wojsk. i w mojej bibliotece, o któ-
rych niżej).

8°. K. tyt. + knl. 2 (Wskaziciel) + str. 1-264. (Estreicher podaje
niedokładnie: „str. 4 i 264“)¹.

Wydanie „ozdobne“ ma 16 tablic w barwnej litografii; nowa
jest tablica 16-ta, pozatem są to te same tablice co w *Roczniku*
1826-1828, tak mianowicie rozłożone:

(1) . . . do str. 5,	(6) . . . do str. 107,	(11) . . . do str. 175,
(2) . . . „ „ 45,	(7) . . . „ „ 121,	(12) . . . „ „ 177,
(3) . . . „ „ 51,	(8) . . . „ „ 135,	(13) . . . „ „ 181,
(4) . . . „ „ 65,	(9) . . . „ „ 139,	(14) . . . „ „ 189,
(5) . . . „ „ 85,	(10) . . . „ „ 171,	(15) . . . „ „ 215,

(16) Tablica bez podpisu, przedstawiająca dystynkcje mundurów

Kompanji Szpitalowej i Kompanji Roboczej . . . do str. 226.

Wydania „zwykłego“ dotychczas nie spotkałem; w wydaniu
„prostem“ tablic niema.

Wydanie „proste“ trafia się oryginalnie zbroszurowane w tęgi
papier barwy granatowej, czerwonej lub jasnobronzowej,
obie okładki obwiedzione drukowaną bordjurą (z tych samych
elementów co w r. 1829), na przedniej wydrukowany tytuł:

¹ Wedle Estreichera cena (wydania „prostego“?) wynosiła 8 złp.

ROCZNIK
Wojskowy
Królestwa Polskiego.
Na Rok 1830.

w WARSZAWIE
w Litogr. Sztabu Kwaterm. G. Wojska

Rocznik
WOJSKOWY
Królestwa Polskiego
NA ROK 1830.

w *Warszawie*

w Drukarni Wojskowej.

ROCZNIK || WOYSKOWY || KRÓLESTWA POLSKIEGO. ||
(Sygnet z głową greckiego wojownika) || w *Warszawie* || ——— || 1830. ||, na środku zaś tylnej sygnet z wojownikiem greckim w pełnej postaci (egz. w Bibl. Rappersw., w Centr. Bibl. Wojsk., w mojej bibliotece i w Ossol.). Przednią okładkę reprodukuje na tabl. XI; tylna jest taka sama, jak w r. 1829.

Widziałem następujące egzemplarze wydania „ozdobnego” w oprawie wydawniczej w pełną skórę:

1. Pruska Bibl. Państwowa. Safjan barwy czarnej z odcieniem stalowym, okładki obwiedzione złotą ramką i drugą ramką tłoczoną na ślepo, na przedniej Orzeł w odmianie VI, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie V (na ślepo); bogata dekoracja grzbietu (zob. tabl. VI).

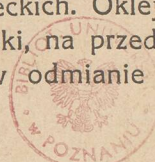
2. Biblioteka Ord. Krasińskich. Drobne różnice w wykonaniu ślepej ramki na okładkach oraz w dekoracji grzbietu (zob. tabl. VI), pozatem bliźniaczo podobny do poprzedniego.

3. Biblioteka Jagiellońska. Inaczej wykonane ramki (złota i ślepa) na okładkach, pozatem zupełnie podobny do poprzednich. (W szczególności grzbiet identycznie taki sam, jak w egzemplarzu berlińskim).

4. Biblioteka XX. Czartoryskich. Safjan barwy czarnej. Dekoracja okładek niemal identycznie taka sama, jak w poprzednim egzemplarzu, większe różnice w dekoracji grzbietu (zob. tabl. VI), pozatem podobny do trzech poprzednich. (W szczególności dekoracja okładek niemal identycznie taka sama, jak w egzemplarzu Biblioteki Jagiellońskiej).

Nadto egzemplarz w kartonażu wydawniczym:

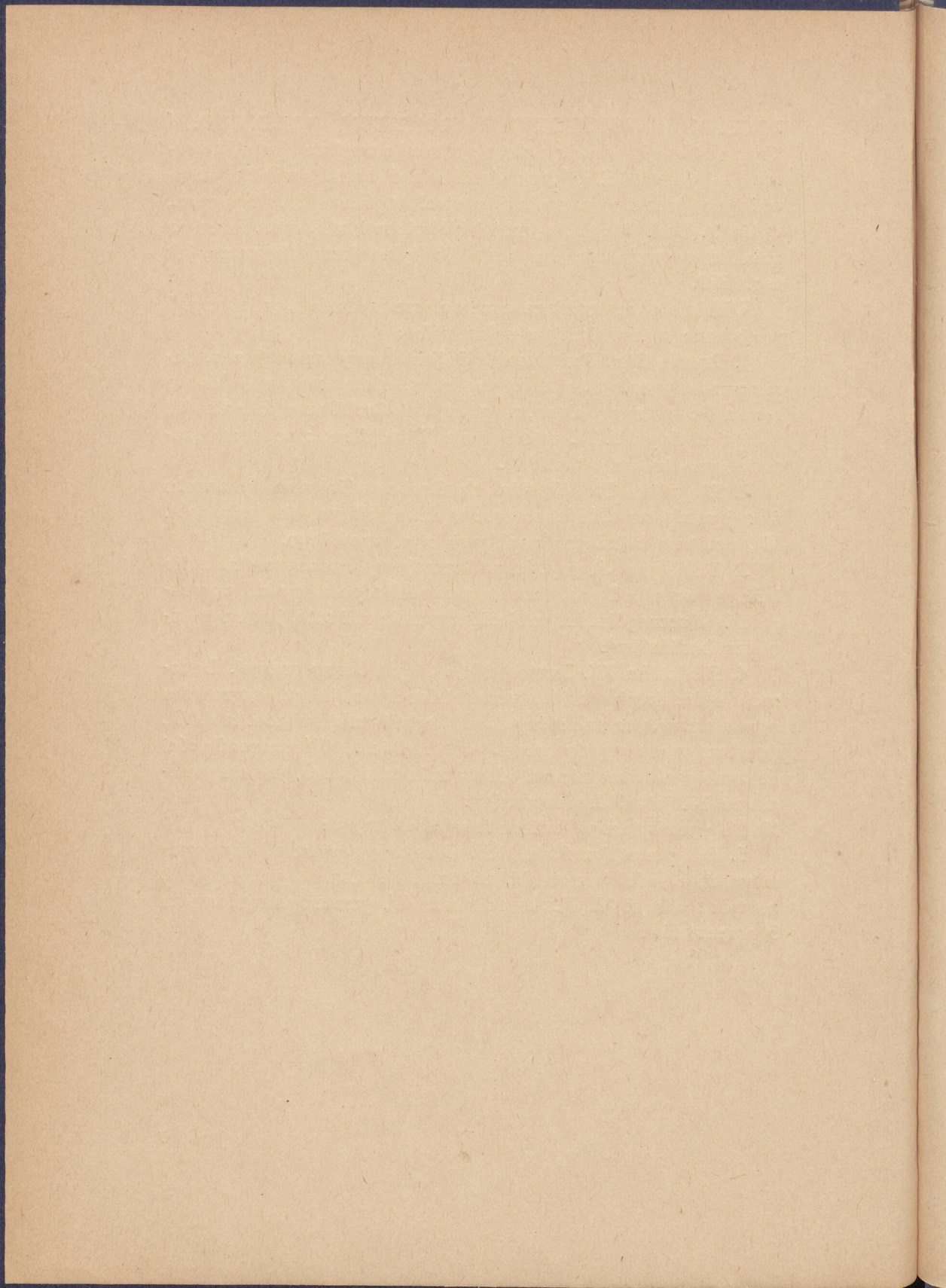
5. Biblioteka Przeździeckich. Oklejony papierem barwy granatowej, okładki bez ramki, na przedniej Orzeł w odmianie III, na tylnej Krzyż V. M. w odmianie IV, grzbiet podzielony na 5 przedziałów.

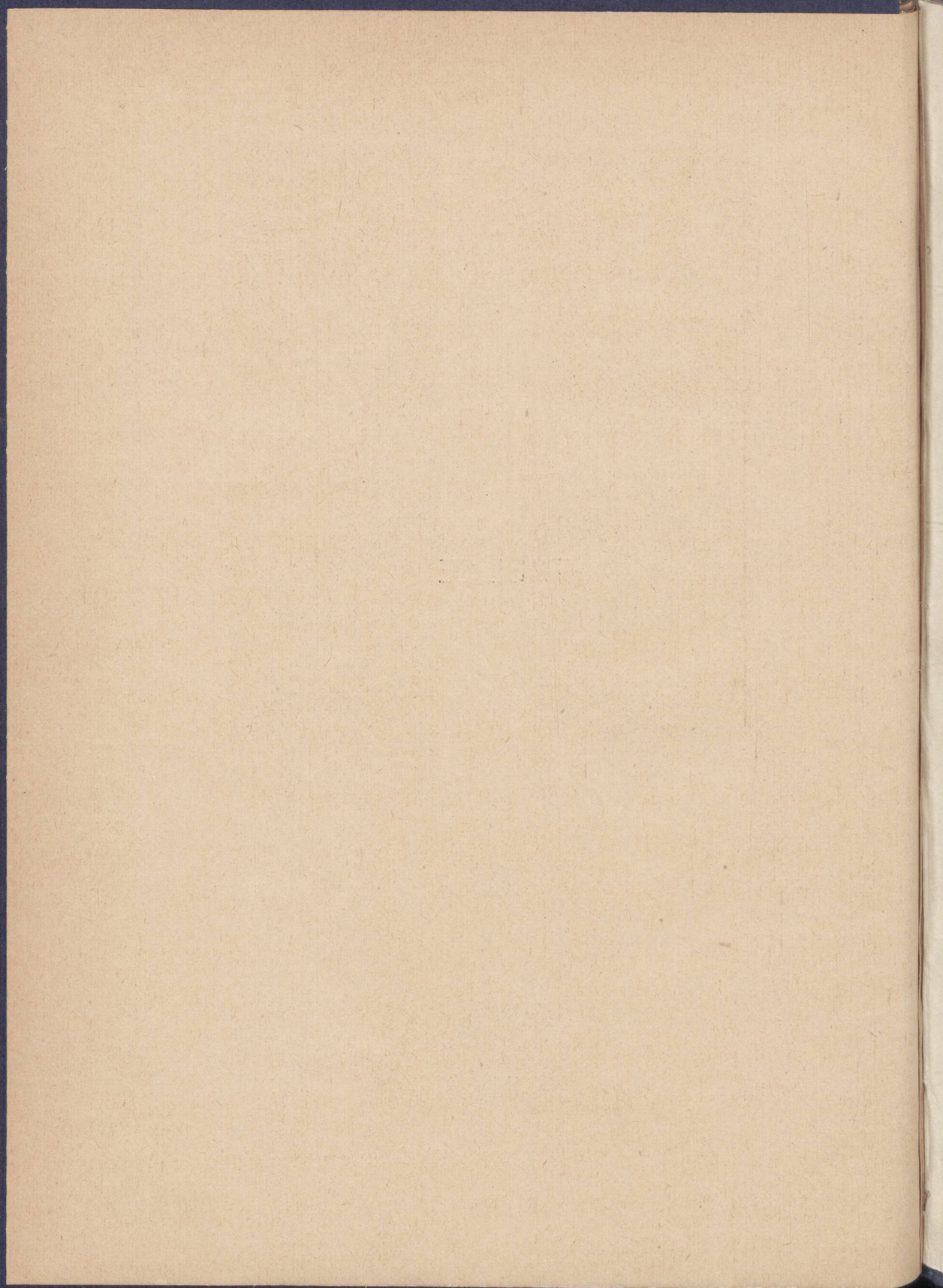
ZAUWAŻONE OMYŁKI DRUKU.

Str. 8	w. 2	zamiast „często“	czytaj „czysto“
„ 21	„ 18	„ „VII—IX“	„ „VII—XI“
„ 22	„ 22	„ „oprawiowe“	„ „oprawione“
„ 58	w podpisie tablicy zamiast „Rys.“ czytaj „Ryc.“		
„ 69	w ostatnim wierszu podobizny tytułu zamiast „Drukarni“ powinno być „w Drukarni“		

TABLICE

I

II

III

IV

VI

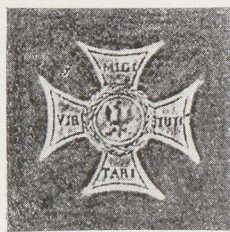

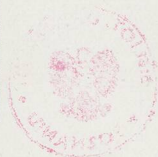
I

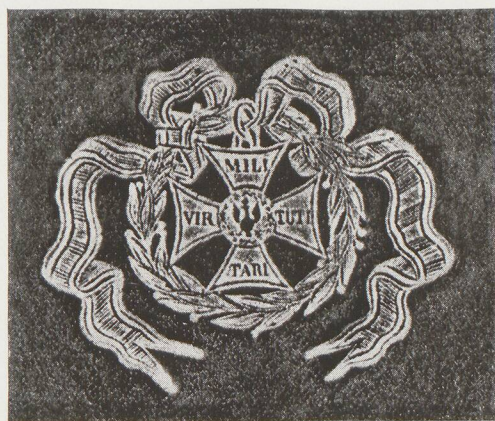
II

III

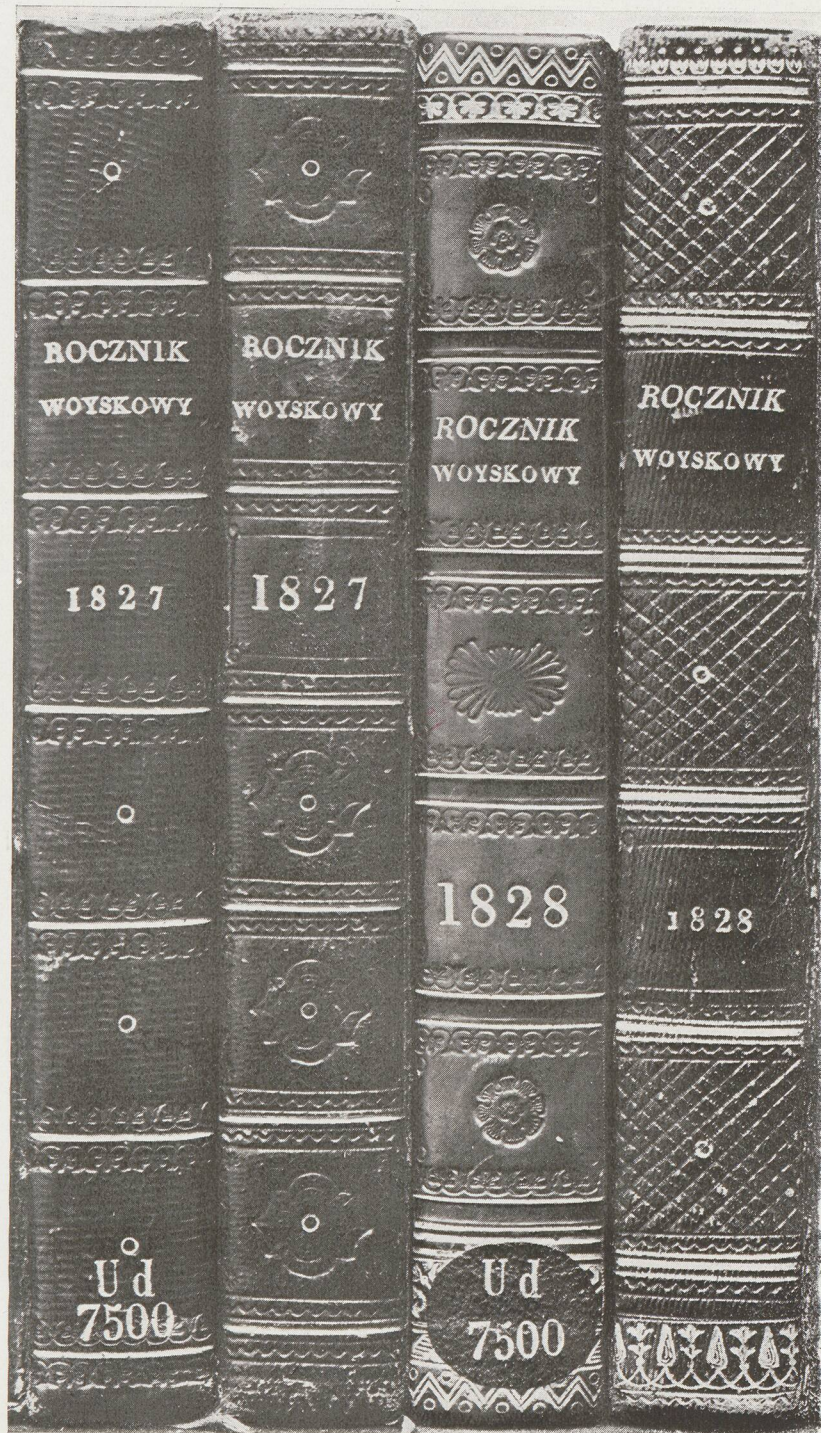

IV

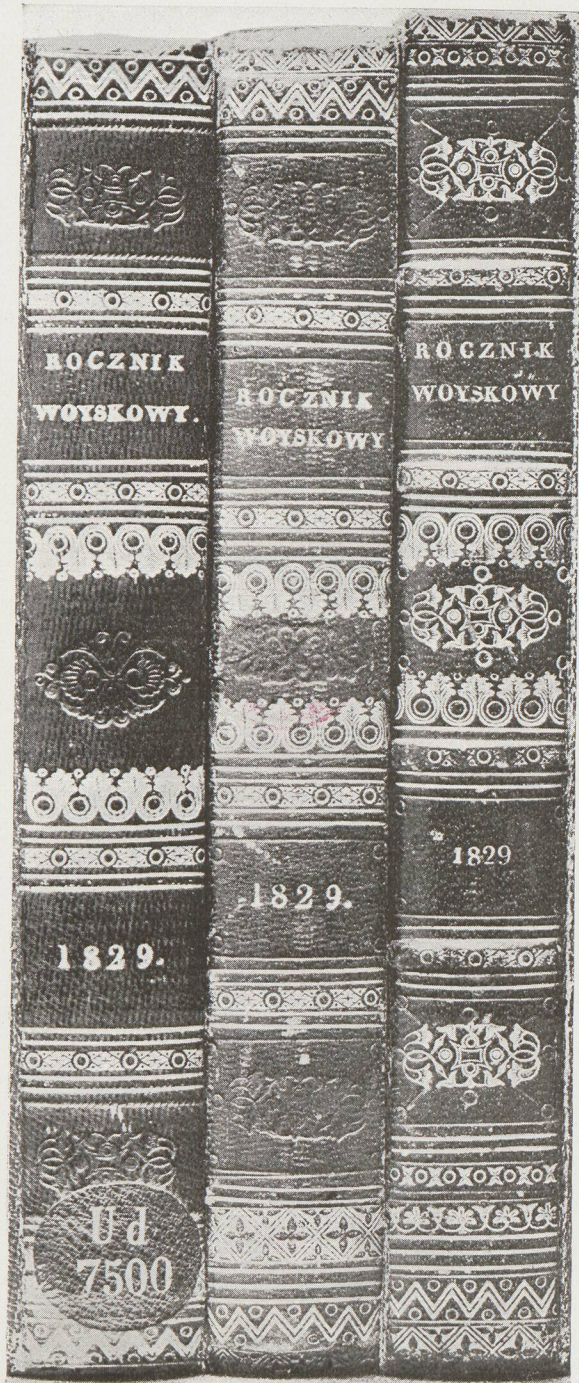

V

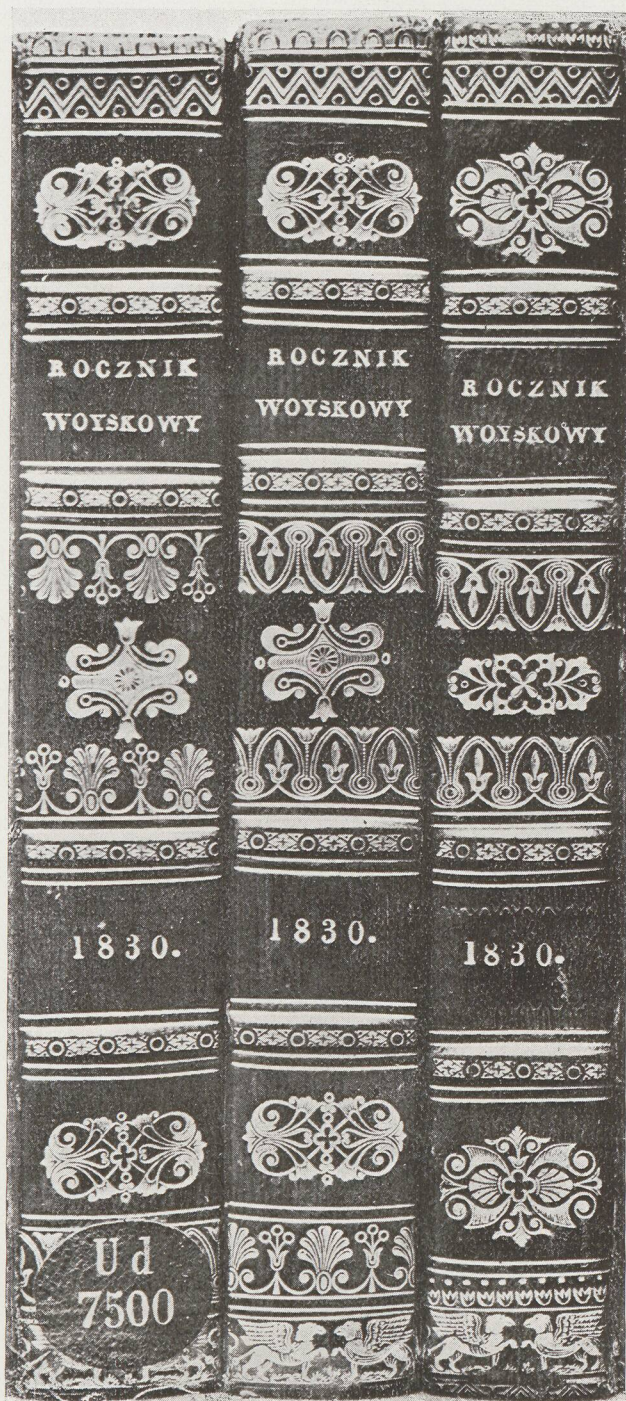

ROCZNIK
WOYSKOWY
KROLESTWA POLSKIEGO.

w Warszawie
1828.

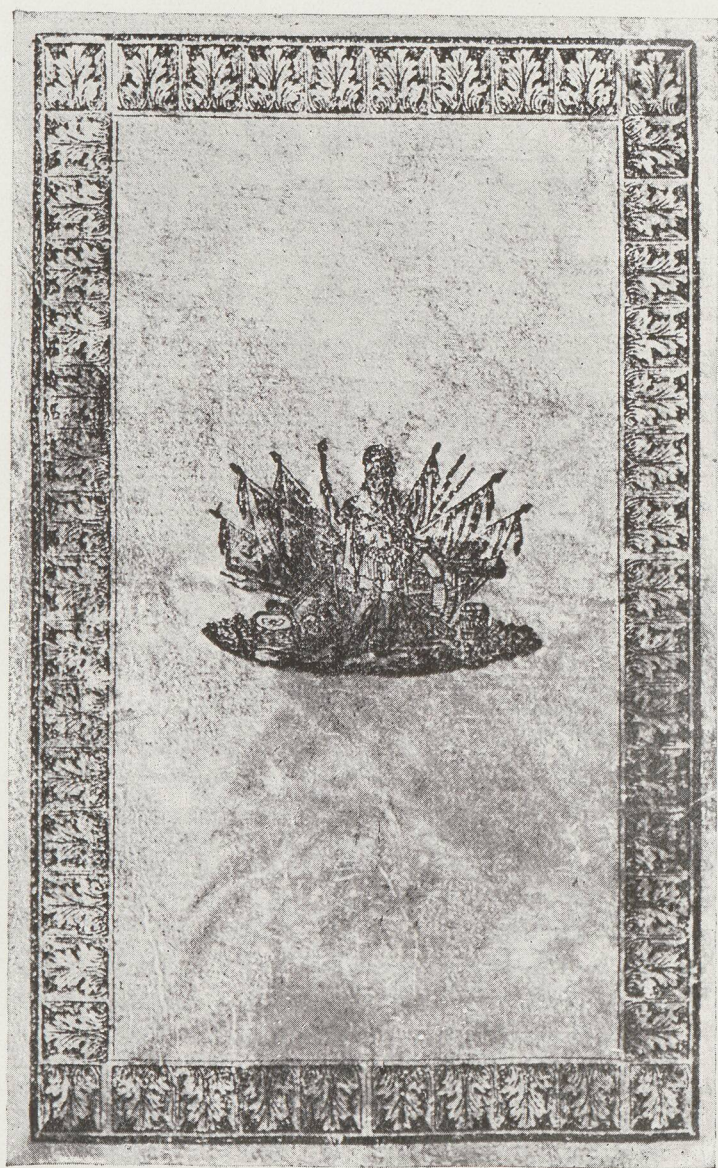
ROCZNIK
WOYSKOWY
KROLESTWA POLSKIEGO.

w Warszawie

1829.

ROCZNIK
WOYSKOWY
KROLESTWA POLSKIEGO.

W Warszawie.

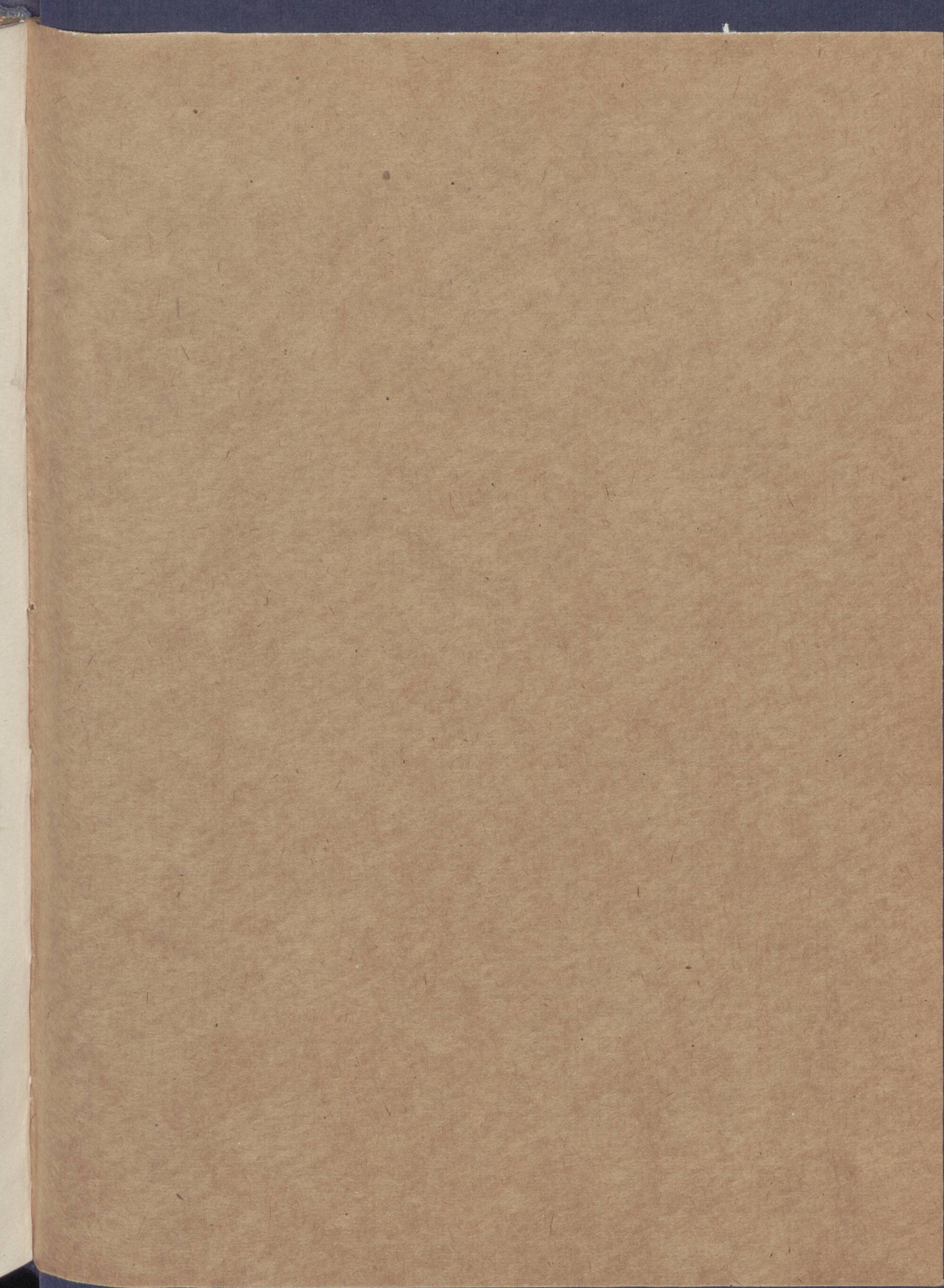
1830.

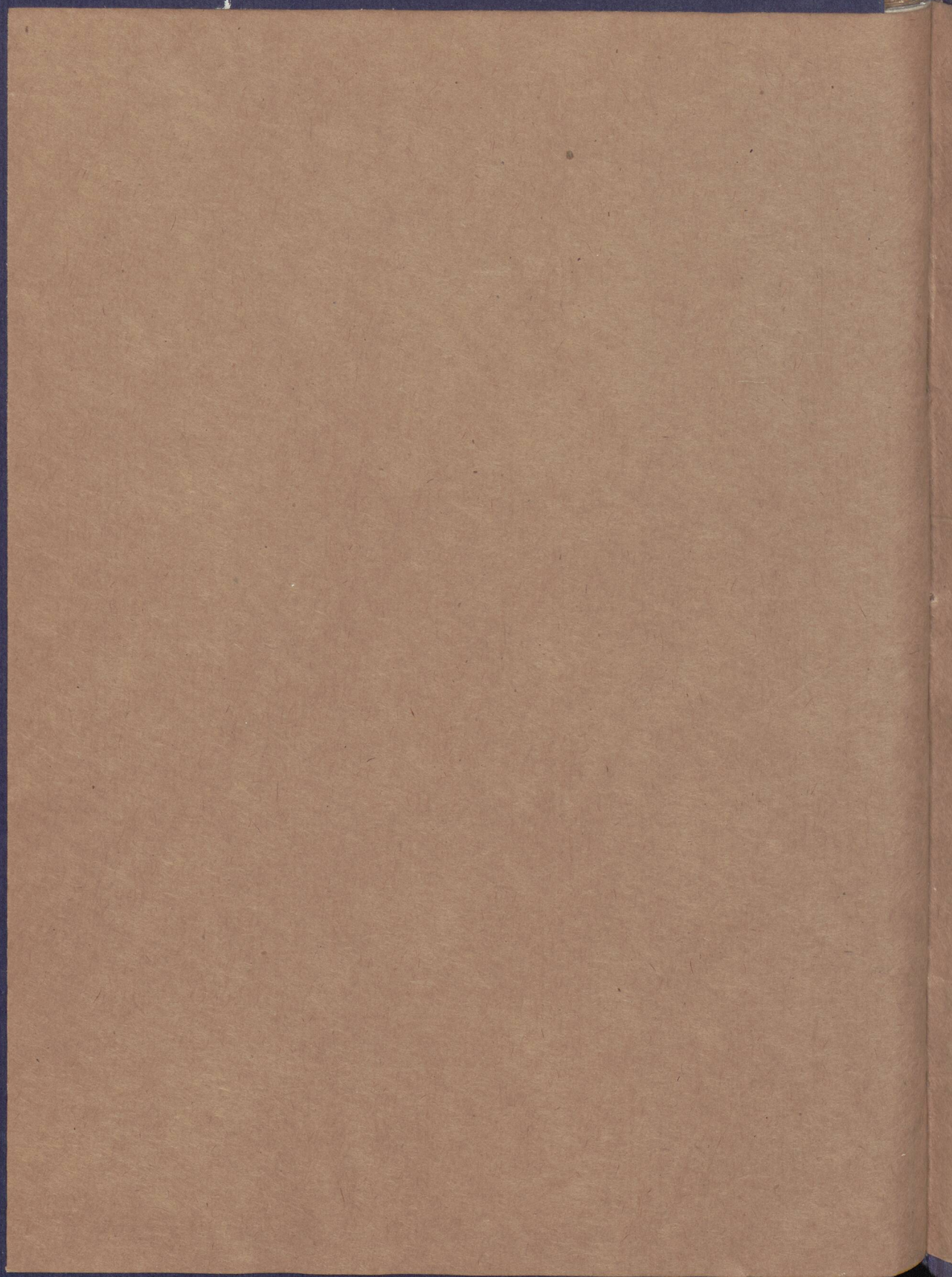

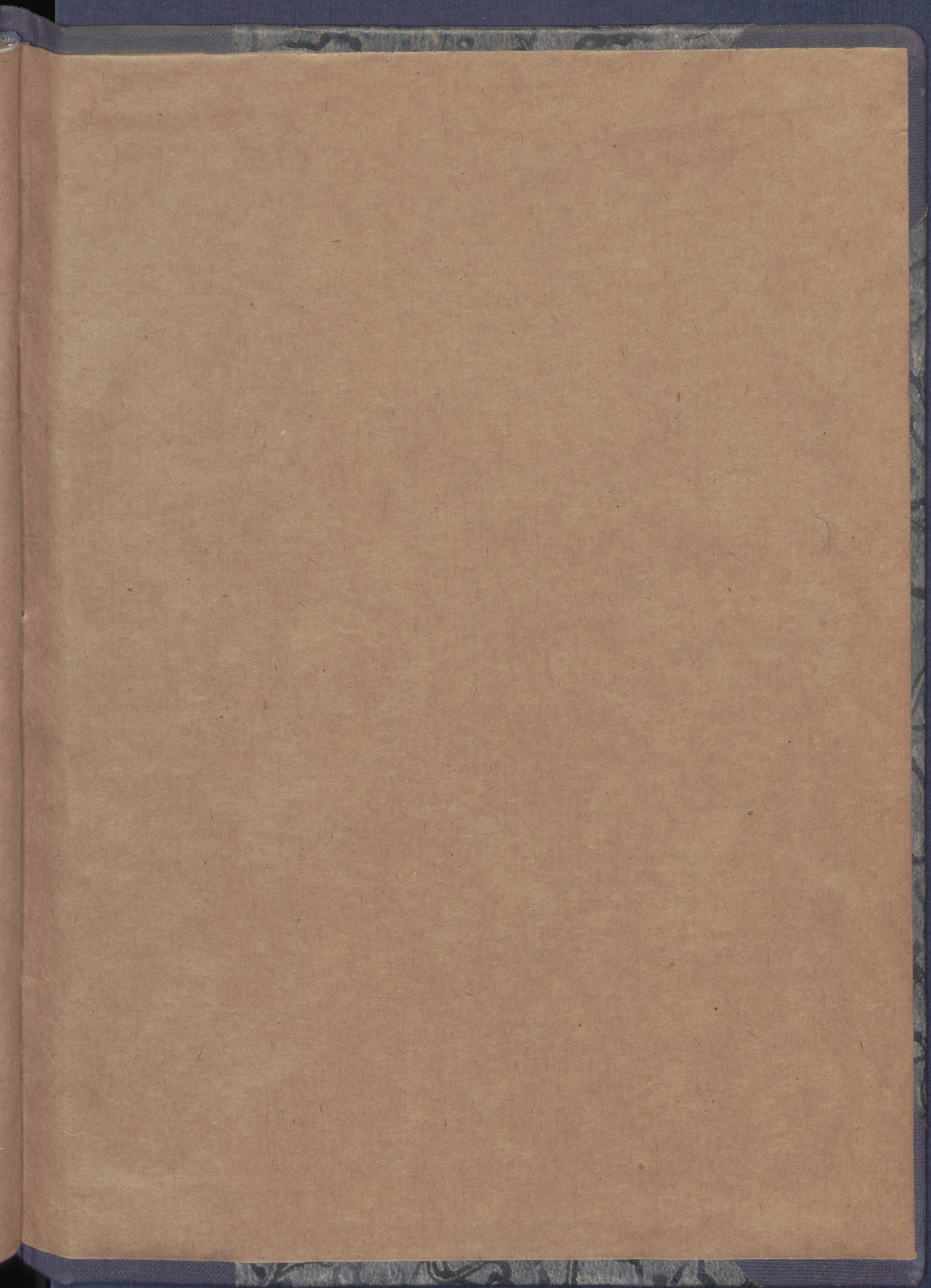
SPIS TABLIC

- I. Tłoki z Orłem polskim, odmiany I-IV, VI.
- II. Przednia okładka berlińskiego egzemplarza *Rocznika* 1828; na niej Orzeł w odmianie V.
- III. Tłoki z Krzyżem Virtuti Militari, odmiany I-V.
- IV. Grzbiety *Roczników* 1827—1828. Następują od ręki lewej ku prawej: egzemplarz Pruskiej Biblijoteki Państwowej (1827), egzemplarz Akademji Umiejętności (1827), egzemplarz Pruskiej Biblijoteki Państwowej (1828), egzemplarz Muzeum Wojska (1828).
- V. Grzbiety *Rocznika* 1829. Następują od ręki lewej ku prawej egzemplarze: Pruskiej Biblijoteki Państwowej, Biblijoteki Rapperswilskiej, Biblijoteki Ord. Krasińskich.
- VI. Grzbiety *Rocznika* 1830. Następują od ręki lewej ku prawej egzemplarze: Pruskiej Biblijoteki Państwowej, Biblijoteki Ord. Krasińskich, Biblijoteki XX. Czartoryskich.
- VII. Przednia okładka *Rocznika* 1828.
- VIII. Tylne okładka *Rocznika* 1828.
- IX. Przednia okładka *Rocznika* 1829.
- X. Tylne okładka *Roczników* 1829 i 1830.
- XI. Przednia okładka *Rocznika* 1830.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIwersYTETU A.M. w POZNANIU

230977

BG1023346